

Fra Kærlighed til Kontrol

En teoretisk undersøgelse om forståelse og forandring hos den voldsudøvende partner.

Camilla Østergaard Jensen, 20193347

Johanne Laden-Andersen, 20205971

Vejleder: Tia G. B. Hansen

Aalborg Universitet (AAU)

Psykologi, kandidat – 4. semester.

Undersøgelsens samlede antal tegn (inkl.
mellemrum): 261.221

Speciale

Svarende til antal normalsider á 2400 tegn: 108,84

Dato: 30. Maj 2025

Abstract

This theoretical study examines how psychologists can understand and intervene in their work with clients who perpetrate physical and psychological Intimate Partner Violence (IPV), in order to promote change and liberation from dysfunctional relational patterns.

Our motivation for this topic originates from a wish to examine why some individuals commit IPV. While previous research has explored the psychological consequence of IPV on the victim, the perspective of the perpetrators remains underexplored. By also exploring the reasons for committing IPV, we can begin to understand the underlying factors contributing to this aggression and how to construct a proper intervention for these patients. In order to address this aim, we drew upon three theoretical frameworks and two therapeutic approaches that we found particularly meaningful for examining the complexity of IPV: the Dark Triad, Attachment Theory, and Kernberg's Object Relations Theory, as well as Psychodynamic Psychotherapy and Emotion-Focused Therapy.

Our research design is based on a moderately eclectic approach, allowing us to reflectively integrate contributions from the included theories and therapeutic approaches in order to form a holistic understanding of IPV from the perpetrators' point of view. By also incorporating relevant empirical findings, we support and enhance the relevance of our theoretical framework. The analysis is structured around the past, present, and future perspectives as a path to therapeutic change. Our analytical findings suggest that IPV may originate either from a single component or from a complex interaction between dysfunctional object relations, insecure attachment, and prominent Dark Triad traits; Our analyses also suggest that biological as well as relational factors play an important role in the development of IPV. We hypothesize that IPV can be treated through individual therapeutic work with both the victim and the perpetrator, as we believe it may emerge from complex relational dynamics between them. Furthermore, we believe that offering the perpetrator both Psychodynamic Psychotherapy and Emotion-Focused Therapy can be beneficial. Through the therapeutic alliance, as well as processes such as emotion regulation, insight and emotion transformation, the individual may experience emotional change. These elements hold the potential to support change and liberation from dysfunctional relational patterns. This study highlights the lack of statistical insight from the perpetrators' point of view. Finally, the present study presents a new and undiscovered research question: Can the Dark Triad traits and intimate partner violence be reduced through individual psychological treatment? We believe that by empirically exploring this, important findings may arise.

Indholdsfortegnelse

Indledning	1
<i>Problemafgrænsning</i>	<i>2</i>
Opbygning.....	3
Begrebsafklaring	6
<i>Partnervold (IPV - Intimate Partner Violence)</i>	<i>6</i>
<i>Fysisk vold.....</i>	<i>7</i>
<i>Psykologisk vold</i>	<i>7</i>
<i>Emotioner</i>	<i>8</i>
Videnskabsteoretisk afsæt: en moderat eklektisk tilgang	9
Objektrelationsteori.....	13
<i>Den historiske situering af Kernbergs objektrelationsteori.....</i>	<i>13</i>
<i>Objektrelationsteoriens bidrag.....</i>	<i>14</i>
<i>Personlighed og identitet</i>	<i>15</i>
Affekters betydning	17
Internalisering.....	17
Objektrelationer og identitet	18
<i>Kærlighed og aggression</i>	<i>19</i>
Raseri og had.....	19
Køn, kærlighed og libido	20
Projektion af ego-idealet	22
<i>Aktuelle anvendelser af Kernbergs objektrelationsteori</i>	<i>23</i>
Tilknytningsteori	24
<i>Begyndelsen på tilknytningsteorien.....</i>	<i>24</i>
Dyreunger og spædbørn	24
Stabile relationer og indre arbejdsmodeller	26
Klassificering af tilknytningsstile	27
Evnen til at udvise omsorg.....	28
<i>Tilknytning i voksne relationer</i>	<i>29</i>

Hazan og Shavers Love Quiz	29
Hazan og Shavers retest	31
<i>Empiriske studier om tilknytningsteorien</i>	33
Dark Triad	35
<i>Dark Triad i romantiske relationer</i>	38
Jalousi	38
Kontrol og aggression	40
Opsummering af teorier	41
Terapeutisk intervention og behandling	44
<i>Psykodynamisk terapi</i>	44
Historisk situering	44
Den terapeutiske proces	45
Et forsvar mod angst og emotionel smerte	45
Ego-funktioner og mentalisering	46
Narcissistisk sårbarhed: aggression mod afvisning og ydmygelse	47
Relationen mellem terapeut og klient	47
Overføring og modoverføring: et værktøj til afsløring	48
Terapeutens rummelighed	50
Emotionsfokuseret terapi	50
<i>Historisk situering</i>	51
<i>Et dialektisk-konstruktivistisk menneskesyn</i>	52
<i>Betydningen af emotioner</i>	53
<i>Arbejdet med emotioner</i>	54
Terapiens gennemgående mål	56
Opsummering og rationale for valg af interventionsformer	58
Fra Indsigt til Intervention: Veje til Forandring hos IPV-udøvende Klienter	59
<i>Klientens psykologiske udvikling</i>	59
Teoriernes biologiske og relationelle fundering	60
Objektrelationer, temperament og vejen til vold	60

Barnets indre splittelse	61
Fra utryk tilknytning til voldelig respons	62
Machiavellisme, narcissisme og psykopati: er vold en fordel?	64
Integreret analyse af perspektiverne	65
Dysfunktionelle relationelle erfaringer: en vej til manipulation	65
Fraværet af skyldfølelse: en medvirkende faktor til voldsudøvelse	67
Fra ængstelighed til psykopati	68
Tilknytningsteoretisk fortolkning af empiri	70
<i>Dysfunktionelle mønstre i det aktuelle parforhold</i>	71
Magtdynamikker og kommunikation i voldelige relationer	71
Tilknytning i romantiske relationer – et dynamisk perspektiv	73
Desperation og kontrol	73
Emotionel kvælning	74
Intens ambivalens	75
Kernbergs forståelse af affekter og aggression i den aktuelle relation	75
Parforholdets symbiotiske kontrol	76
Hadefulde gentagelser	77
Den narcissistiske sårbarhed	77
Forsvar eller angreb?	78
Dark Triad i den aktuelle relation	79
Den mørke triades apokalypse	79
Mørkets varighed	80
Emotionsskemaer og emotionsregulering hos den IPV-udøvende	81
Psykodynamiske mekanismer og vedligeholdelse af aktuel IPV	81
IPV og mentalisering	82
Fra barn til voksen	82
Fra barndom til IPV: En model over tre klienttyper	84
<i>IPV – et komplekst samspil af flere faktorer</i>	86
<i>Veje til Forandring: Terapeutiske Interventioner og Klinisk Praksis</i>	86
Analyse af Interventionsteknikker	87
Psykodynamisk Terapi – Interventionsteknikker	87
Beskyttelse af det skrøbelige ego	87
Når følelser styrer handling: mentale tilstande og reaktiv adfærd	89
Når fortiden følger med: tidlige relationer og nuværende samspil	90
Forståelsen af IPV i en psykodynamisk ramme	92

Emotionsfokuseret Terapi og interventionsteknikker.....	94
Emotionsbearbejdning: Bevidsthed, regulering og transformation.....	94
Videregående refleksioner over terapiens forløb	98
Hvordan kan terapeuten afdække skjulte magtdynamikker i arbejdet med den IPV-udøvende klient?	99
Kan terapeutisk intervention ændre den IPV-udøvedes aktuelle tilknytningsmønster?.....	100
Udfordringer i arbejdet med klienter med dominerende DT-træk	100
Interventionernes Potentiale og Begrænsninger.....	101
Refleksioner over egen analyse	105
<i>Etiske og praksisrelaterede overvejelser.....</i>	<i>106</i>
Hvordan forstår vi den IPV-udøvende klient?	106
Etiske dilemmaer i det terapeutiske rum	108
Behandlingens grænser i forhold til voldens kompleksitet.....	109
<i>Diskussion og vurdering af teorier</i>	<i>111</i>
Hvordan teorierne supplerer hinanden.....	111
Teoriernes svagheder	112
Forskningsmæssige og kliniske implikationer.....	115
<i>Implikationer for fremtidig forskning</i>	<i>115</i>
Statistik over IPV-udøvere	115
Differentieret forskning i IPV-udøveres psykologi	115
Inklusion af subjektive perspektiver og langsigtet opfølgning.....	116
<i>Implikationer for klinisk praksis.....</i>	<i>117</i>
Forståelse frem for stigmatisering.....	117
Terapeutisk differentiering og skræddersyet terapi	117
Konkluderende bemærkninger og besvarelse af problemformuleringen	118
<i>Hvordan kan psykologer forstå klienter der udøver partnervold?</i>	<i>118</i>
<i>Hvordan kan psykologer intervenere i arbejdet med klienter, der udøver partnervold?</i>	<i>120</i>
Pensumliste.....	122
Referenceliste.....	132

Indledning

Dagens Danmark har ifølge organisationen “Lev uden vold” 87 krisecentre henvendt til mænd eller kvinder (Lev uden vold, n.d.a; Lev uden vold, n.d.b). Ifølge Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd (VIVE)s rapport “Partnervold i Danmark 2020” estimeres det, at omkring 82.000 danske kvinder og 43.000 danske mænd hvert år udsættes for *partnervold* (IPV), hvilket svarer til ca. én ud af 22 kvinder og ca. én ud af 42 mænd (Ottosen & Østergaard, 2022, p. 6; Social- og Boligstyrelsen, 2023, p. 10). Rapporten bygger på tre bølger af spørgeskemaundersøgelsen “Survey of Health, Impairment and Living conditions in Denmark” (SHILD) der blev udført i hhv. 2012, 2016 og 2020, og sammenholder, analyserer og opsummerer dertilhørende fund (Ottosen & Østergaard, 2022, p. 3, p. 9). Undersøgelserne viser endvidere, at psykisk partnervold er den hyppigst forekommende form for IPV blandt såvel kvinder som mænd (Ottosen & Østergaard, 2022, p. 34). Det oplyses, at ud af 553 deltagere, som har rapporteret at have oplevet partnervold inden for et år, har kun 5% anmeldt det til politiet, og yderligere 4% har oplyst, at politiet har fået kendskab til volden på anden vis.

På baggrund af SHILD 2020 estimeres et samlet mørketal på 92% af deltagerne (Ottosen & Østergaard, 2022, p. 56). Det skal bemærkes, at ovenstående estimater for IPV inkluderer både psykisk vold, fysisk vold, økonomisk vold og seksuel vold. Vi vælger dog, i følgende undersøgelse, at begrænse vores undersøgelse til blot at fokusere på fysisk og psykisk vold, på baggrund af, at disse fremstår som de mest omfattende former for IPV.

Ved sammenligning af SHILD’s første og sidste undersøgelse i hhv. 2012 og 2020 finder de, at i 2012 havde 0,81% af deltagerne (N=18955) selv udøvet fysisk IPV, sammenlignet med 0,4% (N=18843) i 2020 (Ottosen & Østergaard, 2022, p. 33). Hjemmesiden “Lev uden vold” præsenterer, foruden kontaktinformation til krisecentre, tilbud målrettet IPV-udøveren, hvor konkrete behandlingstilbud fremgår (Lev Uden Vold, n.d.c) Dette synliggør ikke kun hjælpen til IPV-udsatte, men retter samtidig opmærksomhed mod partnervoldens anden part. Dette kan afspejle en voksende forståelse af, at IPV ikke alene bør adresseres gennem støtte til den udsatte, men også kræver en indsats rettet mod den

udøvende part; Et betydningsfuldt fænomen, som vi har til hensigt at belyse i nærværende undersøgelse gennem følgende problemformulering:

Hvordan kan psykologer forstå og intervenere i arbejdet med klienter, der udøver partnervold, for at fremme forandring og frigørelse fra disse dysfunktionelle relationsmønstre?

Problemafgrænsning

I lyset af ovenstående problemformulering er det relevant at afdække forskelligartede perspektiver på, hvorfor nogle individer udøver IPV. Fokus i nedenstående undersøgelse er, ved brug af *objektrelationsteorien* og *tilknytningsteorien*, primært på barndommens påvirkning på individets senere voldsudøvelse samt *Dark Triad* (DT) træk, indlejret i individets personlighed. Der vil ligeledes fremgå terapeutiske interventioner og teknikker, som kan anvendes til at hjælpe klienten med at frigøre sig fra de dysfunktionelle adfærdsmønstre formet i barndommen. Følgende undersøgelse opbygges som et teoribaseret tankeeksperiment, hvorved diverse eksempler gives med formål om at konkretisere og forankre udarbejdede hypoteser om, hvordan IPV opstår, og bør behandles. Undersøgelsen gør ikke brug af specifikke cases, da formålet med denne undersøgelse er at udarbejde overordnede og forskelligartede forklaringer og hypoteser om, hvorledes IPV opstår. Ved at benytte få konkrete cases opstår en risiko for at drage universelle tolkninger på baggrund af enkeltstående tilfælde.

Følgende opgave afgrænses til udelukkende at undersøge klientens brug af psykisk og fysisk IPV. Selvom vi anerkender, at der er andre faktorer, som også påvirker udførelsen af IPV, herunder socioøkonomiske faktorer, stofmisbrug og psykiske problemer (Eddy et al., 2018, pp. 56-57), vurderer vi, at et fokus på de førnævnte teorier er særligt relevant. Dette kan observeres i lyset af den statistiske evidens, der har fundet en krydssammenhæng både mellem de forskellige teorier og partnervold og mellem teoriernes beskrevne, interne sammenhæng (Bougar et al., 2023, p. 6978). Således understøttes relevansen af teoriernes perspektiver på IPV. Kilden til forandring gennem terapeutisk intervention må derfor findes i en dybdegående forståelse af teoriernes perspektiver på IPV. En dybere indsigt i teorierne mener vi, derfor er essentielt for forståelsen af de

medvirkende faktorer, der fører til IPV, og hvordan disse dysfunktionelle mønstre kan ændres gennem terapeutisk intervention.

Vi vurderer det ligeledes som relevant, idet teorierne har forskellige epistemologiske ståsteder. DT er primært understøttet gennem empirisk forskning, hvorimod Kernbergs objektrelationsteori hviler på en erfaringsbaseret og fortolkende tilgang. Tilknytningsteorien tog oprindeligt afsæt i en biologisk funderet opfattelse, men blev senere empirisk understøttet gennem Ainsworths fremmedsituationstest, der også vurderes som anvendelig i voksenrelationer, ifølge Hazan og Shaver. Derved understøttes anvendelsen af de forskellige teorier til at muliggøre en dybdegående og nuanceret undersøgelse af fænomenet IPV, hvilket uddybes nærmere i opgavens videnskabsteoretiske sektion.

Motivationen for følgende opgave udspringer af et ønske om at undersøge, hvorfor nogle individer begår IPV, og vi anvender førnævnte teorier til at belyse dette. På baggrund af teoriernes bidrag, vil vi undersøge, hvordan terapeuter, herunder psykologer og psykoterapeuter, kan intervenere i arbejdet med IPV-udøvende klienter. En risiko ved blot at tilbyde det IPV-ramte individ behandling, kan være tilbagefald i dysfunktionelle og voldsprægede relationsmønstre. Ved også at rette blikket mod den IPV-udøvende part, og tilbyde denne behandling, kan der opnås udvikling og rehabilitering hos begge parter, og eventuelt fremtidig IPV forebygges. Denne supplerende intervention kan tjene en behandlende og forebyggende funktion for såvel aktuelle som fremtidige parforhold.

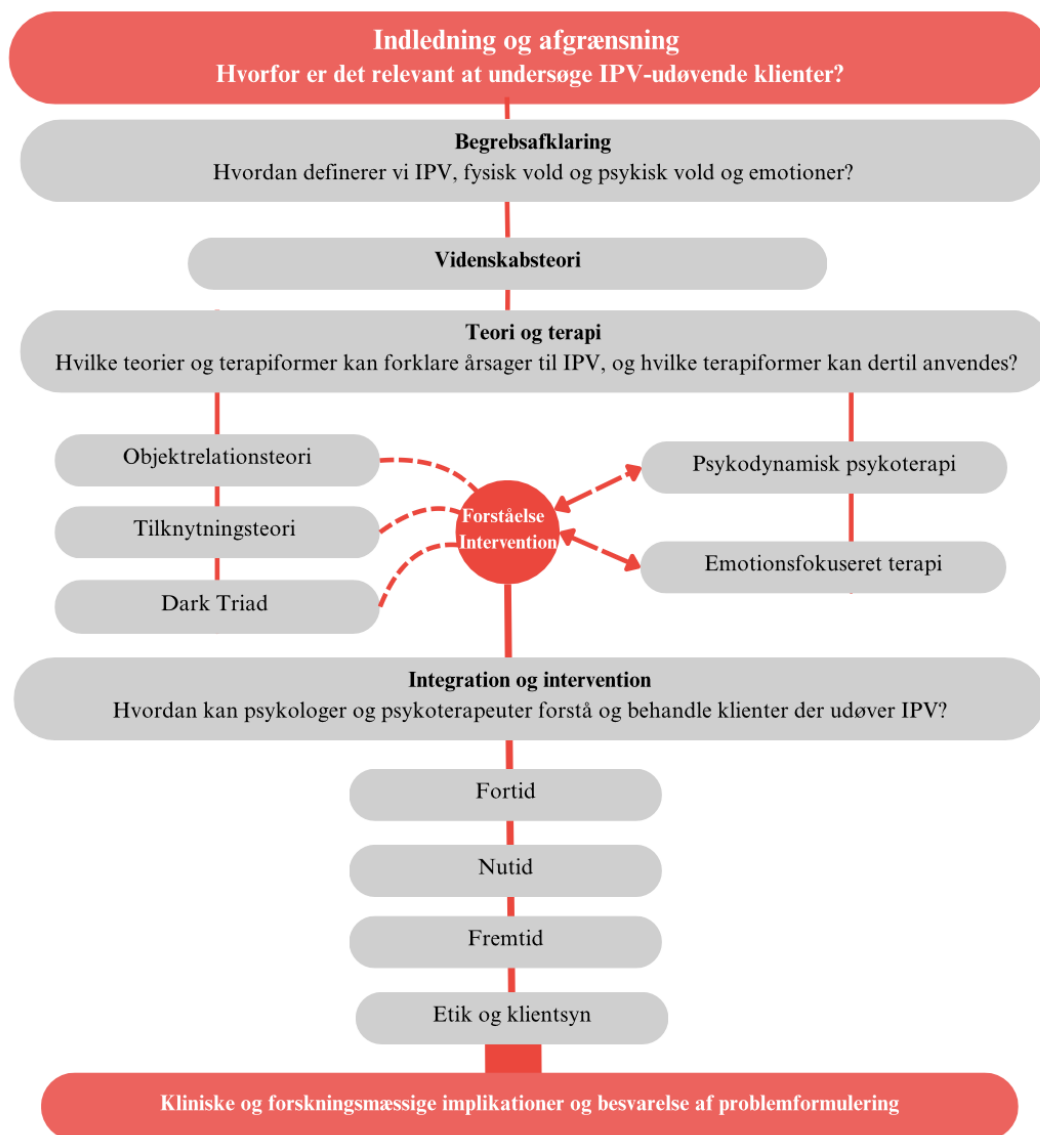
Opbygning

Indledningsvis blev denne undersøgelses afgrænsning af emnet introduceret, samt hvorledes det undersøgte fænomen er relevant at gøre til genstand for fremtidig forskning og analyse. I dette afsnit gennemgås den udarbejdede struktur for undersøgelsen, og med hvilket formål afsnittene er udvalgt. Efter denne gennemgang foretages en begrebsafklaring, som fremhæver og definerer de mest basale og essentielle begreber for undersøgelsen af emnet. Dernæst fremgår en redegørelse af relevant videnskabsteori, og hvordan dette anvendes til formål for en dybdegående forståelse af undersøgelsens teoretiske standpunkt og bestanddele.

På baggrund af de indledende afsnit, udspringer tre afsnit, der hver introducerer de udvalgte teorier og deskriptive forståelser, som senere anvendes til belysning og analyse af, hvordan terapeuter kan forstå og intervenere i arbejdet med klienter, der udøver partnervold (IPV). Kernbergs objektrelationsteori anvendes til at belyse intrapsyriske og interpersonelle processer hos den IPV-udøvende klient. Derefter benyttes tilknytningsteorien til at belyse tilknytningsadfærd og relaterede fænomener i lyset af klientens nære relationer, og hvorledes disse mønstre udtrykkes og opleves i romantiske parforhold. Den tredje fortolkende linse, Dark Triad (DT), anvendes til at medtage et fokus på personlighedsegenskaber som beset i en subklinisk population, og bidrager med et perspektiv på, hvorvidt IPV kan forklares som udtryk for en højere grad af DT-personlighedstræk.

Efter redegørelse af teori og inddragelse af empiriske fund, redegøres ligeledes for udvalgte terapeutiske retninger som kan anvendes på disse klienter.

Psykodynamisk psykoterapi og *emotionsfokuseret terapi* (EFT) er udvalgt på baggrund af deres særlige bidrag og relation til de inkluderede teorier samt deres antaget potentiale for virkningsfulde terapeutiske interventioner. På baggrund af de udførte redegørelser udarbejdes en omfattende analyse med løbende diskussion. Dette analyserende og diskuterende afsnit opdeles i fire særskilte underafsnit, på baggrund af deres fokus på hhv. klientens barndom, klientens nutidige problematikker, det terapeutiske arbejde med klienten og slutteligt et afsnit med fokus på gennemgående overvejelser relevant for denne klientgruppe. Undersøgelsen afrundes med anbefalinger og diskussion af forskningsmæssige og kliniske implikationer, hvorefter en sammenfattende konklusion og besvarelse af problemformuleringen præsenteres.

Figur 1. Denne figur illustrerer undersøgelsens struktur, og hvorledes vi har i sinde at undersøge og besvare problemformuleringen. Til venstre i modellens midte illustreres de udvalgte psykologiske teorier, og til højre illustreres de udvalgte interventionsformer. Interventionsformernes interaktion med den samlede forståelse, som illustreret med den røde cirkel, er vist ved pile der peger mod terapiformerne selv og mod den samlede forståelse; dette har i sinde at vise, at den teoretiske forståelse afgør, hvilke teknikker og principper ved interventionsformerne, der udvælges, men at interventionsformerne også selv bidrager til den samlede

forståelse.

Note. Figuren er udarbejdet af nærværende undersøgelses forfattere.

Begrebsafklaring

Partnervold (IPV - Intimate Partner Violence)

Ifølge World Health Organization (WHO) refererer IPV til enhver adfærd inden for et intimt forhold, der forårsager fysisk, psykologisk eller seksuel skade på den anden part i forholdet. IPV inkluderer f.eks. adfærd som:

- 1) fysiske overgreb,
- 2) seksuel vold, herunder tvunget samleje og andre former for seksuel tvang,
- 3) psykologisk vold og
- 4) kontrollerende adfærd, herunder bl.a. isolering, overvågning, begrænsning af adgang til økonomiske ressourcer, beskæftigelse, uddannelse eller medicinsk behandling (WHO, 2012, p. 1).

I nærværende undersøgelse begrænses inklusionen til begrebets aspekter: Fysiske overgreb, psykologisk vold og kontrollerende adfærd. I henhold til American Psychological Associations (APA) definition af psykologisk vold (2018b), anses kontrollerende adfærd som en del af psykologisk vold og ikke som en selvstændig kategori. Seksuel og økonomisk vold ekskluderes.

Vi inkluderer i overensstemmelse med VIVE ligeledes en definition af vold af den norske forfatter og psykolog, Per Isdal: “enhver handling rettet mod en anden person som, ved at denne handling skader, smerter, skræmmer eller krænker, får den anden person til at gøre noget mod sin vilje eller at holde op med at gøre noget, denne person vil” (Isdal, 2000 som citeret i Ottosen & Østergaard, 2018, p. 16). Der er dermed adskillige og bredt anvendte definitioner på IPV, og til trods for deres forskellige beskrivelser anser vi definitionerne af WHO, APA og Isdal som i overensstemmelse med hinanden, da de alle betoner vold som handlinger, der medfører skade, frygt eller kontrol over en anden person. Forskelle findes i vægtningen af voldens dimensioner, hvor WHO opdeler vold i specifikke kategorier, APA integrerer kontrollerende adfærd som en del af psykologisk

vold, og Isdal anvender en bredere definition, der rummer både fysiske og psykologiske aspekter. Vi finder det relevant at inddrage alle tre definitioner, da deres nuancerede perspektiver samlet set bidrager til en mere helhedsorienteret forståelse af IPV og sikrer en bredere teoretisk forankring af undersøgelsen.

Fysisk vold

APA (2018a) definerer fysisk vold som bevidst aggressiv eller voldelig adfærd fra én person rettet mod en anden, som resulterer i kropslig skade. Fysisk vold finder oftest sted i tillidsfulde relationer såsom mellem intime partnere. SHILD-spørgeskemaets operationalisering af voldserfaringer i 2020 definerer fysisk vold som “Enhver direkte eller indirekte handling, som kan skade en persons liv, velfærd og helbred, give smerte, unødvendig lidelse eller helbredsproblemer” (Damgaard et al., 2013 if. Ottosen & Østergaard, 2022, p. 19).

Psykologisk vold

APA (2018b) definerer psykologisk og emotionel vold som ikke-fysisk vold. Det er et adfærdsmønster, hvor en person bevidst og gentagne udsætter et andet menneske for ikke-fysiske handlinger, der er skadelige for vedkommendes adfærdsmæssige og følelsesmæssige funktion samt generelle mentale velbefindende. Psykologisk og emotionel vold indebærer bl.a.: verbale overgreb, intimidering, ydmygelse, nedværdigelse, udnyttelse, chikane, afvisning og tilbageholdelse af kærlighed, isolation samt overdreven kontrol (APA, 2018b). Ligeledes definerer SHILD-spørgeskemaets operationalisering af voldserfaringer i 2020 psykisk vold som “Handlingsmønstre, som resulterer i skade på personens velfærd eller psykiske balance” (Damgaard et al., 2013 if. Ottosen & Østergaard, 2022, p. 19).

VIVEs rapport for psykisk IPV trækker på Isdals definition på psykisk vold som han definerer således: ”Alle måder at skade, skræmme eller krænke på, som ikke er direkte fysiske i deres natur, eller måder at styre eller dominere andre på ved hjælp af en bagvedliggende magt eller trussel” (Isdal, 2000 som citeret i Ottosen & Østergaard, 2018, p. 16).

På trods af forskelle i ordlyd og kategorisering af psykisk vold er der en tydelig fælles forståelse på tværs af definitionerne: Psykisk vold indebærer ikke-fysiske handlinger, der

skader, kontrollerer eller dominerer den udsatte person. Alle tre definitioner betoner voldens skadelige effekt på den psykiske trivsel og understreger, at gentagen ydmygelse, isolation og kontrol er centrale mekanismer i psykisk vold.

Emotioner

APA (2018c) definerer emotioner som:

“Et komplekst reaktionsmønster, der involverer oplevelsesmæssige, adfærdsmæssige og fysiologiske elementer, hvorved en person forsøger at håndtere en personlig betydningsfuld sag eller begivenhed. Den specifikke kvalitet af emotionen (f.eks. frygt eller skam) bestemmes af den specifikke betydning af begivenheden. Emotioner involverer typisk følelser, men adskiller sig fra følelser ved at have et åbenlyst eller implicit engagement med verden [egen oversættelse]”.

Denne definition tjener som en overordnet definition af begrebet. Nærværende teoretiske undersøgelser inkluderer Kernbergs objektrelationsteori og emotionsfokuseret terapi, som ud fra hver deres forståelse, tillægger yderligere indhold til begrebet.

Kernberg definerer emotioner som affekter, der kombineres med konkret tankeindhold og kun milde eller moderate fysiske reaktioner. Greenberg definerer derimod emotioner som en adaptiv form for informationsbehandling og handlingsberedskab, der hjælper mennesker med at forholde sig til omgivelserne og med at fremme deres velvære (Kernberg, 1992, p. 12; Greenberg, 2004, p. 3). Affekter, ifølge Kernberg, bør anses som mere biologiske. De defineres som psykofysiologiske adfærdsmønstre der inkluderer en specifik kognitiv tilgang, et specifikt ansigts-mønster, en subjektiv oplevelse af en ydre mangefacetteret verden, samt muskulære og autonome reaktioner (Kernberg, 1992a, p. 5). Både Greenberg og Kernberg skelner ikke systematisk mellem emotioner og følelser, og vi betragter derfor disse som betegnelser for det samme fænomen.

Videnskabsteoretisk afsæt: en moderat eklektisk tilgang

Nærværende undersøgelse inddrager forskellige perspektiver i forsøget på at opnå en nuanceret og sammenfattende forståelse af, hvorfor nogle individer udøver partnervold (IPV). Opgavens problemformulering opfordrer derfor til en bred udforskning af emnet.

Køppe (2008) argumenterer for, at ved kombination og inklusion af forskellige teorier, kan der opnås en nuanceret sammenhæng. Han fraråder dog ukritiske sammenfatninger af teorier og fremhæver, at det er essentielt at tage deres eventuelt modstridende *ontologiske* og *epistemologiske* ståsteder i betragtning (p. 15). Køppe (2008) definerer ontologi som synet på, hvordan objekter, fænomener, subjekter mm. eksisterer uafhængigt af, hvordan vi definerer dem. Epistemologi vedrører derimod, hvordan verden erkendes selvstændigt fra det observerende subjekt, der erkender den (p. 15). Køppe (2008) argumenterer for, at den almindelige terapeut gør brug af en moderat eklektisk tilgang, idet terapeuten vil anvende og kombinere elementer fra forskellige terapiretninger. Dette mener han ligeledes er vigtigt for at opnå den ønskede effekt (Køppe, 2008, p. 28). Køppe (2008) har dog ikke kun et praktisk fokus, men inddrager ligeledes et teoretisk perspektiv, idet han argumenterer for, at teorier ikke skal anses som autonome, men som forskellige fra andre teorier. For at en teori ikke skal blive fastlåst, skal den udvides og udvikles ved f.eks. at tilføje nye elementer. Han argumenterer i den forbindelse for, at en moderat eklektisk tilgang kan udvikle psykologiske teorier, idet de kan finde inspiration i andre teoris beskrivelser af et givent fænomen og tilføje relevante elementer derfra (Køppe, 2008, pp. 28-29). Vi har til hensigt at besidde en moderat eklektisk tilgang i besvarelsen af problemformuleringen, eftersom denne lægger op til en bredere udforskning af emnet.

Otto F. Kernberg beskriver ikke eksplicit sin ontologiske og epistemologiske placering, men bygger sin objektrelationsteori på påvirkningen af individets relationelle erfaringer. Vi vurderer, at Kernbergs videnskabsteoretiske ståsted kan karakteriseres som en kombination af *hermeneutisk* og *kritisk realistisk* ontologi og en hermeneutisk og *deduktiv*

epistemologi (Maisuria & Banfield, 2022 pp. 1-12; Andersen & Koch, 2015, p. 205; Andersen & Boolsen, 2015, pp. 42-43).

Fra et kritisk realistisk perspektiv antager han, at psykiske strukturer som objektrelationer har en uafhængig eksistens, og ikke kun manifesterer sig i samværet med terapeuten (Maisuria & Banfield, 2022 pp. 1-12; Kernberg, 1986, pp. 8-9). Dette afspejler en kritisk realistisk ontologi, hvor psykologiske fænomener antages at eksistere i en objektiv virkelighed, men at vores viden om disse fænomener præges af subjektive oplevelser (Maisuria & Banfield, 2022 pp. 121-129). Kernbergs teori og psykoanalytiske tilgang har derudover hermeneutiske elementer, idet han anerkender betydningen af subjektiv mening og fortolkning i forståelsen af psyken (Kernberg, 1986, p. 70). I hermeneutiske tilgange anses virkeligheden som fortolket og kontekstafhængig (Andersen & Koch, 2015, p. 205). Vi kategoriserer Kernbergs epistemologi inden for en hermeneutisk, klinisk-empirisk og deduktiv tilgang, da han anvender teoretiske begreber til at systematisere og forstå kliniske fænomener. Således opstår viden ud fra samspillet mellem teori, klinisk erfaring, fortolkning og empirisk observation (Kernberg, 1986, pp. 68-76; Andersen & Boolsen, 2015, pp. 42-43; Gammelgaard, 2020, pp. 491-513; Maisuria & Banfield, 2022 pp. 121-129). Deduktion vil sige, at teoretiske formuleringer og hypoteser på forhånd dannes, og anvendes til tolkning og forudsigelse af empiriske undersøgelser og dertilhørende resultater (Andersen & Boolsen, 2015, pp. 42-43). Kernberg danner sit teoretiske og empiriske grundlag på baggrund af egne kliniske erfaringer og cases: En metodisk tilgang som hyppigt anvendes blandt tilhængere af psykoanalysen (Gammelgaard, 2020, pp. 491-513).

De inkluderede teoretikere i tilknytningsteorien nævner ligeledes ikke eksplicit deres ontologiske og epistemologiske standpunkt. Vi vurderer, at Bowlby, og Ainsworth samt Hazan og Shaver har et ontologisk standpunkt, der beror på realisme, idet de anser tilknytningen som et biologisk og medfødt fænomen. Deres epistemologiske standpunkt er baseret på empiriske data, og vi vurderer derfor, at det bygger på en positivistisk tilgang. Ifølge positivismen tilegnes viden gennem videnskabelig undersøgelse, hvor fokus er på logik, observation og eksperimentering (Boolsen & Jacobsen, 2015, pp. 101, 104). Således påstår de, at viden bør opnås gennem metoder som observation eller

spørgeskemaundersøgelser. Ainsworths (1970) fremmedsituationstest er baseret på en induktiv tilgang, idet hun først observerede og derefter begrebsliggjorde tilknytingsstilene.

Hazan og Shaver (1987) bygger på en deduktiv tilgang, hvor de først fandt inspiration i Bowlby og Ainsworths teori og derefter undersøgte det empirisk.

Dark Triad (DT) placeres ligeledes ikke eksplicit i ontologiske og epistemologiske standpunkter; det er dog muligt at udlede karakteristiske elementer, som vi kan bruge til at vurdere deres standpunkter. Vi kategoriserer DT's ontologiske standpunkt som at befinde sig et sted mellem realisme og konstruktivisme, da DT har til hensigt at fungere som en deskriptiv model og sammenligning af mørke personlighedstræk. Empiriske undersøgelser indikerer, at DT-træk både er reelle konstruktioner og et udtryk for et spektrum af adfærd, der formes af samfundets kategorisering og forståelse af menneskelig adfærd. Epistemologisk tenderer DT mod positivisme, da forskning af disse træk primært anvender kvantitative, empiriske metoder til at måle personlighedstrækkene og deres relationer til adfærd. Dette gør teorien meget afhængig af f.eks. spørgeskemaer og statistiske analyser, der sigter mod at opnå objektiv viden (Boolsen & Jacobsen, 2015; Lyons, 2019; Paulhus & Williams, 2002; Furnham et al., 2013).

Endvidere inddrages hhv. psykodynamisk psykoterapi og emotionsfokuseret terapi (EFT). Eftersom psykodynamisk psykoterapi har bidrag fra forskellige teoretikere, er det ikke muligt at udlede én entydig ontologisk eller epistemologisk position, da der kan være variation i forståelsen og betoningen af diverse begreber inden for terapien. Vi har vurderet dens overordnede positionering ud fra fællestræk af den psykodynamiske terapi, der anses som mere almengyldige. Vi vurderer, at psykodynamisk psykoterapi bygger på et realistisk ontologisk standpunkt, idet denne tradition antager, at klienten har indre psykiske strukturer og interpersonelle erfaringer, som eksisterer uafhængigt af terapeutens perspektiv og undersøgelse. Dette er også i overensstemmelse med Kernberg og Bowlbys ontologiske ståsted, hvilket yderligere understøtter dette standpunkt, idet de er tilhængere af den psykodynamiske tradition. Dens epistemologiske ståsted, vurderes som hermeneutisk. Gennem terapien forsøger terapeuten at opnå viden om klientens ubevidste

processer, hvilket kræver en dybdegående refleksion og fortolkning. Den psykodynamiske terapi bygger dermed på terapeutens forståelse og fortolkninger af klientens verbale og nonverbale udtryk (Cabaniss et al., 2017, p. 5).

Greenberg beskriver, at hans EFT trækker på en konstruktivistisk epistemologi i forhold til humanistiske perspektiver på subjektivitet, funktion og perception (Greenberg, 2011, p. 32). Endvidere trækker han på et dialektisk-konstruktivistisk epistemologisk og ontologisk standpunkt, hvilket vil sige, at han anser mennesket som et aktivt subjekt, der konstant skaber mening ud fra kropslige sanser samt sociale og kulturelle rammer (Greenberg, 2004, pp. 3-6). Hermed mener han, at ændringer i følelsesmæssige erfaringer bedst sker gennem en proces, hvor emotioner og kropslige fornemmelser bearbejdes og verbalt formuleres til at danne nye narrativer og forståelser (Greenberg, 2004, pp. 3-6).

Disse inkluderede elementer har dermed divergerende forståelser af, hvordan verden kan forstås, og hvordan viden opnås. I denne undersøgelse bidrager de forskelligartede forståelser med en teoretisk bredde og dybde, således at en nuanceret belysning af fænomenet opnås. Vi vurderer, at forskellene i ontologiske og epistemologiske perspektiver kan anvendes komplementært i sammenfatningen af interventionsformerne og teoriernes bidrag til udforskning af fænomenet. Ved at inddrage forskellige epistemologiske tilgange baserer vi ikke blot vores undersøgelse på én måde at opnå viden på, men inddrager eklekticisme og tager højde for både målbare data, fortolkning samt biologiske og udviklingsmæssige aspekter. For at fremme denne undersøgelses implikationer for praksis er dette endvidere en styrke, da mange psykologiske fænomener bør forstås ud fra mere end blot én teori eller metode alene. Ved at kombinere teorier med forskellige epistemologiske fundamenter indgår vi dermed i en virkelighedsnær kompleksitet, som understøtter praktisk anvendelse.

Objektrelationsteori

Den historiske situering af Kernbergs objektrelationsteori

Sigmund Freud (1856-1939) anses som en af de tidlige og mest centrale teoretikere inden for personlighedspsykologien. Han navngav sin forståelse af menneskets psyke for *psykoanalysen*, hvorfra terapiformen *psykoterapi* udspringer (Ewen, 2014, pp. 12-14). Den psykoanalytiske teori påstår, at menneskets personlighed primært udvikles, og i visse tilfælde kan fastlåses i de tidligste leveår. Freud udvælges her som afsæt til den historiske placering af Otto Kernberg, da Freud udviklede en omfattende teori om menneskets udvikling, som efterfølgende teoretikere ofte bruger som referencepunkt og placerer sig i forhold til.

Ifølge Freud er menneskets mentale liv inddelt i *bevidsthed*, *førbevidsthed* og *underbevidsthed*. Førbevidstheden er ubevidst men latent, og kan overføres til bevidstheden. Underbevidstheden derimod vil forblive ubevidst (Freud, 1926, p. 12). Bevidstheden beskrives som det mentale system, der er situeret tættest på den eksterne verden (Freud, 1926, p. 20). Ifølge Freud inddeles og organiseres individers mentale processer til at danne et *ego*. Egoet omfatter bevidstheden samt kontrollerer og regulerer individets tilgang til og respons på den eksterne verden. Egoet repræsenterer individets indre vægning mellem drifter og værdier (Freud, 1926, pp. 15-16, p. 30).

Ud over egoet beskriver Freud to yderligere centrale strukturer i sindet: *id'et* og *superegoet*. Id'et dækker over menneskets medfødte og biologisk udviklede drifter. Id'ets modpart, superegoet, dækker derimod over indre værdier, morale, og idealer (Freud, 1926, p. 30, pp. 48-49).

Ifølge Freud har mennesket to klassificeringer af instinkter: *Det seksuelle instinkt* og *dødsinstinktet*. Det seksuelle instinkt består både af uhæmmede seksuelle drifter og bevidste selvbevarende formål. Dødsinstinktet har, i kontrast til dette, til formål at afslutte livet og medføre ødelæggelse. Livet er derfor både en konflikt og et kompromis mellem disse instinkter. Det er modsætningen mellem disse instinkter, der symboliserer polariteten

mellem had og kærlighed. Freud vurderer, at had kan ændre sig til kærlighed, og kærlighed kan ændre sig til had mellem mennesker (Freud, 1926, pp. 55-56, p. 59).

Objektrelationsteoretikerne vægtede, i modsætning til Freud, det relationelle aspekt af mennesket frem for det libidinale. Menneskets drivkraft skal her i stedet anses som et indre behov for betydningsfulde relationer frem for blot velbehag. Menneskesynet blev her frigjort fra at være slavebundet af libidinale drifter og individet infantile historie. Nu blev mennesket også anset som konstruktivt, og interpersonelle relationer blev antaget at have helende egenskaber, som kunne anvendes i terapi (Dumont, 2010, p. 72). Til trods for at adskillige psykoanalytiske teorier er udviklet på baggrund af Freuds teorier, finder vi Otto Kernbergs teoretiseringer særligt relevant til at analysere årsager og behandlingsmuligheder af IPV. Kernberg brød med Freuds rigide følge af den psykosociale model, og foreslog i stedet en ny dimension; den strukturelle organisering (Millon & NoenHoeksema, 2012, p. 15). Kernberg (1995a) bygger videre på Freuds forståelse af menneskets psykiske struktur og inkorporerer teoretiske bidrag fra Melanie Klein, William Fairbairn og Nicolai Hartmann i udviklingen af sin teori (pp. 20-51).

Objektrelationsteoriens bidrag

Kernbergs objektrelationsteori indebærer en psykoanalytisk undersøgelse af interpersonelle relationer og intrapsyriske strukturer. Disse intrapsyriske strukturer antages at udspringe af fiksering, modificering og reaktivering af tidligere internaliserede relationer med andre individer i lyset af nutidige interpersonelle relationer (Kernberg, 1995a, p. 56). Denne teori fokuserer på internaliseringen af interpersonelle relationer og deres bidrag til udviklingen af normal og patologisk ego og superego. Endvidere fokuserer objektrelationsteorien på gensidig indflydelse mellem intrapsyriske og interpersonelle *objektrelationer* (Kernberg, 1995a, p. 56). Ifølge Kernberg (1987) har objektrelationsteorien bidraget særligt til behandling af klienter med betydelig regression i overføring, og teorien er blevet dybt integreret i psykoanalytiske teknikker (p. 155).

Objektrelationsteorien har gennem tiden haft centrale bidrag til studiet af menneskets psykologi, og benyttes bl.a. til aktuelle analyser af relationelle dynamikker i

psykoterapeutisk praksis (Kernberg, 1995a, p. 56; Nicolò & Lucarelli, 2014, p. xxxii; Nicolò, 2014, p. 158). Ydermere bidrager teorien med viden om egoet og superegoets udvikling og deres gensidige relation, og præsenterer forklaringer på internaliseringsprocesser. Kernberg (1995a) vurderer, at internaliserede objektrelationer er der, hvor instinkter og sociale systemer mødes og bidrager til menneskets personlighedsudvikling (p. 56). Hans objektrelationsteori er stadig relevant for aktuelle antagelser og analyser af mennesket og dets relationelle dynamikker (Naud et al., 2013, pp. 14-33).

Personlighed og identitet

Personlighed er, ifølge Kernberg (2018), en dynamisk integration af individets subjektive oplevelse og adfærdsmønstre. Dette inkluderer subjektive oplevelser af selvet og den omgivende verden, herunder affekter, hukommelse og selvrefleksion. Personligheden består endvidere af tankemønstre, ønsker, frygt, synspunkter og intentioner (pp. 3-4). Kernbergs model for personlighedsorganisering opdeler personlighedspatologi i fire niveauer:

- 1) Neurotisk
- 2) Høj borderline
- 3) Lav borderline
- 4) Psykotisk

Personlighed bør, ifølge Kernberg og Caligor (2005), anses som overvejende dynamisk (p. 133). Den skal ikke blot opfattes som medfødt, men som formet gennem psykologisk udvikling som resultat af interaktioner mellem biologiske faktorer og oplevelser med betydningsfulde andre. Endvidere anser Kernberg også *temperament* som en medfødt disposition, der formes og reguleres gennem individets relationelle erfaringer. Således betegner Kernberg personligheden som et samspil mellem arv og miljø (Kernberg & Caligor, 2005, p. 120). Individets drifter er dermed ligeledes et resultat af aktivering af medfødte affektive dispositioner som påvirkes af individets omgivelser (Kernberg & Caligor, 2005, p. 133).

Behandling af patologiske personligheder bør ske gennem langvarig psykodynamisk psykoterapi. Målet med denne behandling skal være at ændre klientens personlighedsorganisering og kvaliteten af de indre objektrelationer, som er associeret med symptomer og patologiske karaktertræk (Kernberg & Caligor, 2005, p. 143). *Karakter* refererer til individets dynamiske organisering af adfærdsmønstre samt måder at forstå og forholde sig til den omgivende verden (120). Individets karakter kan blive rigid, men dog stadig have mulighed for at blive moduleret gennem psykodynamisk behandling (Kernberg & Caligor, 2005, p. 120, pp. 143-144).

Ifølge Kernberg (1987) har egoet to opgaver: det skal både differentiere mellem selvrepræsentationer og objektrepræsentationer og integrere disse (p. 11). Resultatet af en succesfuld syntese mellem modstridende selv- og objektrepræsentationer understøtter integreringen af en samlet selvforståelse og etableringen af *objektkonstans*. Objektkonstans henviser her til en integration af gode og onde objektrepræsentationer til at forme totale objektrepræsentationer. Endvidere er *selvkonceptet* et resultat af integrationen af både gode og onde selvrepræsentationer (Kernberg, 1995a, p. 64).

Når selvkonceptet og objektrelationer er integreret i individet, danner de tilsammen en *egoidentitet*. Egoidentiteten er en kritisk og determinerende faktor for egoets stabilitet, integrationsevne og fleksibilitet, og det påvirker endvidere den fulde udvikling af superego-funktioner. Kernberg anser egoidentiteten som den mest komplekse organisering af internaliseringsprocesser af objektrelationer og selvet. Egoidentiteten er endvidere den overordnede organisering af identifikationer og introjektioner under egoets syntetiske guiden (Kernberg, 1987, p. 12, pp. 31-32).

Kernberg og Caligor (2005) bruger begrebet *strukturer* til at beskrive en organisering af relaterede, relativt stabile og vedvarende mentale funktioner eller processer. Strukturer kan integreres og organiseres i hierarkier, så de danner nye strukturer, der organiseres med større kompleksitet. De beskriver *organisering* som strukturer, der er resultat af denne proces. Psykologiske strukturer er dermed stabile og vedvarende ordninger af mentale

funktioner og processer, som organiserer individets adfærd og subjektive oplevelser (p. 116).

Affekters betydning

For at belyse, hvordan psykologiske strukturer udvikles, er det væsentligt at forstå affekternes underliggende processer og deres organiserende betydning. *Affekter* betragtes af Kernberg (1992a) som instinktive psykofysiologiske strukturer og mønstre, der er biologisk indlejret i individet og aktiveres gennem individets udvikling; disse inkluderer en specifik kognitiv tilgang, et specifikt ansigts-mønster, en subjektiv oplevelse af en ydre verden, samt muskulære og autonome reaktioner. Affekter som psykisk fænomen er, ifølge denne teori, de forbindende strukturer mellem biologiske instinkter og psykiske drivkræfter (Kernberg, 1992a, p. 5). *Primitive affekter* kendetegnes ved sin intensitet og tidlige udvikling i individet. De primitive (tidligt udviklede) affekter er endvidere ubevidste for individet og er ligeledes individets indre umiddelbare affektive reaktioner. *Udledede affekter* kendetegnes derimod ved sin komplekse kombination af primitive affekter, der er kognitivt bearbejdede. Denne komplekse kombination er det, der også henvises til som *følelser* eller *emotioner* (Kernberg, 1992a, p. 6). Ifølge Kernberg skal affekter forstås som byggestenene for drifter. Id'et består derfor af fortrængte og aggressive eller seksuelle internaliserede objektrelationer, herunder affekter (Kernberg, 1992a, p. 9).

Internalisering

Introjektioner er de tidligste, mest basale og primitive organiseringer af internaliseringsprocesser. Introjektioner anses af Kernberg (1995a) som selvstændige psykiske strukturer, der udspringer af primære autonome funktioner, såsom perception og hukommelse, der er knyttet til tidlige objektrelationer i individets liv. Det er genskabelsen og fikseringen af individets interaktion med omgivelserne, som organiseres i grupper af minder med tre komponenter:

- 1) Et billede af et objekt
- 2) Et billede af selvet i interaktion med objektet

- 3) Affektladning af både selv- og objekt-billedet under indflydelse af drifter på interaktionstidspunktet (pp. 28-29).

Identifikation er højere-ordens introjektion som kun opstår, når individets perceptuelle og kognitive evner er modne nok til at forstå aspekter af sociale roller i interpersonelle interaktioner (Kernberg, 1995a, p. 30). Egoidentiteten, benævnt ovenstående, er det højeste niveau i organiseringen af internaliseringsprocesser. Det refererer til den overordnede organisering af identifikationer og introjektioner af eksterne elementer af egoet (Kernberg, 1995a, pp. 30-31). Det *ideelle selv* er endnu en udvikling af psyken. Det ideelle selv er et indre billede, som repræsenterer bestræbelsen på at slippe af med skyldfølelse og ønsket om at genetablere en ideel, positiv relation med et andet objekt. I sammenhæng med det ideelle selv er det *ideelle objekt*, der repræsenterer det elskende og tilgivende objekt (Kernberg, 1995a, p. 40).

Objektrelationer og identitet

Kernberg og Caligor (2005) beskriver indre objektrelationer som fundamentale dele af de psykologiske strukturer og organiserer motivationer relateret til adfærdsmønstre. Internaliserede objektrelationer består af affekttilstande, som er koblet til en opfattelse af en bestemt interaktion mellem selvet og et andet individ.

Når en affekt gentagne gange opleves i en bestemt kontekst eller interaktion, bliver affektive minder organiseret, så de danner vedvarende og affektladede repræsentationer; disse kalder Kernberg for indre objektrelationer. En objektrelation består af en *selv-repræsentation*, en *objekt-repræsentation* og interaktionen mellem dem (Kernberg & Caligor, 2005, p. 116).

Identitet er en højere-ordens-struktur, der organiserer personligheden. En normalt etableret identitet er i overensstemmelse med en subjektiv oplevelse af en stabil og realistisk selvfølelse og syn på andre individer. Patologiske identitets-etableringer er derimod associeret med ustabile, polariserede og urealistiske syn på selv og andre. Den patologiske identitet er endvidere associeret med grove og intense affekter, og domineres af disse negative affekttilstande (Kernberg & Caligor, 2005, p. 117).

Kærlighed og aggression

Raseri og had

Kernberg (2004) anser *aggression* som en instinktiv komponent i menneskelig adfærd. Det er en affekt, der udvikles og organiseres i de tidlige stadier under samspil med individets tidlige objektrelationer. Affekter, der i barndommen derimod ikke integreres på en funktionel måde, kan resultere i en øget tilbøjelighed til aktivering af aggressive affekter (pp. 28-30). *Raseri* er en primær affekt, der dækker over aggressive, indre objektrelationer, og ligger til grund for udviklingen af *had* (Kernberg & Caligor, 2005, pp. 128-129). Had kan i alvorlig psykopatologi udvikle sig til en søgen efter intens dominans over selvet og andre individer (Kernberg, 1992b, p. 21). Irritation og vrede er yderligere to niveauer af aggression. Klinisk afslører reaktioner baseret på disse affekter en bevidst eller ubevidst fantasi, der inkluderer en specifik relation mellem et aspekt af selvet og et aspekt af et objekt. Intensiteten af den aggressive affekt, beskriver Kernberg (1992b), korrelerer med deres fysiologiske funktion, som er at skabe autonomi, eliminere en forhindring eller ødelægge en kilde til smerte og frustration (p. 22).

Had repræsenterer et karaktermæssigt holdepunkt med stærke rationaliseringer og tilsvarende forvrængninger i egoets og superegoets funktioner. Had kan udtrykkes både i akutte reaktioner og vedvarende kognitive tankemønstre rettet mod et objekt. I alvorlige tilfælde af had kan sadistiske tendenser og ønsker opstå. Et individ med denne grad af had kan have et ønske om, at objektet skal lide smerte eller ydmygelse. En lidelse som til gengæld kan bringe selvet nydelse. Årsagen til denne aggressive og sadistisk motiverede adfærd påstår Kernberg (1992b) skyldes, at personen selv oplever at blive behandlet dårligt af sadistiske objekter. Ubevidst vil de derfor blive deres egne persekutoriske objekter samtidigt med, at de selv udfører sadistiske angreb på sine ofre. De kan derfor ikke undslippe paradokset i både at være offer og aggressor (p. 28).

I mildere tilfælde ses et ønske om at dominere objektet og opnå magt over det. Direkte angreb på objektet kan her begrænses ved objektets underdanighed, som endvidere bekræfter selvets følelse af frihed og autonomi (Kernberg, 1992b, p. 24).

Projektion er en forsvarsmekanisme, hvorved individet overfører egne uønskede impulser eller egenskaber over på et andet menneske. I modsætning til dette forsøger individet ved *projektiv identifikation* at kontrollere og tvinge det eksterne objekt til at opleve disse projicerede elementer (Kernberg, 1987, p. 27, p. 45, p. 98). Projektiv identifikation er en primitiv men vigtig forsvarsmekanisme, som endvidere kan medføre en frygt for objektet, der er genstand for de projicerede egenskaber (Kernberg, 1987, p. 27, p. 45, p. 98; Kernberg, 1995b, p. 82).

Køn, kærlighed og libido

Den seksuelle drift, *libido*, er resultatet af integrationen af positivt oplevede affekttilstande, og aggressionsdriften udspringer af integrationen af negative affektive oplevelser såsom raseri, afsky og had (Kernberg, 1995b, p. 21). Der dannes ubevidste fantasier omkring reaktioner i raseriets affekt, og det indikerer aktiveringen af både den *kun onde objektrelation* og den *kun gode objektrelation*. Der opstår, ifølge Kernberg (1995b), et ubevidst ønske om at tilintetgøre den onde objektrelation for at genskabe den gode i dens fravær (p. 22); dette skal ses i lyset af det primitive forsvar *splitting*. Splitting refererer til et infantilt forsvar, som fungerer ved radikal adskillelse og kategorisering af gode og onde objektrepræsentationer. Formålet med dette forsvar er at beskytte en idealiseret del af individets psyke og indre verden fra aggression, men forhindrer også individet i at danne en nuanceret forståelse af sin omverden og interaktionen med den (Yeomans et al., 2014, pp. 19-21).

Ønsket om at være det foretrukne, triumferende og eksklusive kærlighedsobjekt for en partner understreger individets følelse af at aktualisere en indre sejr over en ødipal rival i hvert seksuelt møde med partneren. Dette ønske ses som en modpart til individets andet begær om at være involveret med to partnere af det modsatte køn, for at hævne sig på den frustrerende og tilbageholdende forældre af det andet køn. I denne ødipale dynamik indgår primitive forstadier af dyb ambivalens mod moren og tilintetgørelse af faderfiguren (Kernberg, 1995b, p. 29).

Forelskelse og etableringen af en romantisk relation indebærer kapaciteten til at forbinde idealisering med erotisk begær og potentialet for at etablere en dybdegående objektrelation. Når individer indgår i romantiske relationer, udtrykker de deres kapacitet til både bevidst og ubevidst at forbinde ømhed med erotik, seksualitet og ego-idealet. Samtidigt inkluderes aggression i praktiseringen af denne kærlighed (Kernberg, 1995b, p. 57). Det at være forelsket repræsenterer derudover en sorgproces relateret til det at blive et voksent og selvstændigt individ, og det at efterlade barndommens objekter. I denne separationsproces bekræftes gode relationer med tidligere internaliserede objekter, idet individet opnår selvtillid i forbindelse med sin evne til at give og modtage kærlighed og seksuel gratifikation samtidigt, hvor der er en gensidig forstærkning af begge i kontrast til barndommens konflikt mellem kærlighed og sex (Kernberg, 1995b, pp. 58-59).

Ifølge Kernberg (1995b) fører integrationen af objektrelationer, der domineres af ødipale konflikter og øger tolerancen for ambivalens, til, at aggression opstår i relationen. Kernberg (1995b) vurderer, at der i romantiske relationer er et dynamisk balancepunkt mellem kærlighed og aggression. Dette gør integrationen og dybden af relationen potentielt ustabil. Uforløste konflikter i én eller begge parter, eller nye udviklinger, kan true denne balancetilstand (p. 63).

Når emotionel intimitet vokser i en romantisk relation, udvikles en særlig dynamik. Individet kan have et ubevidst ønske om at reparere skadelige relationer fra fortiden og opleve en fristelse til at gentage dem ud fra uopfyldte aggressive og hævngherrige behov; dette kan risikere at føre til gentagelse i forholdet med den nuværende partner (Kernberg, 1995b, p. 82). Gennem denne indre trang kan projektiv identifikation opstå i parforholdet. Her kan én eller begge partnere overføre karakteristika fra tidlige objekter, som de oplevede konflikter med, til sin partner. Ubevidst skabes et balancepunkt ud fra måden, hvorpå partnerne komplimenterer hinandens dominerende og skadelige tidlige objektrelationer (Kernberg, 1995b, p. 83).

Narcissistiske konflikter kan manifestere i såvel ubevidst misundelse, devaluering, forkælelse og separation som ubevidste ønsker om, at partneren skal fuldende selvet. På

denne måde kan den romantiske partner med tiden anses som en fantaseret tvilling til den anden part. Kernberg (1995b) fremhæver Didier Anzieus (1986) beskrivelse om, at der i etableringen af romantiske relationer foregår en ubevidst selektion af kærlighedsobjektet som et spejlbillede af selvet (p. 86). Alt, hvad den romantiske partner gør, som ikke stemmer overens med personens indre selv-skemaer, tolereres ikke. Kernberg (1995b) fremhæver endvidere Anzieus (1986) påstand om, at romantiske partnere kan udvikle en *fælles hud* i det romantiske forhold. Dette vil sige, at der opstår et krav om fuldstændig og vedvarende intimitet, som kan udvikle sig fra intimitet af kærlighed, til intimitet af had. Et begyndelsesvis sundt forhold kan derfor udvikle sig fra kærlighed til forfølgelse og konflikt (p. 86).

Kernberg (1995b) beskriver, at individer i parforhold kan blive præget af ubevidst aggressivitet, som udtrykkes ved fiksering af roller gentaget fra barndommen (pp. 94-95). På denne måde kan relationen udvikle sig til at genspille patologiske interaktionsmønstre med ubevidste, komplementære objektrelationer fra parternes fortid. Dette fænomen kan lede til vedvarende og bevidste parforholdskonflikter, hvor rigide rollefikseringer typisk reflekterer gentagelse af underliggende fortrængte scenarier og manglende evne til at acceptere og udføre funktionerne af forstyrrelse relateret til ødipal skyldfølelse eller narcissistiske fikseringer (Kernberg, 1995b, pp. 94-95).

Projektion af ego-idealet

Kernberg (1995b) beskriver, at personer i romantiske relationer kan udvikle et fælles superego på baggrund af individuelle ego-idealiser, som danner et samlet værdisæt. I tilfælde af at en eller begge parter har et umodent og skrøbeligt superego, vil individets projektion af fortrængte aspekter af det infantile superego risikere at gøre den anden partner til mål for kritik fra det pågældende individ (pp. 98-99). Selv i tilfælde af objektiv kritik af individets partner, vil adskillige projektioner fra det primitive superego forstærke disse. Kun hvis begge partnere har et modent superego, vil begge individer have plads til at gøre modstand, forsvare sig mod kritikken og hjælpe med at vedligeholde balancepunktet (Kernberg, 1995b, pp. 98-99).

Superego-konflikter kan vise sig på mange måder i en romantisk relation; heriblandt ved løgnagtighed og bedrageri. Denne adfærd, påstår Kernberg (1995b), kan tjene et formål om at beskytte selvet mod ægte eller fantaseret aggression fra den anden (p. 104). Det kan også tjene et formål om at skjule eller opretholde kontrol over egen aggression mod den anden. Ifølge Kernberg (1995b) er løgnagtighed og bedrageri i sig selv en form for aggression og kan endvidere beskytte den anden mod at føle sig krænket på selvfølelsen, jaloux eller skuffet. Derimod kan absolut ærlighed også blive til en udførelse af rationaliseret aggression. Løgnagtighed og bedrageri har ofte en intention om at beskytte parforholdet, men der medfølger en risiko for, at det i stedet skader det. Denne aggression kan være et forsvar mod underliggende paranoide frygt-fantasier (p. 104).

Aktuelle anvendelser af Kernbergs objektrelationsteori

Kernberg udvikler sin objektrelationsteori på baggrund af egne kliniske observationer og sin inspiration fra andre teorier (Kernberg, 1987, pp. ix-x; Kernberg, 1995b, pp. ix-x; Kernberg, 1995a, p. 15). I forlængelse af Kernbergs mangeårige forskning og teoretisering, anvendes hans ideer fortsat i aktuelle undersøgelser (Mateza, 2022; Sexton et al., 2019; Biberdzuc et al., 2024).

Lusandra Mateza (2022) undersøgte, ved semistrukturerede interviews, de intrapsyriske dynamikker som er involveret i fem mandlige IPV-udøveres oplevelser (p. iv). Mateza (2022) anvendte objektrelationsteorien i sin fortolkning til at forstå deltagernes objektrepræsentationer. Hun fandt, at IPV-udøverne oplevede følelser af skam og skyldfølelse over for behandlingen af deres partner. Endvidere fandt hun, at deltagernes uforløste psykiske konflikter, som udspringer fra objektrelationsdynamikker, spillede en væsentlig rolle i udøvelsen af IPV. Slutteligt angives, at deltagernes tidlige relation til daværende omsorgspersoner har formet deres selv- og objektrepræsentationer, som karakteriseres af uopfyldte behov, svigt og aggression. Mateza (2022) konkluderer at IPV, på baggrund af undersøgelsen, kan anses som en gentagelse af uforløste tidlige barndomstraumer (p. iv).

Sexton et al. (2019) undersøgte Kernbergs model for personlighedsfunktion som moderator for personlighedstræk, ved at analysere resultater fra 202 individer (55%

mænd, gennemsnitsalder 24,27 år), der udfyldte to spørgeskemaer med to ugers mellemrum. De konkluderer, at mentalt helbred bedst kan forstås som afhængig af en god personlighedsfunktion, der modererer påvirkningen af personlighedstræk. Denne funktion kendetegnes ved en sund grad af fleksibilitet og en evne til at udnytte styrker i sociale kontekster (Sexton et al., 2019, p. 1054). Det første spørgeskema målte DSM-5 personlighedstræk, samt identitet, selvdefinition, intimitet og empati. Efterfølgende skulle de angive deres arbejds- og parforholdsstatus, og deres tilfredshed med disse (Sexton et al., 2019, pp. 1047-1055). Resultaterne understøtter Kernbergs teoretiske ramme, da de viser, at personlighedsfunktion ikke blot er et passivt resultat af personlighedstræk. Studiet fremhæver Kernbergs (2016) forståelse af personlighed som værende sammensat af egenskaber, der modereres af gode selv- og objektrepræsentationer.

Disse studiers inddragelse af Kernbergs objektrelationsteori og model for personlighedsorganisation understøtter teoriens fortsatte relevans for forståelse og tolkning af personlighed og interpersonelle dynamikker.

Tilknytningsteori

I ønsket om at forstå bagvedliggende årsager til udøvelse af partnervold (IPV), finder vi det relevant at danne et overblik over individets opvækst og tidligere relationer. Med dette formål inddrages tilknytningsteorien. Vi antager endvidere, at individets tilknytningsmønster genaktiveres i senere kærlighedsrelationer, hvilket gør teorien relevant for forståelsen af individets bagvedliggende årsager til udøvelse af IPV.

Begyndelsen på tilknytningsteorien

Dyreunger og spædbørn

John Bowlby og Mary Ainsworth har begge undersøgt børns relationelle mønstre til omsorgspersoner, og hvorledes dette påvirker børnenes senere udvikling. Bowlby var den første til at anvende begrebet *tilknytning*, men begrebet er senere også anvendt af Ainsworth. Tilknytning defineres som et affektionelt bånd mellem to individer, som forbinder dem på tværs af omgivelser og over tid (Ainsworth & Bell, 1970, p. 50). Bowlby var inspireret af Konrad Lorenz' teori omhandlende imprægnering, og kombinerede det

med elementer fra det psykoanalytiske syn på udvikling (Robledo et al., 2022, p. 2). Jævnfør afsnittet om Kernbergs objektrelationsteori er den psykoanalytiske teori baseret på Freuds forståelse af den menneskelige psyke. Ifølge Freud er individets personlighed og emotionelle liv rodfæstet i tidligere barndomserfaringer med omsorgspersoner. Bowlby (2005a) var inspireret af dette aspekt, men ønskede imidlertid også at tage afstand fra visse synspunkter hos den traditionelle psykoanalytiske forståelse af spædbørns udvikling (p. 8). Bowlby (2005a) kritiserer Freud for at negligere påvirkningen af de miljømæssige faktorer på individets mentale sundhed og overordnede lykke (p. 30).

Bowlby (2005a) argumenterer endvidere for, at biologiske faktorer påvirker menneskets udvikling. Han har en særlig interesse for de ætiologiske faktorer, der former social adfærd og relationer (p. 36). Denne biologiske og ætiologiske vinkel kan observeres i hans inspiration af Lorenz' imprægningsteori, som antager, at dyr gennemgår en kritisk periode efter fødslen, og vil knytte sig til den første bevægende figur, de ser. Teorien udsprang fra observationer af gæs, men blev efterfølgende undersøgt med pattedyr, heriblandt mennesker (Robledo et al., 2022, p. 3).

Tilknytningsteorien har således en ætiologisk baggrund i dyrenes udvikling og tilknytningsmønstre. Bowlby fandt inspiration herfra og mente, at spædbørn ville have en delvist forudprogrammeret *tilknytningsadfærd*, som både fremmer nærhed med omsorgspersoner og tjener som en adfærdsbiologisk funktion, der beskytter barnet mod rovdyr (Bowlby, 1988, p. 11; Robledo et al., 2022, p. 6). Ved mennesker kan denne tilknytningsadfærd enten være aktiv eller signalerende. *Aktiv adfærd* indebærer f.eks. at følge efter eller klamre sig til et individ. *Signalerende adfærd* kan f.eks. være gråd eller smil (Ainsworth & Bell, 1970, p. 50). Ifølge Bowlby (2005a) er tilknytningsadfærd særligt fremtrædende i barndommen, hvor den rettes mod omsorgspersonerne, men fortsætter ind i voksenlivet, hvor den bliver henvendt mod en aktiv og primær person i individets liv (p. 106).

Tilknytningsadfærd vil i voksenlivet aktiveres og ophøre under forskellige betingelser. Adfærden vil f.eks. aktiveres ved træthed, frygt eller smerte. Ligeledes kan adfærden også

aktiveres, hvis primær-personen er uden for rækkevidde. Individet vil finde ro i at høre eller mærke omsorgspersonen afhængigt af intensiteten af den aktiverede tilknytningsadfærd (Bowlby, 1988, p. 11). Intensiteten af savnets ledsagende emotion er et træk af den pågældende tilknytningsadfærd, og emotionen er afhængig af relationen mellem det tilknyttede individ og tilknytningsfiguren. Ved en god og stabil relation er den umiddelbare emotion, glæde og sikkerhed. Hvis relationen til omsorgspersonen derimod er truet, opstår der vrede, jalousi og angst (Bowlby, 1988, p. 12).

Stabile relationer og indre arbejdsmodeller

En god og stabil relation vil, ifølge Bowlby (1988), opstå mellem omsorgspersonen og spædbarnet, hvis omsorgspersonen regulerer sin adfærd, så den formes og tilpasses efter barnets (p. 15). Hvis omsorgspersonen derimod er afvisende over for barnet, vil det fremme ængstelige børn, som vil udøve vredsladen adfærd i ønsket om at opnå nærhed (Bowlby, 1984, p. 13). Bowlby (1971) beskriver endvidere, hvordan disse tidlige relationelle oplevelser med omsorgspersoner er med til at forme individets mentale repræsentationer af selv og andre. Disse repræsentationer omtales ofte som *indre arbejdsmodeller*. Arbejdsmodeller påvirkes af, hvordan barnet oplever og forudser omsorgspersonernes tilgængelighed. De udgør ligeledes en skabelon for barnets senere opfattelse og selv og andre (Bowlby, 1971, p. 223; Bowlby, 2005b, p. 177).

Omsorgspersoner skal endvidere agere som en *sikker base* for barnet. Hertil menes, at barnet skal finde tryghed i at gå ud i verden, velvidende at det altid kan vende tilbage til omsorgspersonerne, hvis der opstår et behov for fysisk eller emotionel nærhed. Hvis barnet har tillid til, at basen er sikker, vil barnet have mod til at forlade basen og undersøge miljøet. Omsorgspersoner, som opmuntrer barnets autonomi, men som samtidigt står til rådighed for barnets behov, fremmer udviklingen af emotionelt stabile børn, som udnytter deres muligheder bedst. Omvendt gælder det, at omsorgspersoner, der ikke skaber en sikker base for barnet, kan medføre, at barnet ikke udvikler emotionel stabilitet (Bowlby, 1988, pp. 19-20).

Klassificering af tilknytningsstile

Sammenhængen mellem et barns tilknytningsadfærd og udforskningsadfærd blev undersøgt af Ainsworth og Bell i 1970. Testen blev omtalt som *fremmedsituationstesten*. Ainsworth og Bell (1970) ønskede at undersøge i hvor høj grad et barn vil bruge sin mor som sikker base i et fremmed miljø. De ønskede ligeledes at undersøge, hvorvidt tilknytningsadfærden ville aktiveres ved tilstedeværelse af en fremmed, og ved adskillelse og genforening med moren (p. 53). Testen bestod af otte kortvarige sekvenser. Begyndelsesvis blev moren og barnet vist ind i et rum med legetøj. Moren satte barnet på gulvet ved legetøjet og tog selv plads på en stol. Efterfølgende kom en fremmed ind i rummet og konverserede med moren, hvorefter den fremmede kontaktede barnet. Moren forlod rummet, men kom efter kort tid tilbage. Dernæst forlod både moren og den fremmede rummet, og barnet var alene. Den fremmede kom herefter først tilbage i rummet efterfulgt af moren. Afslutningsvis forlod den fremmede rummet, hvorefter genforeningen mellem mor og barn blev observeret, inden testen blev afsluttet (Ainsworth & Bell, 1970, p. 54).

De deltagende børns adfærd blev observeret med fokus på deres forskellige mønstre og reaktioner ved adskillelse og genforening med moren. På baggrund af disse observationer blev børnene inddelt i tre forskellige grupper afhængigt af den adfærd, som de udviste under testen. Kategoriseringen af de observerede tilknytningsstile skete således induktivt, idet de først observerede børnenes adfærd og derefter fortolkede disse mønstre ved at kategorisere dem i tilknytningsstile.

Første identificerede gruppe blev betegnet som "Gruppe B". Børnene i denne gruppe anvendte deres mor som sikker base, og havde mod på at udforske det fremmede miljø. Da moren forlod rummet, græd barnet sjældent, idet det havde tiltro til, at moren stadig var tilgængelig, selvom hun var ude af syne. Således antog Ainsworth, at barnet har erfaret, ud fra tidligere erfaringer, at moren responderer sensitivt på dets signaler og kommunikation. Da moren vendte tilbage, blev barnet hurtigt trøstet ved kropslig kontakt og turde efterfølgende genoptage udforskningen af det fremmede miljø. Børn med en *sikker tilknytning* til deres moderfigur tilhører Gruppe B (Ainsworth et al., 2015, pp. 304-305).

Næste gruppe blev betegnet som "Gruppe C". Disse børn turde ikke anvende deres mor som en sikker base til at udforske miljøet, og Ainsworth vurderede, at de ikke stolede på morens tilgængelighed. Ligeledes var disse børn betydeligt præget af uro, både når de var alene med moren og ved tilstedeværelsen af en fremmed. Børnene i gruppe C havde en lavere tærskel for aktivering af tilknytningsadfærd. Disse børn var ligeledes længere tid om at blive trøstet sammenlignet med børnene i gruppe B. Børn med en *ambivalent-ængstelig tilknytning* til deres moderfigur tilhører Gruppe C (Ainsworth et al., 2015, pp. 307-308).

Sidste gruppe blev betegnet som "Gruppe A". Disse børn udviste afvisende adfærd over for moren og afbrød eller modvirkede morens forsøg på kontakt. Ved adskillelse og genforening med moren, udviste disse børn ligeledes ingen form for aktivering af tilknytningsadfærd. Børn med en *undgående tilknytning* til deres moderfigur tilhører Gruppe A (Ainsworth et al., 2015, pp. 309-311).

Efter Ainsworths originale studie er Fremmedsituationstesten repliceret over 285 gange med fokus på forskellige etniciteter, køn og sociodemografiske faktorer (Madigan et al., 2023, pp. 99-102). Efterfølgende blev der ligeledes identificeret en ny og fjerde tilknytningsstil, hhv. *desorganiseret tilknytning*. Denne tilknytningsstil omfatter børn som udviser konfliktfyldt og ambivalent adfærd over for en omsorgsperson, hvor anden tilknytningsadfærd ellers er forventeligt. Denne adfærd er ofte kortvarig, idet barnet udviser denne adfærd, når de føler sig afhængig af en omsorgsperson, som også er i højt alarmberedskab f.eks. på grund af vold eller økonomisk ustabilitet (Main & Solomon, 1990 if. Madigan et al., 2023, pp. 101-102).

Evnen til at udvise omsorg

Ifølge Bowlby (1988), har omsorgspersonerne også en indflydelse på barnets senere *omsorgsmønstre*. Barnets evne til at trøste andre er dermed stærkt påvirket af, hvorvidt omsorgspersonerne har trøstet barnet ved behov. Omsorgspersoner som reagerer følsomt over for barnet og etablerer kropskontakt fremmer børn, som reagerer mere hensigtsmæssigt i mødet med personer som har brug for støtte. Barnet vil således gentage den adfærd, som omsorgspersonerne udviste i lignende situationer (p. 24). Bowlby (1988)

beskriver endvidere, hvordan børn, som er blevet fysisk mishandlet af omsorgspersoner i barndommen, vil udvikle en frygt for at blive forladt af omsorgspersonerne. Disse børn vil senere vokse op og udvikle en frygt for, at deres partner vil forlade dem i romantiske relationer. Børnene vil ligeledes have en forvrænget forståelse af vold og kan anse det som en naturlig del af en kærlig relation (p. 25).

Tilknytning i voksne relationer

Ovenstående afsnit præsenterede tilknytningsteorien, udviklet af Bowlby og Ainsworth, hvor teoriernes fokus primært var på børns tilknytningsstil og tilknytningsadfærd. Bowlby (2005a) påpeger imidlertid, at selvom tilknytning udvikles i barndommen, så spiller den også en central rolle som voksen (p. 106).

Med afsæt i Bowlbys og Ainsworths teori anser Hazan og Shaver (1987) tilknytningsstile for at påvirke individets adfærd i romantiske relationer. De betegner romantisk kærlighed som en tilknytningsproces, hvor individets oplevelse af relationen er påvirket af individets tidligere tilknytningshistorie (p. 511). Hazan og Shaver (1987) understreger, at tilknytningsteorien er inspireret af Freuds teori, men at den ikke skal anses som en freudiansk tilgang. Modsat Freud, argumenterer de for, at individets mentale modeller kan revurderes og omstruktureres over tid ved nye erfaringer. Dog kan ændring af disse tilknytningsmodeller være vanskelig, hvis de ikke udfordres ved nye relationelle oplevelser (p. 523).

Hazan og Shavers Love Quiz

Hazan og Shaver (1987) undersøgte, hvordan de tre tilknytningsstile, beskrevet af Ainsworth, påvirker individer i voksne kærlighedsrelationer. De designede på baggrund heraf en "Love Quiz" med 95 spørgsmål. Spørgeskemaet var delt i tre afsnit. Det første afsnit inkluderede 56 udsagn vedrørende deltagernes vigtigste parforhold. Det andet afsnit inkluderede angivelse af, hvorvidt forholdet var nuværende eller tidligere. Det tredje afsnit omhandlede deltagernes tilknytningshistorie, hvor deltagerne blev spurgt ind til deres relation til forældrene og om forældrenes relation til hinanden (pp. 512-513).

Undersøgelsen bestod af 620 individer, som besvarede spørgeskemaet om en romantisk relation til enten en nuværende eller tidligere partner. Af de 620 deltagere var 205 mænd og 415 var kvinder (Hazan & Shaver, 1987, pp. 513-514). De tre tilknytningsstile blev målt ved at tilpasse Ainsworths beskrivelser af børns adfærd til voksnes adfærd i romantiske relationer (Hazan & Shaver, 1987, pp. 512-513). Resultaterne klassificerer 56% af deltagerne som sikkert tilknyttede, 25% som undgående og 19% som ængstelig-ambivalent tilknyttede. Disse resultater er i overensstemmelse med proportionerne, der blev målt i USA mellem mor- og spædbarn-tilknytning (Campos et al., 1983 if. Hazan & Shaver, 1987, p. 514).

Resultaterne fra Hazan og Shavers Love Quiz (1987) indikerer, at deltagerne oplever kærlighed forskelligt afhængigt af deres tilknytningsstil. De beskriver, at det er usandsynligt, at de enkelte målinger af tilknytningsstile måler på præcist de samme fænomener som Ainsworth et al. (1970), der kodede på baggrund af direkte observationer af mor- og spædbarn-dynamikker (p. 521).

Hazan og Shavers (1987) kategori *tryk tilknytning* refererer til individer der oplever kærlighedsrelationen som positiv og tillidsfuld, hvor de accepterer og støtter deres partner på trods af, hvad de anser som, partnerens mangler. De beskriver, at romantiske følelser vokser og aftager i forhold, men også kan opnå samme følelsesintensitet som i starten af forholdet (pp. 514-515).

De *ængstelig-ambivalent tilknyttede* individer oplever derimod kærlighedsrelationen som en besættelse præget af længsel, gensidighed, forbundethed, emotionelle op- og nedture samt ekstrem seksuel attraktion og jalousi. De påstår ligeledes, at det er nemt at forelske sig, og at de ofte selv oplever en begyndende forelskelse, selvom de sjældent finder, hvad de beskriver som "ægte kærlighed" (Hazan & Shaver, 1987, pp. 514-515).

Individer der hører under Hazan og Shavers (1987) kategori *undgående tilknytning* karakteriseres derimod med en frygt for intimitet, emotionelle op- og nedture samt jalousi. De beskriver, at den intense forelskelse, som bliver portrætteret i film og bøger, ikke eksisterer i virkeligheden. Ligeledes beskriver de, at romantisk kærlighed sjældent varer

ved, og at det er usædvanligt, at de finder en person, som de dybt forelsker sig i (pp. 514-515).

De trygt tilknyttede deltagere beskriver endvidere et varmere forhold til deres forældre og mellem forældrene, hvorimod de ængsteligt-ambivalent tilknyttede deltagere beskriver deres far som relativt uretfærdig, og de undgående tilknyttede beskriver deres mor som kold og afvisende (Hazan & Shaver, 1987, p. 518).

Hazan og Shavers retest

Hazan og Shaver (1987) udarbejdede efterfølgende en retest af studiet, med nye deltagere, for at eftermåle resultaterne. Dette studie blev målt på 108 psykologistuderende, som besvarede spørgeskemaet i undervisningen. Af deltagerne var 38 mænd og 80 var kvinder med en gennemsnitsalder på 18 år (p. 517). Resultaterne var i overensstemmelse med det første studie. Resultaterne klassificerer 56% af deltagerne som sikkert tilknyttede, 23% som undgående og 20% som ængsteligt-ambivalent tilknyttede. Deres beskrivelser og oplevelse af kærlighed var ligeledes overordnet i overensstemmelse med deltagernes fra det første studie (Hazan & Shaver, 1987, p. 518). Der var dog en afvigelse i deltagernes beskrivelser af deres tilknytningshistorie. Deltagerne, der blev klassificeret som undgående tilknyttede i andet studie, var mere tilbøjelige til at beskrive deres mor på samme måde som de sikkert tilknyttede. De undgående tilknyttede beskrev deres mødre som mere sympatiske og accepterende end deltagerne fra det første studie. Hazan og Shaver (1987) argumenterer for, at de yngre deltagere vil idealisere deres tidligere relationer, så de undgår at mærke de negative emotioner, der er forbundet hermed. De mener, at modenhed og afstand fra relationen vil få dem til at indse de negative aspekter ved relationen (pp. 519-520).

Studiet af Hazan og Shaver (1987) var det første til at sammenligne et individs tilknytningsstil til omsorgspersoner i barndommen med dets tilknytning til en romantisk partner senere i livet (pp. 512-513). Deres studie kan anses som et nytænkende perspektiv på, hvordan tilknytningen påvirker individets senere trivsel. Studiet er sidenhen citeret 5176 gange ifølge søgning i APA PsycNet (2025). Hazan og Shavers (1987) spørgeskema er efterfølgende blevet revurderet og videreudviklet af Collins & Read (1990), som

omdøbte spørgeskemaet fra “Love Quiz” til *Adult Attachment Scale* (AAS). Denne videreudvikling blev foretaget i et ønske om at anvende en mere dimensional tilgang, samt at tilpasse de kernestrukturer, som er underliggende i de forskellige tilknytningsstile, således at AAS er mere sensitiv for deres forskelle.

Collins og Read (1990) kritiserer Hazan og Shavers (1987) Love Quiz for at inkludere flere aspekter ved hvert spørgsmål; f.eks. ved beskrivelsen af sikker tilknytning, skulle deltagerne svare på, om de både var tryk ved nærhed og afhængighed. Derved skulle deltagerne acceptere en bredere beskrivelse, som muligvis ikke reflekterede deres oplevelse af sig selv og andre på alle dimensioner. Collins og Read (1990) testede AAS på 406 psykologistuderende, hvoraf 206 var kvinder, 184 var mænd og 16 rapporterede ikke deres køn. Gennemsnitsalderen var 19 år (pp. 645-646). Resultaterne indikerer tre dimensioner, som udgør grundlaget for tilknytning snarere end tre særskilte tilknytningsstile. Disse tre dimensioner kategoriseres som nærhed, afhængighed og angst.

De sammenlignede derefter deltagernes resultater fra AAS og Love Quiz i ønsket om at vurdere deres respektive tilknytningsstil (Collins & Read, 1990, p. 647). Collins og Read (1990) argumenter for, at Love Quiz klassificerede visse deltagere som sikkert tilknyttede, hvor AAS i stedet ville klassificere dem som ængstelig-ambivalente, grundet deres høje score på ængstelighed. Ligeledes blev andre klassificeret som ængstelig-ambivalente, hvor AAS ville klassificere dem som undgående. Sidstnævnte blev typisk givet ved deltagere som scorede højt på angst, men meget lavt på nærhed og afhængighed (Collins & Read, 1990. p. 645, p. 650). AAS er sidenhen blevet en mere bredt anvendt skala til at måle voksnes tilknytning, og er anvendt i 1591 empiriske studier ifølge søgning i APA PsycNet (2025). Dette er en styrke, som øger reliabiliteten af AAS modellen, men kan samtidigt rejse spørgsmål om validiteten af den oprindelige Love Quiz i Hazan og Shavers (1987) studie, idet AAS modellen ville klassificere nogle deltagere anderledes. Overordnet har Hazan og Shavers (1987) studie bidraget til en forståelse af, hvordan et individs tilknytningserfaringer påvirker deres romantiske relationer. Collins og Read (1990) har siden videreudviklet, og muligvis forbedret, målingerne ved at introducere en

dimensional tilgang gennem AAS. Begge har haft indflydelse på forskningen i tilknytningsteori og har bidraget til en mere nuanceret forståelse af tilknytning hos voksne.

Empiriske studier om tilknytningsteorien

Følgende afsnit vil redegøre for studier, der har undersøgt sammenhængen mellem tilknytning og IPV. Indledende litteratursøgning afdækkede adskillige empiriske studier med fokus på denne sammenhæng. Heraf var flere studier dog begrænset til vold mod kvinder, og anså manden som den udøvende part (Brownridge & Halli, 2002; Babcock et al., 2000; Allison et al., 2008).

I følgende har vi begrænset os til ét studie, som vi vurderer, mest relevant for emnet grundet dets fokus på begge køn som den udøvende part samt dets undersøgelse af både fysisk og psykisk IPV. Studiet undersøger sammenhængen mellem utryk tilknytning og psykisk samt fysisk IPV (Lafontaine & Lussier, 2005). Studiet inkluderede 316 par som enten var gift ($n=202$) eller samlevende ($n=114$). Gennemsnitsalderen var 39 år. For at vurdere deltageres tilknytningsstil anvendte de spørgeskemaet *The Experiences in Close Relationships* (ECR) (Lafontaine & Lussier, 2005, p. 352). Dette spørgeskema blev udviklet med inspiration fra Hazan og Shavers (1987) Love Quiz og inddrager ligeledes elementer fra Collins og Reads (1990) AAS model (Fraley et al., 2000, p. 350, p. 355). For at vurdere forekomsten af IPV skulle deltagerne besvare spørgeskemaet *The Revised Conflict Tactics Scales* (CTS2). Denne skala måler graden af både psykisk og fysisk IPV (Lafontaine & Lussier, 2005, pp. 352-353).

På baggrund af studiets resultater fandt de en sammenhæng mellem tilknytning og udøvelse af vold. Endvidere fandt de, at udøvelsen af vold varierer mellem mænd og kvinder. De fandt en sammenhæng mellem mænd med en undgående tilknytning og brugen af psykisk IPV ($t=1.93$, $p=.05$). Der blev derimod også fundet en sammenhæng mellem kvinder med en ængstelig tilknytning og brugen af fysisk- ($t=2.48$, $p=.01$) og psykisk IPV ($t=4.13$, $p=.0001$) (Lafontaine & Lussier, 2005, p. 354). Lafontaine og Lussier (2005) tolkede deres resultater som, at mænd med undgående tilknytning udøver psykisk IPV, som en strategi til at holde deres partner på afstand, når partneren forsøger at opnå nærhed. I modsætning til dette påstår de, at kvinder med ængstelig tilknytning udøver

fysisk og psykisk IPV som et dysfunktionelt forsøg på at holde fast i sin partner og opnå nærhed (p. 357).

Ovenstående studie har fokus på den udøvende parts tilknytningsmønster. Det er endvidere betydningsfuldt at danne et indblik i, hvorvidt tilknytningsdynamikker påvirker risikoen for fysisk IPV; denne misparring af tilknytningsstil er undersøgt af Doumas et al. (2008). På baggrund af studiets resultater antages det, at interaktionen mellem en ængstelig tilknyttet kvinde og en undgående tilknyttet mand, er den stærkeste prædikator for udøvelsen af IPV. De fandt en korrelation mellem denne interaktion og IPV begået af både manden og kvinden (Doumas et al., 2008, pp. 624-625).

Disse resultater er i overensstemmelse med resultaterne fra førnævnte studie, hvor der også blev fundet en sammenhæng mellem en undgående tilknyttet mand og brugen af IPV samt en ængsteligt tilknyttet kvinde og brugen af IPV. Det er dog bemærkelsesværdigt, at det tidligere studie kun fandt en korrelation mellem undgående tilknyttede mænd og brugen af psykisk IPV, hvorimod dette studie finder det ved udøvelsen af fysisk IPV. Dette studie har dog fokus på misparring af tilknytningsstile i parforhold og indikerer, at fysisk IPV fra en undgående tilknyttet mand, muligvis kan opstå i interaktionen med en ængsteligt tilknyttet kvinde. Ved fortolkningen af disse resultater fremstiller forfatterne en hypotese om, at IPV opstår på baggrund af parternes forskellige behov for afstand og nærhed, og at denne uoverensstemmelse kan føre til IPV.

Trombetta et al. (2025) finder, at involvering i dysfunktionelle parforhold kan udvikle sig til en ond cirkel. Studiet undersøger, hvilken effekt IPV har på partneren, der udsættes for det. Resultaterne indikerer, at udsættelsen for IPV forstærker det ængstelige eller undgående tilknytningsmønster hos den modtagende part (pp. 9-10). Dette fund vidner om, at IPV kan lede til dannelsen af et mønster, hvor de gentagne forstærker hinandens dysfunktionelle tilknytningsadfærd, når de har forskelligartede behov for nærhed og afstand.

Som beskrevet i introduktionen af Hazan og Shaver (1987) argumenterer de for, at individets mentale modeller kan omstruktureres ved nye erfaringer. Dette kræver dog, at

de bliver udfordret i nye relationelle oplevelser (p. 523). Når et individ udsættes for IPV, vil deres mentale modeller, ifølge studiets resultater, ikke udfordres men forstærkes, idet individet befinder sig i den samme relationelle oplevelse og ikke danner nye erfaringer. Dette kan gøre det yderligere kompliceret at bryde ud af disse dysfunktionelle parforholdsdynamikker.

Ovenstående studier kan understøtte hypoteser om en mulig sammenhæng mellem usikre tilknytningsstile og udøvelse af IPV. Megen empiri er foretaget i undersøgelsen af denne sammenhæng. Tilknytningsteoriens perspektiver fremstår derfor velunderbygget. Sammenlagt understreger teori og empiri, at tryghed og stabilitet i relationer fordrer emotionel og social udvikling. Fraværet af disse kan derimod have en negativ indvirkning på individet og føre til dysfunktionel adfærd som følge af maladaptive strategier til at regulere emotioner og reaktioner.

Dark Triad

Paulhus og Williams (2002) begreb, Dark Triad (DT) refererer til en deskriptiv samling af tre socialt afvigende personlighedstræk som findes i subkliniske niveauer. De udtrykkes ikke ekstremt nok til at pådrage klinisk opmærksomhed, og de kan stadig trives i normale og samfundsmæssige kontekster (Paulhus, 2014, p. 421; Furnham et al., 2013, p. 199; Smith, 2024, p. 72). I DT indgår: *Machiavellisme*, *narcissisme* og *psykopati* (Paulhus & Williams, 2002, pp. 556-563).

Narcissisme refererer til beskrivelser af individer, der præges af betydelig grandiositet og lavt selvværd. Mennesker med dette personlighedstræk har tendens til at udvise en overdreven og urealistisk selvforståelse, og overvurderer deres egen betydning. Disse individer kendetegnes ligeledes ved et betydeligt behov for magt, status og opmærksomhed. De har tendens til arrogance og manipulativ adfærd samt følelser af berettigelse (Externbrink & Keil, 2018, p. 8 if. Meyer, 2025, p.7). Personer med narcissistiske personlighedstræk er ofte betydeligt ekstroverte og er bemærkelsesværdigt uinteresserede i andres ønsker og behov (Walzer & Thoma, 2020, pp. 64-66 if. Meyer, 2025, p. 7). Til undersøgelse af narcissistisk personlighed anvendes primært *The*

Narcissistic Personality Inventory (NPI), der med sine 40 spørgsmål vurderer udnyttelse, autoritet, arrogance og selvoptagethed, som scores på en fem-point skala (Smith, 2024, pp. 84-85).

Psykopati refererer til beskrivelser af individer med manglende empati og medfølelse, men som ofte virker karismatiske på overfladen. Mennesker med omfattende psykopatiske træk har tendens til at udvise frygtløshed og modstandsdygtighed over for stress. Endvidere udviser disse individer manglende evne til at påtage sig skyld og ansvar for egne handlinger, hvilket også er med til at gøre disse mennesker særligt tilbøjelige til at påføre andre individer smerte (Externbrink & Keil, 2018, p. 10 if. Meyer, 2025, p. 7). Til måling af psykopatisk personlighed anvendes *The Psychopathy Checklist* (PCL) eller *Psychopathy Checklist-Revised* (PCL-R). PCL-R består af 20 items og scores på en tre-point skala. Den udføres under et personligt interview og inddrager ligeledes information om livslang adfærd (Smith, 2024, p. 85).

Machiavellisme refererer til beskrivelser af individer med særligt manipulative tendenser til at opnå egen vilje. Disse mennesker udviser ubarmhjertig og følelseskold adfærd, og er villige til at tage uetiske beslutninger, hvis dette er nødvendigt for at opnå deres egne ambitioner. De benytter gerne løgnagtighed og udnyttelse af andre, hvis det kan gavne dem selv (Externbrink & Keil, 2018, p. 10 if. Meyer, 2025, p. 7). Personer med dette personlighedstræk adskiller sig fra individer med psykopati ved at være mere bevidste, kalkulerende og mindre impulsive (Erikson, 2022, pp. 24-25 if. Meyer, 2025, p. 7). Den mest anvendte skala til undersøgelse af machiavellisk personlighed er *Mach-IV*, som består af 20 ytringer om bred kynisme og behag ved manipulativ adfærd, og scores på en fem-point skala (Smith, 2024, p. 83).

Tilsammen har de tre personlighedstræk det tilfælles, at de alle indebærer socialt ondsindet karakter med adfærdstendenser som selvpromovering, følelsesmæssig kulde, bedrageri og aggressivitet (Paulhus & Williams, 2002, p. 557).

Paulhus og Williams (2002) udførte en undersøgelse af DT ved et ikke-klinisk sample på 245 bachelorstuderende, hvoraf 65% var kvinder (pp. 556-558). De målte de tre personlighedstræk ved brug af selvrapportering for DT, Big Five og selvrapportering af

intelligens. Efterfølgende blev alle deltagernes globale kognitive evner (IQ) vurderet ved superviseret administrering af en 50-item Wonderlic Personnel Test (Paulhus & Williams, 2002, pp. 556-558). NPI blev anvendt til måling af narcissisme, Mach-IV blev anvendt til at måle machiavellisme og *The self-report psychopathy scale* (SRP-III) blev anvendt til at måle psykopati. *The Big Five Inventory* (BFI) blev anvendt til måling af personlighedstræk, herunder *ekstroversion* (extraversion), *venlighed* (agreeableness), *samvittighedsfuldhed* (conscientiousness), *neuroticisme* (neuroticism) og *åbenhed for oplevelser* (openness to experience) (Paulhus & Williams, 2002, pp. 557-558). De fandt, at de fem personlighedstræk viste adskillige korrelationer med målene for DT. Et andet studie finder i den forbindelse, at ændringer i personlighedstrækket venlighed kan føre til en reduktion af DT-træk (Hudson, 2022, p. 909).

Overordnet fandt Paulhus og Williams (2002), at mænd scorede signifikant højere på alle egenskaber af DT end kvinder, og at både narcissisme og psykopati var forbundet med ekstroversion og åbenhed for oplevelser (pp. 559-560). Machiavellisme og psykopati var derudover negativt associeret med samvittighedsfuldhed, men kun psykopati var lav på neuroticisme (Paulhus & Williams. 2002, pp. 559-560).

Tvillingestudier har påvist en sammenhæng mellem genetiske og miljømæssige faktorer i udviklingen af DT-personlighedstræk. Særligt genetiske faktorer menes at spille en central rolle i udviklingen af DT (Vernon et al. (2008). Et studie af Vernon et al. (2008), fandt, at mellem 31% og 72% af variansen i DT-træk kan forklares ved genetik. Særligt narcissisme og psykopati har et højere genetisk komponent, hvoraf machiavellisme synes at være stærkere påvirket af miljømæssige faktorer (pp. 448-449). Studiets resultater indikerer hermed en sammenhæng mellem personlighedstrækkene og påvirkningen af både miljømæssige og biologiske faktorer. Skelnen mellem arv og miljø for DT er ikke entydig og endnu ikke klart defineret. På baggrund af dette, er forskning af rigiditet og plasticitet af DT over et livsforløb sparsomt, men der åbnes alligevel op for muligheden om, at de kan ændre sig gennem livet (Yendell et al., 2022, pp. 1-9; Braig et al., 2025, pp. 195-296; Roberts et al., 2005, p. 156; Furnham et al., 2013, pp. 205-208; Harris, 2008, pp. 445-452).

Dark Triad i romantiske relationer

Minna Lyons, lektor i psykologi ved Liverpool universitet, beskæftiger sig med evolutionære forklaringer for menneskelig adfærd. Hun har særligt forsket i DT-aspekter af menneskets personlighed, og forklarer dem som evolutionært adaptive under de rette omstændigheder (Lyons, 2015; Lyons, n.d.).

Lyons (2019) fremhæver DT som særligt undersøgt i forbindelse med *parringsadfærd* (mating strategies), herunder dynamikker i romantiske relationer og aggressiv adfærd (p. 82). Hun observerer, i sin gennemgang af eksisterende forskning, at DT-egenskaber ofte associeres med større sandsynlighed for dysfunktionelle romantiske relationer, og at disse personligheder ofte har emotionelt overfladiske relationer med undgående tilknytningsstile (Lyons, 2019, p. 82). Lyons (2019) påstår, at disse personlighedstræk kan tjene adaptive evolutionære formål, om at opnå reproduktive fordele (pp. 82-83). DT synes særligt fremtrædende med overfladisk og kortvarig charme, som løbende aftager og resulterer i, at disse individers mangelfulde evne til langvarigt partnerskab opdages af potentielle partnere (Holtzman & Strube, 2010 if. Lyons, 2019, p. 86). Seksuel tvang kan variere fra verbal manipulation til fysisk tvang. Denne type adfærd er hyppig i romantiske relationer, og er mest udbredt blandt mænd med kortvarig seksuel interesse, men ses også blandt kvinder. Seksuel tvang anses for at opstå når én partner indikerer afvisning af seksuelle handlinger, mens den anden fortsætter sine forsøg på seksuelle samkvem.

Tiden inden etableringen af et parforhold har, hos individer med DT-træk, tendens til at forløbe hurtigt og intenst. Når først den romantiske relation er etableret, er partneren særligt sårbar for at opleve IPV fra sin partner. Partnere med høj grad af DT-træk tenderer mod at være dominerende, undertrykkende og udnyttende i parforhold, og der er med disse mennesker potentiale for stor psykologisk skade for den udsatte partner (Lyons, 2019, p. 100).

Jalousi

Jalousi i parforhold kan skyldes fantaserede eller virkelige trusler mod relationen fra en fantaseret eller virkelig rival. Jaloux partneradfærd kan tjene som et adaptivt forsøg på at

fastholde en partner i relationen. Ifølge Pfeiffer og Wong (1989) er jalousi multidimensionel og består af både kognitive, emotionelle og adfærdsmæssige komponenter. Endvidere opdeler de jalousi i *normal jealousy* og *patologisk jealousy* (p. 185). Ved normal jalousi vil individet indgå i beskyttende adfærd rettet mod parforholdet, og vil opleve en vis grad af emotionelt ubehag. Ved patologisk jalousi derimod, vil den jaloux partner fantasere om trusler mod parforholdet, og vil udvise paranoide tilbøjeligheder, samt en høj grad af emotionelt ubehag og mistroisk adfærd. I ekstreme tilfælde kan patologisk jalousi medføre partnerhad, IPV og endda jalousi-inducerede partnerdrab (Pfeiffer & Wong, 1989, pp. 185-187; Lyons, 2019, p. 103).

Overordnet peger Lyons (2019) på, at individer, præget af én eller flere af DT-personlighedstrækkene normalt ikke er tilbøjelige til at opleve jalousi, eftersom de primært har interesse for kortvarige og multiple romantiske eller seksuelle relationer (pp. 103-104). Blandt kvinder finder Furtado et al. (2024) dog, at jalousi er en stærk mediator for konfliktstrategier. De påstår at kvinder med høje DT-træk kan bruge konfliktstrategier til at fastholde partnere, hvis de føler sig truet af konkurrenter (pp. 9-10). Af denne årsag foreslår de, at kvinder med høje DT scores for psykopati og emotionel jalousi er mere tilbøjelige til at udføre kontrollerende adfærd og emotionel IPV. De konkluderer, at kvinder med høje DT scores, kan være mere tilbøjelige til både at udføre og modtage IPV på baggrund af deres destruktive konfliktstrategier, og derfor indgår i kortvarige parforhold. De foreslår, at for at forebygge IPV bør interventioner rettes mod at etablere sunde evner til konfliktløsning, og dermed reducere negative udfald i disse parforhold (Furtado et al., 2024, pp. 9-10).

Psykopati eksisterer på et spektrum fra succesfuld til kriminel, og kan klassificeres i to underkategorier: *primær og sekundær psykopati* (Hare & Neumann, 2008, if. Massar et al., 2017, p. 164; Hall & Benning, 2006, if. Massar et al., 2017, p. 164). Den primære psykopati karakteriseres ved bevidste, manipulative tendenser i forbindelse med personens romantiske og venskabelige relationer. Endvidere karakteriseres denne form for psykopati ved mangelfuld empati, angst og skyldfølelse. Den sekundære psykopati inkluderer derimod aspekter af risikable og impulsive adfærdstendenser samt mangel på langvarige mål og en lav tolerance for frustration.

Mennesker med denne type af psykopatiske træk oplever høje niveauer af angst og tænkes at være mere påvirkede af miljømæssige faktorer end den primære psykopati (Hare, 2003 if. Massar et al., 2017, p. 164; Mealey, 1995 if. Massar et al., 2017, p. 164; Newman et al., 2005 if. Massar et al., 2017, p. 164).

Massar et al. (2017) finder, at til trods for, at primær psykopati ikke er associeret med oplevet jalousi, er sekundær psykopati associeret med ængstelighed, impulsive interpersonelle mønstre og højere tilbøjelighed til at opleve emotionel og mistroisk jalousi (p. 164; Lyons, 2019, p. 104). De finder, at den primære psykopati kun er associeret med fremkaldelse af jalousi i sin egen partner, og at den sekundære psykopati er associeret med både oplevelse af jalousi og fremkaldelse af dette i sin partner (Massar et al., 2017, pp. 166-167).

Kontrol og aggression

Lyons (2019) peger på *partnerbevogtning* (mate guarding) som en hyppig evolutionær taktik i romantiske relationer. Denne adfærd tjener et formål om at sikre eksklusiv adgang til partneren, og beskytte mod konkurrenter (p. 106). Partnerbevogtning kan manifestere sig på adskillige måder; herunder tjekke-adfærd og fysisk kontrol af partnerens adgang til konkurrenter. Det er en adfærd som er tæt knyttet til følelser som jalousi, og som i alvorlige tilfælde kan lede til IPV (Lyon, 2019, p. 106). Lyon (2019) påpeger endvidere, at eftersom individer med DT-træk typisk er følelseskolde af natur, er disse træk en vigtig faktor i såvel fysisk som psykisk IPV (p. 106).

Flere studier finder blandede resultater og komplekse samspil i deres undersøgelse af sammenhængen mellem DT-træk og IPV (Carton & Egan, 2017; Kirre, 2017; Kiire, 2019; Jonason et al., 2010; Westhead & Egan, 2015).

Kiire (2019) finder, på baggrund af egen undersøgelse og sammenfatning af eksisterende forskning, at DT kan regnes som en proksimal risikofaktor for IPV, men hvor *life history strategy* (LHS) og *mate retention behavior* (MRB) er de ultimative faktorer (p. 46). DT vurderes dermed at kunne øge risikoen for IPV. Ikke desto mindre kan IPV også anskues som resultat af et komplekst samspil mellem evolutionære strategier for fastholdelse og

investering i intime partnere, og specifikke personlighedstræk (Kiire, 2019, pp. 46-47). Kiire (2019) fremhæver, at DT forbindes med en hurtig LHS og øget brug af MRB, herunder IPV (pp. 46-47).

Kanemasa et al (2022) udførte en longitudinel undersøgelse hver 4. måned i løbet af ét år (pp. 1-6). Deres sample bestod af 1392 individer med en gennemsnitlig alder på 29,79 år, som alle var i et forhold på daværende tidspunkt. Undersøgelsen bestod af fire bølger af spørgeskemaer, som måler DT-træk, psykologisk IPV og demografiske variable. De anvendte instrumenterne *The Dark Triad Dirty Dozen scale* (DTDD) og *IPV perpetration subscale* af *Indirect and Psychological IPV Scale* til at undersøge deltagernes DT-træk og IPV adfærd (Kanemasa et al., 2022, p. 3). På tværs af de fire bølger fandt de konsistente sammenhænge mellem hver af DT-trækkene og psykisk IPV. De fandt, at machiavellisme, psykopati og narcissisme var positivt korrelerede med psykologisk IPV, og at machiavellisme i én bølge øgede den psykologiske IPV i den næste bølge og omvendt. Dette tyder på at individer med machiavellistiske træk, som følelsesmæssig kulde og manipulative tendenser, kan fremme psykisk IPV, og at psykisk IPV videre forstærker de machiavellistiske træk (Kanemasa et al., 2022, p. 5; Kanemasa et al., 2022, if. White et al., 2024, p. 4160, p. 4167). De fandt endvidere, at psykologisk IPV forstærkede udtrykket af psykopatiske træk i den næste bølge, men at psykopatiske træk ikke forstærkede IPV fremadrettet. I forhold til narcissisme fandt de, at narcissisme øgede fremtidig psykisk IPV gennem de fire bølger, og at psykisk IPV ikke konsistent forstærkede de narcissistiske træk (Kanemasa et al., 2022, p. 5).

Opsummering af teorier

Vi finder Kernbergs objektrelationsteori særligt relevant til belysning af individers personlighedsstrukturer, affekter og interpersonelle adfærd. Ved inddragelse af hans teoretiske formuleringer om hhv. aggression og kærlighed, åbnes op for et komplekst sammenspil mellem individers indre fungeren og deres relationelle ageren. I parforhold er erotisk begær ofte en integreret del af relationen. Gennem integrering af libidinale og aggressive drifter, ambivalens, gensidig identifikation og idealisering opstår en kompleks interpersonel relation. Hver partner har til opgave at tolerere indre aggression og

ambivalens, således at denne ikke truer parrets relation. I romantiske relationer er der risiko for gentagelse af tidligere dysfunktionelle relationer ud fra indre uopfyldte aggressive behov. Det er muligt, at IPV endvidere kan opstå som resultat af et kærlighedsobjekts manglende evne til at fremtræde som spejlbillede af sin partner, hvorved narcissistiske konflikter som devaluering kan manifesteres. Ifølge Kernberg kan individer i parforhold udvikle et fælles superego, som ved overtrædelse kan gøre en partner mål for kritik og dysfunktionel partneradfærd. Særligt den projektive identifikation og gentagelse af tidligere relationsmodeller kan spille en rolle i udvikling af IPV, da maladaptive objektrelationer og egenskaber kan projiceres over på den nye partner.

Tilknytningsteorien bidrager med et velegnet supplerende aspekt til Kernbergs forståelse af personlighed og interpersonelle relationer. Bowlby og Ainsworth danner tilsammen en dybdegående indsigt i børns biologisk forankrede tilknytningsadfærd rettet mod omsorgspersoner. Deres teoretiske arbejde har særligt fokus på kvaliteten af omsorgspersonernes nærvær og deres evne til at yde tryghed. Tilknytningsadfærden er i voksenlivet rettet mod en ny og betydningsfuld person i individets liv, der agerer som primærperson. Barndomserfaringer og tidlige relationelle oplevelser kan således påvirke individets forestillinger og forventninger til relationer. Dysfunktionelle barndomserfaringer kan dermed skabe maladaptive reaktioner og strategier i relationelle oplevelser, på baggrund af manglende evne til håndtering af indre og ydre kontroverser på hensigtsmæssige måder.

Hazan og Shaver har, med inspiration fra Bowlby og Ainsworth, videreudviklet teorien vedrørende genaktiveringen af individets tilknytningsstil i en romantisk relation. De finder, at individer har forskellige forestillinger om romantisk kærlighed på baggrund af deres tilknytningsstil. Hazan og Shaver tilføjer et voksen-udviklingsperspektiv på tilknytning, idet de ikke anser individers tilknytningsmønster for statisk, men påstår, at det kan ændres gennem nye relationelle oplevelser. Det tilknytningsteoretiske perspektiv danner tilsammen en dybdegående forståelse for barndommens relationelle erfaringers påvirkning på individers adfærd og forventninger i et parforhold. Objektrelationsteorien

og det tilknytningsteoretiske perspektiv bidrager endvidere med en dybdegående indsigt i barndommens mulige påvirkning på individets senere udførelse af IPV.

Vi anvender DT til at forklare, hvordan IPV endvidere kan forstås som et resultat af DT-træk herunder narcissisme, psykopati og machiavellisme. DT er en deskriptiv model, der sammendrager subkliniske mørke personlighedstræk som har det til fælles, at de indebærer socialt ondsindet karakter med adfærdstendenser som selvpromovering, følelsesmæssig kulde, bedrageri og aggressivitet. På baggrund af tvillingestudier, er der påvist en sammenhæng mellem genetiske og miljømæssige faktorer i udviklingen af DT-træk. Lyons vurderer, at DT-træk kan tjene evolutionære formål, såsom at reproducere, og er derfor fordelagtige i kortvarige forhold, hvor der ikke stilles store krav til langvarig forpligtigelse. Personer med prominente DT-træk tenderer mod at være dominerende, undertrykkende og misbrugende i parforhold, og der er med disse mennesker potentiale for stor psykologisk skade for den ramte partner (Lyons, 2019, pp. 82-83, p. 100). Individer der udøver IPV har, ifølge den inddragede empiri, ofte højere niveauer af DT-træk (Kiire, 2019; Kanemasa et al., 2022). Subklinisk DT antages, som indikeret ovenstående, at være resultat af både arv og miljø; dette tillader mulighed for, at individet kan udvikle sig gennem nye erfaringer med omgivelserne og eventuelt terapeutisk arbejde; men i hvor høj grad er ikke entydigt defineret.

DT-modellen bidrager med en fokuseret psykologisk profil af den voldsudøvende, og tydeliggør, hvordan konkret adfærd kan forstås på baggrund af særlige personlighedstræk. Tilknytningsteori og objektrelationsteori er mere orienterede mod individets udvikling, og hvordan abstrakte, indre psykologiske strukturer kan fortolkes. Ved at kombinere DT med disse psykologiske teorier styrkes vores evne til at danne en forståelse for, hvordan IPV opstår, og hvordan det udspiller sig i praksis. Derved opnås en dynamisk kombination og forståelse af udvikling, personlighed og adfærd.

I næste sektion inddrages psykodynamisk terapi og emotionsfokuseret terapi til at supplere psykologisk forståelse med praktisk anvendelighed, således at terapeuter kan trække på disse forståelser i praksis.

Terapeutisk intervention og behandling

Ovenstående teoriafsnit har bidraget med en indsigt i, hvordan objektrelationsteorien, Dark Triad (DT) og tilknytningsteorien kan anvendes til at forklare bagvedliggende faktorer, der kan føre til udøvelsen af partnervold (IPV). Med afsæt i de beskrevne teorier vil følgende afsnit redegøre for relevante terapiformer til behandling af IPV-udøvende klienter. Vores egen analyse af deres anvendelse finder sted i det senere afsnit “Veje til Forandring: Terapeutiske Interventioner og Klinisk Praksis”.

Psykodynamisk terapi

Historisk situering

Jævnfør afsnittet om objektrelationsteorien, grundlagde Freud psykoanalysen i slutningen af 1800-tallet. Dette var baseret på Freuds egne tanker om mennesket og den menneskelige psyke. Freud fremhævede betydningen af det ubevidste hos klienten, idet han påstod, at intet af det, klienten foretager sig, er tilfældigt, men derimod er funderet i tidligere erfaringer. Psykoanalysen er efterfølgende blevet videreudviklet af andre teoretikere, hvilket har resulteret i en multifacetteret diversitet, præget af forskelligartede positioner. På trods af de forskelligartede teoridannelser og definitioner af den psykoanalytiske teori, findes der fundamentale teoretiske antagelser og fællestræk, der anses som almenkyldige i beskrivelsen af den psykoanalytiske tilgang til psykoterapi. Både Kernberg og Bowlby er, jævnfør afsnittet om objektrelation og tilknytning, inspireret af Freuds tanker, og har videreudviklet den psykoanalytiske teori med særligt fokus på det relationelle aspekt (Haugaard Jacobsen & Mortensen, 2013, pp. 40-42). Ved inddragelsen af Kernbergs objektrelationsteori og Bowlbys tilknytningsteori, blev Freuds individfokus udvidet til ligeledes at indeholde individets interpersonelle relationer, hvilket understreger relevansen af den psykodynamiske terapi i henhold til denne undersøgelse. Beskrivelsen af den psykodynamiske terapi vil derfor være baseret på særligt Kernbergs, men til dels også Bowlbys, antagelse om den menneskelige psyke.

Indledningsvis bør det fremhæves, at Kernberg har udviklet sin egen terapeutiske tilgang, der betegnes som *overføringsfokuseret psykoterapi* (TFP). Denne tilgang er tilpasset efter

klienter med patologiske problematikker, herunder særligt borderline personlighedsforstyrrelse (Yeomans et al., 2014, pp. 1-2). TFP vurderes som mindre relevant for denne undersøgelse, idet terapien anses for at være *for* konfronterende for ikke-patologiske klienter. I det følgende afsnit vil der derfor fremgå en overordnet beskrivelse af psykodynamisk psykoterapi.

Den terapeutiske proces

Et forsvar mod angst og emotionel smerte

I psykodynamisk psykoterapi er det terapeutens opgave at opnå indsigt i ubevidste aspekter hos klienten. Med dette formål vil terapeuten afdække klientens tanker og emotioner, som kan være skjult fra selvet, men som påvirker klientens selv-perception, adaptationsevne, adfærd og interpersonelle relationer (Cabaniss et al., 2017, p. 5). Dette er imidlertid en kompleks proces i praksis, idet udforskningen af ubevidste og uønskede emotioner, kan fremkalde forsvarsmekanismer hos klienten.

Forsvarsmekanismer afværger aspekter af realiteten og emotioner, som udløser angst (Frederickson, 2013, p. 91). Ligeledes kan de ubevidst anvendes som en interpersonel funktion til at forhindre emotionel intimitet med andre (Kernberg, 1975 if. Frederickson, 2013, p. 91). Forsvarsmekanismer udvikles i barndommen, hvor individet implicit lærer at skjule emotioner, som gør omsorgspersonerne ængstelige, for dermed at bevare tilknytningen til dem (Bowlby, 1973, if. Frederickson, 2013, p. 92). Forsvar fremkaldes ubevidst, og en klient kan dermed ikke identificere dem uden hjælp fra terapeuten, som drager opmærksomhed på dem. Forsvar genererer og vedligeholder de præsenterede problemstillinger, som klienten besidder. Når klienten bliver opmærksom på de forsvar, som han eller hun anvender, kan terapeuten hjælpe klienten med at give slip på disse maladaptive strategier, således at klienten kan opleve og mærke deres reelle emotioner (Frederickson, 2013, pp. 93-94). I arbejdet med forsvar er der tre stadier:

- 1) identifikation af forsvaret,
- 2) afklaring af forsvaret og dets funktion,
- 3) konfrontation af forsvaret (Frederickson, 2013, p. 95).

Gennem konfrontationen af forsvaret udfordres klienten til at slippe sit forsvar og anerkende deres sårbare og sande jeg (Frederickson, 2013, p. 99). Når klienten kan udforme en klar formidling af deres tanker og emotioner, er det muligt for både terapeut og klient at opnå adgang til det ubevidste hos klienten (Cabaniss et al., 2017, p. 5).

Ego-funktioner og mentalisering

En anden terapeutisk proces består i at styrke klientens ego-funktioner i diverse domæner, som klienten benytter til at håndtere sit indre mentale liv og relationer. Disse funktioner kan styrkes gennem relationen til terapeuten ved internalisering af nye kognitive og adfærdsmæssige handlemønstre. Klienten kan kortvarigt “låne”, eller spejle, funktioner fra terapeuten og derefter gøre dem permanente ved selv at internalisere dem (Cabaniss et al., 2017, pp. 10-11).

En tredje terapeutisk proces, der synes relevant i arbejdet med IPV-udøvende klienter, er *mentalisering*, som udspringer fra psykoanalysen og tilknytningsteorien (Allen et al., 2010, pp. 34, 354). Fonagy (1991) definerer mentalisering som evnen til at danne indre forestillinger om bevidste og ubevidste mentale tilstande hos individet selv og andre (p. 641). Mentaliseringsevnen udvikles hos individet gennem et samspil mellem forældrenes mentaliseringsevner og barnets tilknytningstryghed (Allen et al., 2010, p. 119). Trygge tilknytningsrelationer vil fremme mentaliseringsevnen og hæmme udvikling af aggression. Omvendt vil ikke-mentaliserende forældreadfærd bidrage til udviklingen af børns aggression, hvorved en utryg tilknytning medvirker til vedligeholdelsen eller intensivering af aggressionen (Allen et al., 2010, p. 355). Mentalisering kan, i klinisk henseende, fremmes gennem en nysgerrig og spørgende terapeutisk tilgang (Allen et al., 2010, p. 193). Terapeuten skal ligeledes agere som sikker base for klienten. Dette begreb er tidligere inddraget i tilknytningsafsnittet, hvorved Bowlby beskrev, at omsorgspersoner bør agere som sikker base for barnet. Denne rolle kan terapeuten påtage sig, for at fremme klientens mod til at udforske deres ydre og indre mentale verden (Bowlby, 2005b, p. 156; Allen et al., 2010, p. 34). Voldelig adfærd menes at udspringe fra momentær mentaliseringssvigt, hvorved manglende selvregulering kan spille en rolle. Affektiv afstemning og responsivitet for klientens og klientens relationers mentale tilstande, kan

således bidrage til at hæmme aggression (Allen et al., 2010, p. 354). Terapeuten skal, ifølge den psykodynamiske tradition, hjælpe klienten til at forstå og regulere sine emotioner og aggressive impulser, inden disse eskalerer til vold. Dette kan f.eks. ske i arbejdet med refleksion over egne og andres intentioner og emotioner i diverse kontekster.

Narcissistisk sårbarhed: aggression mod afvisning og ydmygelse

Vi anser det ligeledes som relevant at undersøge, hvorvidt IPV kan skyldes narcissistisk sårbarhed. I det følgende trækker vi på Kernbergs forståelse af narcissisme. Selvom hans beskrivelse primært omhandler patologisk narcissisme, vurderer vi, at nogle aspekter kan udledes og anvendes som en almenpsykologisk forståelse af narcissistiske træk. Ifølge Kernberg (2004) internaliserer det narcissistiske individ de gode selv-repræsentationer, men dissocierer, undertrykker eller projekterer negative aspekter (pp. 54-55). Kernberg (2004) påstår, at dette oftest opstår i barndommen med forældre, som agerer afvisende og køligt, men samtidigt beundrende overfor barnet. Individet vil derfor udvikle en indre tomhedsfølelse, som kun kan kompenseres gennem uendelig beundring fra andre eller kontrollen af andre (pp. 54-55). Kernberg (2004) beskriver endvidere, at det narcissistiske individ vil have et stærkt forsvar mod viden om sin ubevidste aggression. Denne aggression, påstår Kernberg (2004), er rodfæstet i primitiv og dominerende misundelse, idet det narcissistiske individ vil have en følelse af berettigelse og grådighed (p. 134). Alvorlige humørsvingninger opstår, hvis individet oplever manglende succes, beundring eller kritik, som derved udfordrer deres grandiose selvbillede (Kernberg, 2004, p. 50).

Relationen mellem terapeut og klient

Udbyttet af terapien er i høj grad relateret til *den terapeutiske alliance*. Herved henvises til en alliance mellem klient og terapeut, hvorved klienten føler sig tryk, hørt og forstået i en ikke-dømmende atmosfære, skabt af terapeuten (Cabaniss et al., 2017, p. 8). Bowlby (2005b) vurderer, at den terapeutiske alliance kan fungere som en sikker base for klienten, hvor klienten kan rekonstruere og udforske selvet og sine tidligere oplevelser (p. 171). Den terapeutiske alliance er således særligt knyttet til relationen mellem klienten og

terapeuten, hvilket er et centralt element i den psykodynamiske psykoterapi. Relationen mellem terapeuten og klienten, påstår Bowlby (2005b) ligeledes er essentiel for udbyttet af terapien. Han beskriver, at effektiviteten af behandlingen er associeret med klientens evne og mod til at udtrykke emotionelle tilstande til terapeuten. Gennem klientens emotionelle kommunikation vil terapeuten opnå adgang til klientens tidlige tilknytningsforhold med omsorgspersoner. Dette vil give indsigt i klientens indre arbejdsmodeller og måden, hvorpå klienten forholder sig til selv og andre. Ifølge Bowlby (2005b), spiller relationen til terapeuten og den emotionelle kommunikation således en medierende rolle for rekonstruktionen af klientens indre arbejdsmodeller af selv og andre (p. 177).

Overføring og modoverføring: et værktøj til afsløring

Relationen mellem klient og terapeut er ligeledes fremtrædende i arbejdet med *overføring* (transference) (Cabaniss et al., 2017, pp. 6-7). Overføring refererer til den proces, hvori klienten uundgåeligt oplever samme affekter mod deres terapeut, som de oplever i andre relationer (Cabaniss et al., 2017, p. 234). I forbindelse hermed skelnes mellem *positiv overføring* og *negativ overføring*, alt efter om klienten udviser positive eller negative affekter over for terapeuten. Positiv overføring udvikles af respekt og tillid og er ofte med til at forbedre den terapeutiske alliance. Positiv overføring kan dog også hæmme den terapeutiske proces, hvis klienten udvikler en idealisering eller romantisk forestilling om terapeuten.

Negativ overføring opstår som følge af vrede, afsky og had og hæmmer den terapeutiske proces, hvorfor den bør italesættes af terapeuten (Cabaniss et al., 2017, pp. 236-237). I arbejdet med overføring kan terapeuten få indblik i relationsdynamikker fra klientens barndom, samt hvilke internaliserede mønstre der genskabes i klientens nuværende relationer og parforhold. Terapeuten kan således observere overføringen og derigennem danne forestillinger omkring klientens følelsesliv (Cabaniss et al., 2017, pp. 234-235). Klienten vil, gennem interaktion med terapeuten, opnå indsigt i måden, hvorpå de indgår i relationer. Relationen til terapeuten kan dermed fungere som en direkte ressource, som klienten kan trække på i sin personlige udviklingsproces (Cabaniss et al., 2017, pp. 6-7).

I praksis er det også centralt, at terapeuten arbejder med sin egen *modoverføring* (countertransference). Modoverføring henviser til de bevidste og ubevidste emotioner, som terapeuten oplever i relationen med klienten. Her skelnes mellem, hvorvidt indholdet fra modoverføringen udspringer fra terapeuten eller klienten. Hvis det stammer fra terapeuten, relaterer det sig til terapeutens personlige reaktioner, som opstår i mødet med klienten (Cabaniss et al., 2017, pp. 254-255). Hvis indholdet i modoverføringen derimod stammer fra klienten, kan den opdeles i *komplementær* eller *konkordant* modoverføring, afhængigt af, hvem terapeuten identificerer sig med. Ved konkordant modoverføring identificerer terapeuten sig med klientens indre objektrelationer, således at terapeuten føler og agerer i overensstemmelse med klientens ego. Hvis terapeuten derimod identificerer sig med klientens overførte objektrelationer, defineres det som komplementær modoverføring. Komplementær modoverføring henviser til, at terapeuten føler og agerer som de objektrepræsentationer, som klienten projicerer over på terapeuten (Racker, 1957, pp. 311-312).

Når terapeuten mærker modoverføringsreaktioner, kan dette være et udtryk for terapeutens ubevidste identifikation med klientens indre objekter (Racker, 1957, p. 305). Således kan terapeuten anvende modoverføringen som et nyttigt redskab til at opnå kendskab til klientens indre konflikter og relationer. Modoverføringen kan f.eks. opstå som følge af projektiv identifikation, som blev defineret i afsnittet om objektrelationsteorien. Ud fra Kernbergs definition vil klienten rekonstruere sine dysfunktionelle relationsmønstre med terapeuten. Dette vil opstå, når klienten overfører uønskede sider af selvet til terapeuten, i ønsket om, at terapeuten skal agere i overensstemmelse hermed. Terapeuten bør være opmærksom på dette og bør bruge sine modoverføringsreaktioner som et terapeutisk redskab til at forstå klientens relationelle mønstre og indre objektrelationer. Hvis terapeuten ikke er opmærksom på, hvorledes klientens destruktive mønstre genskabes i terapien, vil klienten ikke få mulighed for at arbejde med dem, da klienten ikke selv er bevidst om dette fænomen. Terapeutens *containment* under klientens projektion bliver derfor et vigtigt terapeutisk element for at bryde klientens relationelle cyklus.

Terapeutens rummelighed

Begrebet containment blev introduceret af Wilfred Bion og er oprindeligt tiltænkt en mor-barn-relation, men kan ligeledes anvendes i en terapeutisk kontekst (Heede, 2010, p. 36). Ifølge Bion vil barnet projicere negative emotioner, betegnet som *beta-elementer*, over på moderen. Moderen skal fungere som container for barnets emotioner og vise, at hun kan rumme og bearbejde dem. Denne proces betegnes som *alpha-funktion*. Hvis barnet mærker, at dets emotioner kan rummes af dets mor, vil det fremme barnets mentale udvikling, emotionelt som kognitivt (Caccia, 1984, p. 57). Hvis moderen derimod ikke er i stand til at hjælpe barnet med at bearbejde dets indre tilstande, vil barnets beta-elementer integreres i psyken og risikere at forvrænge barnets oplevelse og tænkning (Bion, 1988 if. Heede, 2010, p. 36). I en terapeutisk kontekst bør terapeuten containe klientens projicerede indre tilstande og levere dem tilbage i en bearbejdet form. Hvis terapeuten formår at rumme klientens indre mentale tilstande, vil det hjælpe klienten med at rumme egne emotioner og håndtere umiddelbare impulser (Heede, 2010, p. 36).

Emotionsfokuseret terapi

I det følgende afsnit præsenteres emotionsfokuseret terapi (EFT) med fokus på, hvordan tilgangen kan bidrage til en sammenhængende forståelse af IPV-udøvende partnere samt til konkrete psykoterapeutiske interventioner.

I overensstemmelse med Kernbergs objektrelationsteori og tilknytningsteorien fremstår Leslie S. Greenbergs EFT særligt relevant. Objektrelationsteorien og tilknytningsteorien understreger betydningen af tidlige relationelle erfaringer for affektregulering og interpersonelle mønstre, hvilket også er centralt i EFT. Den aktive ændring af emotionelle skemaer i terapien understøtter arbejdet med usikre tilknytningsmønstre og kan hjælpe med udvikling af funktionelle relationer. EFT's fokus på emotioner som essentielle for selvorganisering og relationelle mønstre gør den særligt relevant for behandling af personer med problematisk affektregulering og dysfunktionelle interpersonelle relationer; derudover er EFT fleksibel og kan anvendes til et bredt spektrum af emotionelle og

relationelle problemer, hvilket gør den velegnet til klienter med de udfordringer, som beskrives i undersøgelsens tidligere afsnit (Greenberg, 2004; Timulak & Keogh, 2020).

Historisk situering

EFT udspringer fra det humanistisk-erfaringsbaserede felt, og er særligt inspireret af teoretikere fra klientcentrerede, gestaltspsykologiske, erfaringsbaserede og eksistentielle terapeutiske retninger (Goldman & Greenberg, 2015, p. 44; Greenberg, 2011, pp. 4-7). Elementer af disse teoretiske standpunkter inkorporeres i samspil med moderne emotionsteori, kognitionsteori, tilknytningsteori, systemteori, interpersonel teori, neurovidenskab, samt psykodynamisk og narrativ teori til at danne en samlet dialektisk konstruktivistisk metateori (Greenberg, 2011, p. 7, pp. 44-48). I EFT opdages og udforskes detaljer fra specifikke oplevelser i en bottom-up proces, hvor følelser og kropslige oplevelser anses som at transformere tænkning og adfærd. I modsætning til dette beskrives psykodynamiske tilgange, som primært at udlede mønstre på tværs af situationer i en top-down proces, hvor refleksion og indsigt leder til ændringer af følelser og oplevelser (Goldman & Greenberg, 2015, p. 48).

Greenberg (2011) beskriver endvidere EFT som en empirisk understøttet, neo-humanistisk, integrativ og erfaringsbaseret tilgang til terapi (p. 4, p. 7). Begyndelsesvis fungerede EFT som en tilgang til at undersøge, hvordan klienter udvikler sig i forskellige sessioner i psykoterapi, men løbende har det udviklet sig til at blive en selvstændig teori og tilgang, som understreger, at emotionsforandring er central for vedvarende terapeutisk forandring (Greenberg, 2011, p. 4). EFT bygger på antagelsen om, at traditionel psykoterapi tillægger bevidst forståelse samt kognitive og adfærdsmæssige ændringer for meget betydning, og at dette resulterer i, at emotionel forandring overses (Greenberg, 2011, p. 4).

I 1980'erne samarbejdede Greenberg og Johnson om dannelsen af *Emotionally Focused Couple Therapy*. Efter deres samarbejde videreudviklede de hver især deres egen forståelse af terapiformen, hvilket resulterede i udviklingen af Greenbergs individuelle EFT og Johnsons videre arbejde med par-variationen af EFT (Johnson, 2004, p. 4;

Greenberg, 2004). Der findes således to nært beslægtede former for EFT. Greenbergs EFT anvendes primært til individuelle klienter, hvorimod Johnsons EFT par-variation primært beskæftiger sig med parterapi og er mere influeret af tilknytningsteori end den individuelle EFT (Johnson, 2004, pp. 4-52; Greenberg, 2004; Timulak & Keogl, 2020, p. 2).

EFT blev udviklet af Greenberg i sit arbejde med ambulant behandling af patienter med forskellige psykologiske problemstillinger. Den blev udarbejdet som en psykoterapeutisk behandling, der gør brug af universelt gældende principper til behandling af individuelle klienter uden at specificere, hvilke diagnoser den bør, eller ikke bør, rettes mod (Timulak & Keogh, 2020, p. 2).

I nærværende undersøgelse af IPV-udøvende individer, hvor fokus er på individuel behandling, anvendes Greenbergs version af EFT. Dermed bliver en sammenhængende forståelse af det enkelte individs emotioner centrum for behandlingen, frem for parterapeutiske interventioner.

Et dialektisk-konstruktivistisk menneskesyn

Ifølge Greenberg (2004) bør EFT bygge på et dialektisk-konstruktivistisk syn på menneskets evne til at forklare individets vedvarende fortolkningsproces af egne emotioner (pp. 3-4). Det dialektisk-konstruktivistiske perspektiv anser personlig betydning som at udspringe af selv-organiseringen og eksplicitering af egne emotionelle oplevelser, og anser endvidere optimal tilpasning for at involvere en integration af fornuft og emotioner. I dette øjemed er individet i en konstant proces af symbolisering af kropslige oplevelser for at danne nye forståelser, og ud fra disse forståelser dannes nye oplevelser (Greenberg, 2004, pp. 3-4). Greenberg trækker både på en konstruktivistisk epistemologi i forhold til EFT's humanistiske perspektiver på subjektivitet, funktion og perception og et dialektisk-konstruktivistisk epistemologisk standpunkt (Greenberg, 2011, p. 32; Greenberg, 2004, pp. 3-4).

Betydningen af emotioner

EFT bygger på en gennemgående antagelse om, at emotioner er fundamentale i dannelsen af selvet, og determinerer selv-organisering. Ifølge Greenberg er emotioner en adaptiv form for informationsbearbejdning og handlingsfremmende funktion, der orienterer individer i deres omgivelser og fremmer velvære (2004, p. 3; 2008, p. 49). Emotioner er det primære meningsskabende system, som informerer individer om situationers betydning, og er ydermere et indre signalerende system, der kommunikerer intentioner og regulerer individers interaktion med omverden (Greenberg, 2004, p. 3).

Emotioner er, ifølge Greenberg (2011), et fænomen i hjernen, som er betydeligt anderledes end tænkning. Emotioner har sine egne neurokemiske og fysiologiske baggrunde, og det er en måde, hvorpå hjernen kommunikerer med resten af kroppen; endvidere fungerer de som kompas og mediator mellem individet, kroppen og omgivelserne. Emotioner kan således danne fysiske fornemmelser i individet, som kommunikerer egne behov, perceptioner, ønsker og mål, og ligeledes kommunikerer disse til omgivelserne gennem nonverbal kommunikation.

Emotioner kan derfor både agere som kompas for såvel individet selv, som interpersonelle relationer, og i terapeutiske sammenhænge (pp. 36-38). EFT foreslår at *emotional intelligens* er det pågældende individs kapacitet til at bruge emotioner som en guide, men uden at være kontrolleret af dem. EFT bygger på tre grundlæggende principper for at fremme emotionsbearbejdning:

1. Terapeuten skal arbejde mod at øge klientens *opmærksomhed på emotioner* (emotion awareness),
2. styrke klientens *emotionsregulering* (emotion regulation) og
3. hjælpe klienten med *emotionstransformation* (emotion transformation) (Greenberg, 2004, p. 8; Greenberg, 2008, pp. 52-54).

Emotionsskemaer (emotion schemes) er indre strukturer, der organiserer emotioner, kognition, motivation og adfærd. Disse skemaer udvikles fra biologiske dispositioner og livserfaringer og påvirkes af såvel personlige oplevelser som oplevede samfundskulturer. Emotionsskemaer lagres i hukommelsen og determinerer, hvordan individer forstår og

reagerer på dets miljø og oplevelser (Greenberg, 2004, p. 5; Goldman & Greenberg, 2015, pp. 23-24).

At føle en emotion betyder, at en person mærker kropslige forandringer i relation til en situation eller til et objekt. Individets oplevelse er både forbundet med disse aktuelle oplevelser, men er også forbundet med tidligere erfaringer med lignende emotioner. Ved bevidst at mærke en emotion, aktiveres dele af hjernen, som tillader sammensmeltning af emotioner, kognition, motivation og adfærd til en samlet oplevelse. I EFT er arbejdet med disse emotionsskemaer et primært mål for intervention og terapeutisk forandring, da det er ændring af disse, der fører til varig forandring. Klienten skal under terapi aktivere nye adaptive oplevelser, for at ændre tidligere maladaptive oplevelser. Endvidere skal de udvikle nye narrativer, som integrerer nye erfaringer i eksisterende kognitive strukturer og samtidigt udvikler nye (Greenberg, 2004, p. 5).

Arbejdet med emotioner

Greenberg (2011) skelner mellem fire distinkte typer af emotioner:

- 1) *primære adaptive emotioner*,
- 2) *maladaptive primære emotioner*,
- 3) *sekundære reaktive emotioner* og
- 4) *instrumentelle emotioner* (pp. 43-44).

Emotionsvurdering (emotion assessment) er en primær terapeutisk strategi i EFT. Denne involverer en skelnen mellem forskellige typer af emotioner, som kræver forskellige interventioner.

Primære emotioner er en persons mest basale og umiddelbare reaktioner på en oplevelse, hvorimod *sekundære emotioner* er den efterfølgende respons, som opstår efter de primære indre processer. Sekundære reaktive emotioner er reaktioner på tidligere tanker og følelser og kan tage form som forsvar mod ubehagelige primære emotioner. En trist klient vil derfor kunne udtrykke vrede, som forsvar mod en ubehagelig indre ømhed og sorg. I EFT har terapeuten til hensigt at udforske de sekundære emotioner, således at han eller hun,

sammen med klienten, kan arbejde med de primære emotioner (Greenberg, 2004, p. 8; Greenberg, 2006, p. 612).

Det er dernæst vigtigt at skelne mellem primære adaptive og maladaptive tilstande. Maladaptive emotioner drives af tidligere oplevelser og har tendens til at tage form som uændrede, dybtliggende og gennemgående følelser, der præger adskillige aspekter af individets liv. Disse emotioner ændres ikke ved forandringer i individets omstændigheder eller når emotionen verbaliseres for terapeuten, og de generer ikke adaptiv adfærd til problemløsning (Greenberg, 2004, p. 8; Greenberg, 2006, p. 612). Ifølge Greenberg (2004) er det ikke tilstrækkeligt blot at bringe klienten i forbindelse med disse emotioner; de skal erstattes eller transformeres (p. 8). Sekundære maladaptive emotioner skal reduceres ved terapeutens og klientens udforskning af dem, så de sammen kan tilgå bagvedliggende mere primære, kognitive eller emotionelle generatorer (Greenberg, 2004, p. 8).

Den sidste kategori er *instrumentelle emotioner*, som er emotioner, der udtrykkes for at påvirke eller kontrollere andre. Denne type af emotioner kan både udtrykkes bevidst, automatisk eller ubevidst. Det karakteristiske ved denne type af emotioner er, at den er uafhængig af personens oprindelige emotionelle respons på situationen, til trods for, at emotionsudtrykket kan inducere en form for indre emotionel oplevelse. Overordnet anses disse emotioner dog for at være af manipulerende karakter (Greenberg, 2011, p. 44).

Emotionsrådgivning (emotion coaching) er en terapeutisk tilgang særligt anvendt i EFT. Denne benyttes til at forbedre klienters håndtering af emotioner ved at hjælpe dem med at blive opmærksomme på, acceptere og forstå deres emotionelle oplevelser. Som med traditionel rådgivning indgår terapeut og klient i en stærkt samarbejdende relation, som både indebærer accept og forandring. Målet med emotionsrådgivning er at fremme accept, brugbarhed og forandring af klientens emotionelle oplevelser (Greenberg, 2004, p. 6). Emotionsrådgivning forløber i to distinkte faser: *ankomst* og *afgang*.

Den begyndende fase fokuserer på at skabe bevidsthed og accept af klientens emotioner. Klienten opfordres til at tillade sig selv at mærke sine emotionelle oplevelser, hvorefter

terapeuten vil rådgive dem i emotionsregulering, således at de kan tolerere sine oplevede emotioner. Klienten inviteres til at beskrive sine følelser for bedre at kunne løse eventuelle problemer; dernæst hjælpes klienten til at blive bevidst om, hvorvidt hans eller hendes emotionelle reaktioner skyldes primære eller sekundære emotioner (Greenberg, 2004, pp. 6-7).

Den sidste fase fokuserer på benyttelse og transformation af klientens emotioner. Klienten vil, i denne fase, sammen med terapeuten, evaluere om emotionen er en hensigtsmæssig eller uhensigtsmæssig reaktion på den aktuelle situation. Hvis den vurderes som hensigtsmæssig, bør den bruges som en guide, og hvis ikke, bør den ændres. Hvis klientens primære emotioner er uhensigtsmæssige, skal terapeuten hjælpe klienten med at identificere klientens indre negative stemme, som er associeret med disse emotioner, hvorefter klienten skal hjælpes med at finde og benytte alternative hensigtsmæssige reaktioner og behov. Afslutningsvist skal klienten vejledes i at udfordre destruktive tanker, i deres uhensigtsmæssige emotioner, til at danne en ny indre stemme baseret på hensigtsmæssige primære emotioner og behov; herefter kan de reguleres hvis nødvendigt (Greenberg, 2004, p. 7).

Terapiens gennemgående mål

Som nævnt begyndelsesvis i dette afsnit, arbejdes der i EFT ud fra tre overordnede mål og principper. Terapeuten skal søge at fremme klientens opmærksomhed på egne emotioner, og klienten skal lære at mærke sine primære emotioner, herunder særligt de primære adaptive emotioner. Ved at blive bevidst om emotioner, og bevidst mærke på dem, hjælpes klienten til at danne nye opfattelser af sine oplevelser, og klienten vil lettere kunne integrere disse nye forståelser i sine eksisterende narrativer og danne nye narrativer. Klienten vil blive mere bevidst om, hvad hans eller hendes emotioner prøver at fortælle, og klienten vil dermed lettere kunne identificere egne behov og mål. Ved at fremme opmærksomhed på emotionerne vil klienten ydermere arbejde på, at mindske undgåelse af emotionel aktivering og deres emotionbearbejdning vil styrkes (Greenberg, 2004, p. 9; Greenberg, 2006, pp. 612-613).

Det andet princip fokuserer på at fremme klientens evne til at regulere og reflektere over egne emotioner; herunder særligt klientens sekundære emotioner og primære maladaptive emotioner. Terapeuten har til opgave at skabe et trygt, validerende og empatisk rum, som understøtter klientens lindring af automatiske underregulerede emotioner. Særlige teknikker til emotionsregulering inkluderer:

1. Identifikation og navngivning af emotioner,
2. tillade og tolerere klientens emotioner,
3. skabe en hensigtsmæssig distance til de ubehagelige emotioner,
4. øge positive emotioner,
5. reducere sårbarhed for negative emotioner,
6. selvberoligelse,
7. vejtrækningsøvelser og
8. distraktion (Greenberg, 2004, pp. 9-10; Greenberg, 2006, pp. 616-617).

Det sidste princip sigter mod at fremme emotionstransformation, som indebærer udvikling fra én emotionsoplevelse til en anden. Greenberg (2004) foreslår, at maladaptive emotionelle tilstande kan ændres med nye emotioner (p. 10). Hermed menes, at en maladaptive tilstand bedst kan ændres ved at ophæve den med en mere adaptiv, alternativ emotion, som over tid vil co-aktivere med den maladaptive emotion. Han antager dermed, at maladaptive emotioner kan transformeres ved samtidig aktivering med adaptive, alternative emotioner (Greenberg, 2004, p. 10; Greenberg 2006, p. 618).

Greenberg (2002) opstiller flere eksempler på teknikker, som han påstår bidrager til transformation af klienters emotioner (if. Greenberg, 2004, pp. 12-13). Gennem konkrete *opmærksomhedsskift* (shift attention) hjælpes klienten med at rette sin opmærksomhed mod mindre dominerende emotioner. Ikke-dominerende emotioner er til stede i individets nonverbale kommunikation, og kan distrahere klienten mod det primære ubehag, fra dominerende emotioner (Greenberg, 2004, pp. 12-13).

En anden vej til transformation er gennem samarbejdet med klienten om at undersøge, hvilke mål og behov, som klienten giver udtryk for i sin maladaptive tilstand. Ved at

undersøge, hvad klienten har behov for, til at lindre det emotionelle ubehag, inviteres klienten til bevidst at reflektere over en problemløsning og udvidet selvforståelse (Greenberg, 2004, pp. 12-13).

En tredje tilgang til emotionstransformation er *positiv billeddannelse* (positive imagery). Klienten vil øve sig i at tænke sig til positive emotioner, og lære at bruge fantasien til at modarbejde fremtidige negative emotioner. Terapeuten kan desuden benytte *udtrykksfuld udfoldelse* (expressive elaboration) af en emotion, hvor klienten guides til at indtage bestemte emotionelle kropsholdninger, og hjælpes til at udtrykke og intensivere den pågældende emotion (Greenberg, 2004, pp. 12-13).

Klienten kan også blive bedt om at huske på en alternativ følelse fra sin fortid, som har potentiale til at påvirke den aktuelt, oplevede emotion. Ifølge Greenberg (2004) kan terapeuten endvidere ændre på klientens kognitive forståelse af sine erfaringer, eller hjælpe dem til emotionel forløsning gennem gentagne samtaler om klientens oplevelse (p. 13). Terapeuten kan også selv give udtryk for den emotion, som klienten ikke selv kan give udtryk for, og slutteligt benytte den terapeutiske relation til at generere nye emotioner gennem nye interaktioner mellem klient og terapeut (Greenberg, 2004, pp. 12-13).

Opsummering og rationale for valg af interventionsformer

I dette afsnit opsummeres og begrundes valget af psykodynamisk terapi og Greenbergs individuelle EFT, og det fremhæves hvorledes disse komplimenterer hinanden i behandlingen af den IPV-udøvende klient.

I ønsket om frigørelse og forandring anser vi det som betydningsfuldt at tilbyde terapi til den IPV-udøvende. I stedet for udelukkende at fokusere på den IPV-ramte, kan en intervention målrettet den IPV-udøvende anses som en rehabiliterende eller forebyggende behandlingsmetode, der adresserer voldens vedligeholdende faktorer og fremmer varig forandring. Vi anser psykodynamisk terapi som relevant, idet interventionen består i, at få adgang til klientens ubevidste processer. I terapien afdækkes klientens ubevidste

emotioner og tanker om selv og andre, som kan være skjult af forsvarsmekanismer. I terapien anses klientens tidligere relationelle mønstre for at blive genaktiveret i mødet med terapeuten. Gennem arbejdet med overføring og modoverføring kan terapeuten og klienten opnå indsigt i klientens måde at indgå i relationer på, og herfra arbejde med at ændre disse relationsmønstre.

Vi anser ligeledes EFT som at have væsentlige bidrag til behandlingen af IPV-udøvende klienter. Med denne interventionsform rettes et fokus på klientens emotioner, og på såvel indsigt som regulering og transformation af disse. Ved at arbejde særligt fokuseret med klientens emotioner, antager vi, at klienten med tiden vil udvikle sit narrativ, og blive bedre til at forholde sig reflektivt til sine emotioner, og hvorvidt disse giver anledning til adaptiv eller maladaptive adfærd. Ved kombination af EFT's nutidige fokus på emotioner, og psykodynamisk terapies dybdegående indsigtsgennemgang i barndommen, ser vi et stort potentiale i samspillet mellem den terapeutiske alliances bidrag samt emotionsregulering, indsigt og emotionel transformation.

Fra Indsigt til Intervention: Veje til Forandring hos IPV-udøvende Klienter

Klientens psykologiske udvikling

I lyset af teoriernes bidrag til forståelsen af medvirkende faktorer til udvikling af aggressiv og voldelig adfærd, påbegyndes løbende analyse og diskussion af barndommens indflydelse. Først fremgår en analyse af klientens udviklingshistorie, med fokus på teoriernes biologiske forankring og perspektiv på relationelle erfaringer. Da fokus er på barndommen, vil tilknytningsteorien analyseres og diskuteres ud fra Bowlbys og Ainsworths teoretiske forståelse. Analysen struktureres med korte opsummeringer af udvalgte begreber og forståelser, som tidligere blev introduceret i det pågældende teoriafsnit. Disse aspekter integreres og diskuteres herefter for at bidrage til etableringen af en forståelse for udviklingen af voldelig adfærd.

Teoriernes biologiske og relationelle fundering

Objektrelationer, temperament og vejen til vold

Jævnfør afsnittet om objektrelationsteorien er Kernberg inspireret af Freud, hvis teori tog afsæt i biologisk funderede drifter. Objektrelationsteorien tager dog afstand fra dette udelukkende driftsorienterede syn på mennesket og lægger derimod vægt på individets tidlige relationelle erfaringers betydning for individets psykiske udvikling. Kernberg anser individets affekter og temperament som medfødte dispositioner, der formes og reguleres i samarbejde med individets tidligere relationelle erfaringer, særligt i samspillet med omsorgspersoner. Kernberg lægger ligeledes vægt på individets interpersonelle erfaringer i udviklingen og dannelsen af et normalt ego og superego.

Vi vurderer, på baggrund af Kernbergs objektrelationsteori, at dette samspil mellem biologisk disponerede aspekter og relationelle erfaringer kan have konsekvenser for barnets udvikling af aggressiv adfærd. Hvis et barn er særligt biologisk disponeret til et temperament eller affektive træk som understøtter aggression, f.eks. impulsivitet eller svag affektregulering, kan det påvirke barnets evne til at hæmme impulser, som kan udtrykkes ved vrede og aggression. På baggrund af Kernbergs forståelse af den menneskelige psyke, fremstår det som muligt, at en manglende evne til at håndtere aggressive impulser kan lede til aggressiv adfærd. En tryk og stabil relation til objekter, synes derimod at understøtte følelsesmæssig regulering og hæmme ellers impulsive adfærdsreaktioner. Kernberg fremhæver, at en stabil relation ligeledes vil hjælpe barnet i dets udvikling af et sundt ego og superego. Hvis relationen derimod er ustabil eller præget af afvisning, kan dette muligvis medføre en øget risiko for at fremme de allerede eksisterende aggressive tendenser, grundet barnets manglende evne til, og indlæring af, impulsstyring og affektregulering.

Et barns aggressive adfærd kan, i objektrelationsteoretisk øjemed, ligeledes forstås som at udspringe af en manglende hensyntagen til konsekvenser for selv og andre, hvilket endvidere kan være et udtryk for et skrøbeligt ego og superego. Hvis et barn udvikler forstyrrede objektrelationer, kan der måske ligeledes udvikles en tendens til at reagere med nedladende og psykologisk aggressiv adfærd, når barnet ikke kan håndtere sin egen

frustration. Hvis et barn f.eks. oplever sine omsorgspersoner som afvisende og utilregnelige, kan de udvikle en frygt for at blive forladt. Denne frygt kan indlejres i barnets objektrelationer, hvor barnet anser andre mennesker som afvisende, og selvet som uelskelig eller utilstrækkelig.

På baggrund af disse objektrelationer, kan barnet frygte at blive forladt. Som et maladaptivt forsøg på at fastholde nærhed kan nogle børn, under disse omstændigheder, muligvis udvikle subtile, kontrollerende og manipulerende adfærd, såsom utrøstelig gråd, som kræver omsorgspersonernes opmærksomhed. Det er muligt, at der endvidere er en sammenhæng mellem objektrelationer og tilknytning, hvorved et barn med forstyrrede objektrelationer også kan danne affektivt afvisende mønstre. I disse tilfælde kan barnet bevidst eller ubevidst gøre brug af psykologisk aggression til at skabe distance mellem sig selv og omsorgspersoner. Barnet vil her være tilbøjelig til at afvise kontakt og udvise adfærd der understøtter dette formål; f.eks. gennem raserianfald. Således kan barnet udvikle en forsvarsstrategi mod nærhed, hvor aggressionen medierer afstanden.

Barnets indre splittelse

Som beskrevet i afsnittet om objektrelationsteorien, påstår Kernberg, at børn, der oplever omsorgspersoner som utilregnelige, risikerer at overudvikle den primitive forsvarsmekanisme, splitting. Splitting indebærer, at både selvet og objekter opfattes unuanceret, som enten helt gode eller helt onde. Vi vurderer, i forlængelse af Kernbergs teori, at hvis en omsorgsperson agerer svingende, f.eks. skifter mellem at være omsorgsfuld eller afvisende, kan det være problematisk for barnet at håndtere disse skift og de intense affekter, der opstår i forbindelse hermed. Omsorgspersonen kan dermed varetage en rolle som både det gode og det onde objekt over for barnet og de intense og pludselige skift mellem det gode og onde kan efterlade barnet forvirret og frustreret. Barnet kan opleve det som et svigt hver gang omsorgspersonen skifter til at være afvisende igen, hvilket eventuelt kan udløse destruktiv adfærd, da barnet ikke kan regulere sine pludselige og overvældende affektive reaktioner. Kernbergs objektrelationsteori bidrager hermed med en integrativ indsigt i, hvordan biologiske dispositioner og relationelle

erfaringer i de første leveår, kan få afgørende betydning for barnets dannelse af selvstrukturer og dannelsen af aggressive tendenser.

Fra utryg tilknytning til voldelig respons

Jævnfør afsnittet om tilknytningsteorien påstår Bowlby, at spædbørns tilknytningsadfærd tjener som en beskyttelse mod rovdyr. Han påstår, at spædbørn vil have en forudprogrammeret adfærd, der aktiveres med hensigt om at fremme nærhed med omsorgspersoner. Denne adfærd påstår Bowlby fortsat vil være fremtrædende som voksen, hvor individet vil søge beskyttelse og tryghed hos en primærperson.

Bowlby påstår ligeledes, at emotionen, der opstår efter den aktiverede tilknytningsadfærd, er påvirket af individets relation til omsorgspersonen, som de ønsker nærhed hos. Hvis individet anser relationen som truet, opstår der vrede, jalousi og angst. Individets interpersonelle erfaringer menes ligeledes at bidrage til udviklingen af individets mentale repræsentationer af selv og andre. Disse betegnes som mentale arbejdsmodeller. Ved tilknytningsteorien fremgår således, som ved objektrelationsteorien, også et samspil mellem biologiske og relationelle faktorer, som kan have konsekvenser for et barns udvikling af aggressive tendenser.

Vi vurderer, i overensstemmelse hermed, at barnet, i ønsket om beskyttelse og nærhed, vil søge mod omsorgspersonerne. Hvis barnet opnår den ønskede tryghed og omsorg, fremmes en stabil relation, og den ledsagende emotion efter aktiveringen af tilknytningsadfærden vil være glæde. Hvis barnet derimod oplever manglende tilgængelighed eller direkte afvisning fra omsorgspersoner, kan det fremme en ustabil relation. Barnet kan opleve relationen som truet, hvilket kan fremme udviklingen af aggressiv adfærd. Denne reaktion kan tænkes at komme fra et evolutionært betinget forsøg på at genetablere en tryghed med omsorgspersonen.

Endvidere påstår Bowlby, at børn, der føler sig afviste af deres primærpersoner, kan udvikle ængstelighed. Det er muligt, at disse børn, i forsøget på at opnå kontakt, kan reagere med vredespræget adfærd. I overensstemmelse med Bowlbys teori, foreslår vi, at

det ængstelige barn, der udviser voldelig adfærd, kan anses som muligvis at have udviklet en mental repræsentation af andre som utilgængelige og sig selv som uelsket. Barnet lærer måske, at den eneste måde at opnå den ønskede nærhed på er ved at udvise aggressiv adfærd. Denne adfærd kan være en maladaptiv strategi, der har til hensigt at skabe kontakt til omsorgspersonen. Tidligere er mere hensigtsmæssige forsøg på kontakt måske blevet ignoreret eller afvist, hvorfor barnet over tid har udviklet en arbejdsmodel, hvor aggression forbindes med nærhed og kontakt. Børn med ængstelig tilknytning kan endvidere anvende psykologisk aggression; f.eks. gennem overdreven adfærd eller vredesudbrud ved manglende kontakt. Dette utilsigtede forsøg på at opnå opmærksomhed og omsorg kan være en måde at kontrollere omsorgspersonerne for på denne måde at sikre, at deres egne behov dækkes.

Omvendt, kan omsorgspersonernes manglende tilgængelighed måske også få barnet til at udvikle en undgående tilknytningsstil. Vi vurderer, i overensstemmelse med Bowlby og Ainsworths forståelser, at børn med denne tilknytningsstil kan have udviklet en arbejdsmodel, hvor andre anses for at være utilregnelige, og hvor de selv anses som selvstændige og følelsesmæssige uafhængige. Med tiden kan de have mistet positive forventninger til deres omsorgspersoners tilgængelighed, og forsøg på kontakt eller nærhed bliver anset som nyttesløse. Vi teoretiserer, at børn med undgående tilknytning kan udvikle adfærdsmæssig fysisk eller psykisk vold som et bevidst eller ubevidst, maladaptivt forsøg på at distancere sig fra deres omsorgspersoner. Fysisk aggression kan således opstå, hvis det undgående tilknyttede barn f.eks. frygter for sin autonomi og dermed udviser aggression for at afværge eventuelle forsøg på opfattet omklamrende kontakt eller nærhed.

Ainsworth beskrev, i overensstemmelse med vores fortolkning, at de undgåede tilknyttede børn i fremmedsituationstesten afviste eller modvirkede morens forsøg på kontakt. Vi vurderer, at barnets ignorering og modstand på kontakt kan anses som en kontrollerende teknik, der falder ind under definitionen af psykisk vold. Vi foreslår dog også en antagelse om, at denne oftest vil være af ubevidst karakter i den tidlige ungdom, men senere vil blive mere bevidst i løbet af barnets kognitive udvikling. Overordnet kan denne adfærd, i

form af psykisk eller fysisk vold, betragtes som et resultat af forsvarsmekanismer, der udspringer af frygt for nærhed og afhængighed af andre.

Børn med en desorganiseret tilknytning vil, ifølge Main og Solomon, udvise konfliktskabende adfærd over for omsorgspersonen, hvor anden adfærd ellers ville være forventeligt. Denne adfærd aktiveres oftest, når omsorgspersonen selv er i højt alarmberedskab. Et barn med denne tilknytningsstil kan f.eks. reagere ved at anvende fysisk eller psykisk udadreagerende adfærd i et ønske om at skabe afstand til omsorgspersonen, hvis de mærker, at omsorgspersonen er stresset. Barnet har muligvis tvivl om omsorgspersonens evne til at skabe tryghed og stabilitet i momentet, og barnet ønsker derfor at søge væk. Denne adfærd kan anses som en reaktiv respons, hvorved barnet kan vende tilbage til reguleret adfærd, når "truslen", der aktiverede omsorgspersonens alarmberedskab, er afværget.

Tilknytningsteorien belyser sammenlagt, hvordan biologiske og relationelle aspekter kan påvirke udviklingen af fysisk eller psykisk voldelige tendenser. Afslutningsvis vil Dark Triad (DT) kortvarigt inddrages, inden analysen udfoldes fra en teoretisk enkeltstående analyse til, analytisk og diskuterende, at danne en integreret og sammenhængende fortolkning af klientens psykologiske udvikling.

Machiavellisme, narcissisme og psykopati: er vold en fordel?

Som beskrevet i afsnittet om DT, har tvillingestudier påvist en sammenhæng mellem machiavellisme, narcissisme og psykopati samt genetiske og miljømæssige faktorer. Narcissisme og psykopati er påvist at have et højere genetisk komponent, hvorimod machiavellisme antydes at være mere påvirket af miljømæssige faktorer. Skelnen mellem arv og miljøets påvirkning er dog under fortsat forskning. På baggrund af eksisterende empiriske undersøgelser og Lyons teoretisering, beskrevet i DT-afsnittet, vurderer vi dog, at DT-træk kan have en biologisk fordelagtig funktion.

Selvcentreret adfærd kan tjene som en alternativ adaptiv adfærd, hvor individets manipulerende tendenser fører til en øget chance for at opnå egne mål. Ifølge

balanceteorien for psykopatiske træk kan det evolutionære selektionspres medføre, at visse personlighedstræk udtrykkes på et spektrum af varierende grader (Buss, 2019 og Glenn et al., 2011 if Workman & Reader, 2021, pp. 344-345; Book et al., 2015, p. 30). Dette betyder, at nogle individer vil udvikle mere fremtrædende grader af blandt andet psykopatiske og narcissistiske træk, da det kan bidrage til egen succes. Psykisk vold, såsom manipulation og kontrol, kan anses som fordelagtige strategier til at udføre handlinger efter egen interesse, uden at være hæmmet af moralske bekymringer. Magt og kontrol, der kan bidrage til egen succes, kan derfor lettere opnås, selvom det er på bekostning af andre, hvis individet ikke er tynget af eventuelle etiske gruber.

Forskningen af Lyons, jævnfør teoriafsnittet om DT, har ligeledes påvist en sammenhæng mellem udviklingen af DT-træk og undgående tilknytning. Således kan barnets relationelle oplevelser med omsorgspersoner bidrage til barnets udvikling af særligt machiavellisme, som anvender kalkulerede manipulerende tendenser.

Integreret analyse af perspektiverne

I det følgende vil der fremgå en analyse af, hvordan de tre perspektiver kan indgå i et samspil til at forklare, hvordan barnets udvikling af aggression senere kan udvikle sig til IPV i voksenlivet.

Dysfunktionelle relationelle erfaringer: en vej til manipulation

Som fremhævet ved DT, påvirker undgående tilknytning udviklingen af eventuelle DT-træk. Særligt machiavellisme menes at være påvirket af miljømæssige faktorer (Vernon et al. 2008), herunder individets relationelle erfaringer med omsorgspersoner. Tidligere i dette afsnit blev det beskrevet, at et barn kan udøve psykologisk aggression i form af manipulerende og kontrollerende adfærd, som et maladaptivt forsøg på at holde omsorgspersoner på afstand. Disse strategier kan anses som tidlige kendetegn ved machiavellisme, hvor det voksne individ vil anvende kalkuleret og bevidst adfærd med intentionen om at opnå egne ønsker.

Denne begyndende manipulerende og kontrollerende adfærd kan muligvis ændre barnets tankemønstre, således at andre individer kan anvendes som ressource til behovstilfredsstillelse. Denne adfærdsstrategi kan minde om spædbørns infantile og instinktive søgen efter behovstilfredsstillelse, herunder tryghed og ophør af sult. Barnet er styret af id'et og søger opfyldelse af egne drifter. Hvis barnet får opfyldt dets fysiologiske behov fra omsorgspersoner, men ikke de emotionelle behov, kan dette potentielt fremkalde fremtidig kold og kalkulerende adfærd, herunder udvikling af machiavellistiske personlighedstræk. Barnet kan begynde at anse andre mennesker som redskaber, der kan benyttes til at opfylde egne drifter og behov. Til trods for, at barnet måske ikke, eller blot i begrænset grad, er bevidst om dette, kan det afspejle id'ets infantile og selvcentrerede funktion. Samtidigt kan barnet opretholde en emotionel distance til andre mennesker, da de, på baggrund af barnets erfaringer, anses som uberegnelige. Dette fænomen kan endvidere tolkes som at opstå på baggrund af en indre splittelse af objektrepræsentationer. Andre kan enten anses som gode og nyttige for barnet, hvis de kan kontrolleres og manipuleres; eller onde, hvis de kommer for tæt på og truer barnets autonomi.

I forlængelse heraf kan barnet med tiden lære, at anvendelsen af manipulerende og kontrollerende strategier, er en funktionel metode til at opnå egen tilfredsstillelse, hvilket yderligere kan fremme denne adfærdsstrategi. Herved kan udviklingen af machiavellisme i voksenlivet anses som en maladaptiv strategi, som udspringer fra en undgående tilknytning.

På baggrund af Kernbergs forståelse af splitting og Ainsworths begrebsliggørelse af utrygge tilknytningsstile vurderer vi det endvidere som sandsynligt, at omsorgspersoners svingende adfærd, f.eks. mellem at være afvisende og omsorgsfuld, kan være problematisk for barnet. Barnet kan i forlængelse heraf mangle evne til at håndtere disse skift, og barnets egne intense affektive respons herpå, hvilket kan hæmme udviklingen af funktionel affektregulering og mentaliseringsevne, således mennesker opfattes splittet og sandsynligheden for voldelige reaktioner øges.

Fraværet af skyldfølelse: en medvirkende faktor til voldsudøvelse

Kalkulerende og manipulerende adfærd kan potentielt forstærkes yderligere, hvis barnet ikke mærker etiske kvaler ved udøvelse af vold. Denne manglende skyldfølelse kan belyses ud fra flere teoretiske perspektiver. Som tidligere beskrevet i dette afsnit, påstår Kernberg, at individets interpersonelle erfaringer er med til at forme individets superego, som rummer de indre værdier, morale og etiske standarder.

I overensstemmelse med Kernbergs objektrelationsteori, vurderer vi, at et barn som har manglet rollemodeller for etiske standarder, kan være særligt tilbøjelig til at udvikle et forstyrret superego. Superegoet kan have utilstrækkelig styrke til at "straffe" egoet, for at have givet efter for id'ets drifter, og dermed ikke har overholdt de værdier, som superegoet ønsker. Dette kan muligvis medføre, at barnet har svært ved at skelne mellem god og dårlig adfærd i henhold til samfundets sociale normer. Id'ets drifter kan udtrykke et behov for at barnet agerer aktivt på indre frustrationer, hvilket muligvis kan føre til voldelig adfærd. Et barns voldelige adfærd og manglende føling og lytten til moralske konflikter, kan dermed tænkes at opstå på baggrund af et forstyrret superego.

Tilsvarende, jævnfør det tilknytningsteoretiske afsnit, peger Bowlby på, at børn vil overtage omsorgspersonernes omsorgsskema. Hermed menes, at barnet internaliserer adfærden, og reagerer i overensstemmelse med, hvordan de har set deres nærmeste reagere i tilsvarende situationer. Hvis voldelig adfærd tolereres i barndommen, vil barnet muligvis ikke anse det som at være uacceptabelt eller moralsk forkert. Dette stemmer ligeledes overens med Bowlbys påstand om, at børn, der er opvokset med vold i hjemmet, potentielt kommer til at anse vold som en naturlig del af en kærlig relation. Vi vurderer, at barnet dermed enten kan tolerere eller praktisere det senere hen.

Paulhus og Williams (2002) fandt ligeledes en negativ korrelation mellem de to DT-træk, machiavellisme og psykopati, og Big Five's træk, samvittighedsfuldhed. Således kan børn, der udøver vold uden indre moralsk konflikt, tænkes at have en højere score på machiavellisme eller psykopati. Dette støtter endvidere vores foreslåede sammenhæng mellem individets barndomserfaringer og udviklingen af DT-træk, og vores antagelse om, at det også kan influere individets senere udøvelse af vold. Udøvelsen af vold kan dermed

ikke anskues som alene påvirket af biologiske faktorer, men som et resultat af både biologiske og relationelle faktorer, der i et samspil danner individets tendens til at udøve vold uden at mærke en eventuel moralsk konflikt.

Fra ængstelighed til psykopati

Ovenstående dækker over børn med en undgående tilknytning, forstyrrede objektrelationer og DT-træk, som potentielt kan udøve vold. Det undersøger dog ikke ængstelige børns udøvelse af vold samt deres udvikling af DT-træk. Vi foreslår en hypotese om, at børn med en ængstelig tilknytning også vil have forstyrrede objektrelationer.

Som beskrevet i afsnittet om tilknytning, vil ængsteligt tilknyttede børn have en angst for at blive forladt og et dybdegående behov for at føle sig tætte med objekter. Vi antager, at de ligeledes kan udvise kontrollerende og manipulerende adfærd i et forsøg på at fastholde omsorgspersoner. Som tidligere beskrevet i dette afsnit, påstod Bowlby, at ængstelige børn vil anvende vredladen adfærd for at opnå nærhed. Han fremhævede desuden, at børn, der anser relationen som truet, vil opleve en emotionel respons af vrede og jalousi. Vi vurderer, at denne adfærd og emotionelle respons kan anses som, at minde om kendetegn ved sekundær psykopati. Jævnfør afsnittet om DT, vil individer med sekundære psykopatiske træk have en lav tolerance for frustration, høj ængstelighed og en oplevelse af emotionel og mistroisk jalousi. Ligeledes vil individet med en høj score på sekundær psykopati være mere påvirket af miljømæssige faktorer end ved den primære psykopati.

Kernberg påpeger, jævnfør afsnittet om objektrelationsteorien, at et individ, der har etableret en patologisk identitet, vil være præget af ustabile, polariserede og urealistiske syn på sig selv og andre. Han påstår ligeledes, at dannelsen af en patologisk identitet ydermere er associeret med intense og direkte grove affekter, idet de domineres af negative affekttilstande. På samme måde, vurderer vi, at affekter, der ikke integreres på en hensigtsmæssig måde i barndommen, muligvis kan resultere i aggressive affekter.

Dette kan indikere, at børn med en ængstelig tilknytning over tid potentielt kan danne karaktertræk, som kendetegnes ved sekundære psykopatiske træk. Dét, at den sekundære

psykopati er påvirket af miljømæssige faktorer, kan indikere, at dets karaktertræk er dynamisk og kan variere over tid. Vi tolker, at individer med disse karaktertræk kan have et behov for konstant at skulle evaluere og vurdere deres relationer og dets stabilitet. Deres karaktertræk kan endvidere tænkes at være mildere, hvis relationen vurderes som sikker, men modsat også forstærkes, hvis relationen anses som truet.

På samme måde kan et barn med ængstelig tilknytning konstant evaluere omsorgspersonernes tilgængelighed og relationens sikkerhed. Hvis barnet observerer en ændring i omsorgspersonen og dens adfærd, kan det potentielt fremme aggressive reaktioner hos barnet, idet de muligvis anser relationen som truet. Vi antager, at dette kan forstærke en følelse af jalousi, som ligeledes kan observeres ved sekundære psykopatiske træk. Jalousien og ængsteligheden for relationens stabilitet kan derfor tænkes at manifestere sig i vredsladen adfærd, herunder fysisk og psykologisk aggression.

Hvis individet har en patologisk identitet, påstår Kernberg ligeledes, at de har et ustabilt og urealistisk syn på andre. Vi foreslår, at dette kan udtrykkes ved en etablering af urealistiske forventninger til omsorgspersonen. Hvis omsorgspersonen ikke lever op til de stillede forventninger, kan det muligvis fremme en følelse af vrede, og vrede kan således tænkes, at opstå fra både observerede ændringer fra omsorgspersonen og fra individets egne urealistiske forventninger til omsorgspersonen og relationen.

Denne maladaptive strategi, formet af vrede, kan være et forsøg på at opnå nærhed og stabilitet. Denne strategi kan dog være præget af jalousi, manipulerende tendenser og en generel mistillid til relationen. Dette er træk, der, som nævnt i afsnittet om DT, kendetegner den sekundære psykopatiske personlighed. Denne høje ængstelighed og udprægede behov for relationel tæthed, kan således være et kendetegn for både ængstelig tilknytning og sekundære psykopatiske personlighedstræk. Den sekundære psykopati kan dermed anses som et maladaptivt resultat af en ængstelig tilknytning.

Sammenhængen mellem ængstelig tilknytning og udviklingen af sekundære psykopatiske karaktertræk er ligeledes blevet påvist i empiriske studier (Kyranides & Neofytou, 2021; Mack et al., 2011), hvilket yderligere understøtter ovenstående antagelse, der er foretaget på baggrund af de teoretiske bidrag.

Tilknytningsteoretisk fortolkning af empiri

Afslutningsvis for ovenstående afsnit, vil vi implementere den teoretiske forståelse på studiet af Lafontaine og Lussier (2005), som vi inddrog i tilknytningsafsnittet. Dette vil introduceres som en overgang mellem fortids- og nutidsperspektivet for den sammenkoblede analyse og diskussion. Deres resultater indikerer, at mænd med en undgående tilknytning anvender psykisk IPV og kvinder med en ængstelig tilknytning anvender både fysisk og psykisk IPV. De fortolkede på baggrund heraf, at mænd med en undgående tilknytning anvender IPV for at holde partneren på afstand, hvorimod kvinder med den ængstelige tilknytning anvender IPV som et forsøg på at opnå nærhed.

Disse resultater, og fortolkningerne der udledes, stemmer overens med tilknytningsteoriens bidrag. Som beskrevet af Ainsworth et al. (2015) vil spædbørn med en undgående tilknytning udvise afvisende adfærd over for moren og afbryde eller modvirke morens forsøg på kontakt. Ligeledes beskrev Hazan og Shaver (1987), at individer med en undgående tilknytning vil frygte intimitet og ønske adfærdsmæssig og følelsesmæssig afstand fra partneren. Ved at koble denne teori på disse resultater, kan vi antage, at mænd med en undgående tilknytning frygter intimitet og muligvis udøver psykisk IPV med hensigt om at afvise partneren for på denne måde at opnå adfærdsmæssig og følelsesmæssig distance.

Omvendt beskrev Ainsworth et al. (2015), at ængstelige spædbørn er betydeligt præget af uro, og har en lavere tærskel for en høj aktivering af deres tilknytningsadfærd. Hazan og Shaver (1987) beskrev ligeledes, at ængstelig-ambivalent tilknyttede individer er særligt præget af jalousi og oplever kærlighedsrelationer som en besættelse, og at de længes efter forbundethed.

Afslutningsvis beskrev Bowlby (1988), at individers tilknytningsadfærd bliver aktiveret ved adskillelse fra omsorgspersonen. Emotionen, der opstår ved genforening, er afhængig af relationen mellem det tilknyttede individ og tilknytningsfiguren. Hvis relationen til omsorgspersonen er truet, opstår der vrede, jalousi og angst. Bowlby (1984) beskrev endvidere, at ængstelige børn udviser vredladen adfærd, som et forsøg på at opnå nærhed med omsorgspersonen, hvis de føler sig afviste. Ved at koble denne teori på resultaterne,

kan det tolkes, at kvinder med en ængstelig tilknytning kan være præget af en generel uro og jalousi, og at deres tilknytningsadfærd hurtigere bliver aktiveret. Denne uro og jalousi kan måske få kvinder til at føle, at relationen til deres partner er truet, hvilket udleder emotioner som vrede og ængstelighed. Disse kvinder vil muligvis udøve fysisk og psykisk IPV, som et dysfunktionelt forsøg på at opnå nærhed med partneren og fastholde relationen.

Dysfunktionelle mønstre i det aktuelle parforhold

I dette afsnit analyseres og diskuteres aktuelle relationsdynamikker og intrapsyriske fænomener med hensigt om at danne en forståelse af, hvorfor nogle individer begår partnervold (IPV). Vi vil tage afsæt i, hvordan IPV udspiller sig her og nu, samt hvilke dynamikker og psykiske mekanismer der vedligeholder den. Afsnittet vil udforme fortolkninger af IPV på baggrund af Hazan og Shavers forståelse af tilknytning i voksenrelationer samt Kernbergs objektrelationsteori og Dark Triad (DT). Endvidere inddrages nye bidrag til forståelsen af aktuelle parforholdsdynamikker i form af Gottmans *fire ryttere af apokalypsen* (four horsemen of the apocalypse) samt manipulation og *gaslighting*. Analysen bygger på en antagelse om, at IPV ikke blot er et produkt af tidligere erfaringer, men også formes af den aktuelle relationelle kontekst.

Magtdynamikker og kommunikation i voldelige relationer

Den voldsudøvende klient kan ved udøvelse af psykologisk vold bevidst eller ubevidst anvende konkrete teknikker såsom gaslighting, hvor adfærden viser sig i konstant at få partneren til at tvivle på sine egne opfattelser af virkeligheden, hvilket kan føre til en løbende ødelæggelse af partnerens selvværd og påvirke partnerens identitet. Vi anvender APA's (2023) definition af gaslighting: "at manipulere en anden person til at tvivle på deres perceptioner, oplevelser eller forståelse af hændelser [egen oversættelse]."

Foruden gaslighting finder vi John Gottmans fire ryttere af apokalypsen særligt relevante til at forklare psykisk IPV, og vi vil derfor inddrage teorien i dette afsnit. De fire ryttere består af følgende:

1. *kritik*,
2. *foragt*,
3. *forsvarsposition* og
4. *stonewalling* (Gottman & Silver, 1999, pp. 27-34).

Kritik indebærer ifølge Gottman, at én eller begge partnere retter kritik mod den andens karakter eller personlighed, frem for blot at klage over én specifik adfærd (Gottman & Silver, 1999, pp. 27-34). Foragt adskiller sig fra kritik ved ikke blot at rette kritik mod partnerens karakter, men signalere, at man selv har moralsk overlegenhed. Det opstår på baggrund af langvarige negative og uforløste tanker om partneren og indebærer adfærd, der udtrykker denne overlegenhed og nedladdenhed (Lisitsa, 2024). Forsvars-positionering tjener et formål om at afværge sig mod virkelige eller formodede angreb fra partneren, og kan symbolisere en indre forventning til partnerens intentioner. Stonewalling indebærer, at en partner trækker sig tilbage fra konflikter, afviser kommunikation eller ignorerer partneren (Gottman & Silver, 1999, pp. 27-34). Tilsammen afspejles de fire elementer ofte i konfliktfyldte parforhold, og kan hver bidrage til belysning af fænomenet IPV.

Vi tolker, at en partner kan udvikle usikkerhed og vrede som følge af indre spændinger, hvor oplevet kritik internaliseres og videre kan udtrykkes som personrettet kritik. Denne kritik kan tjene som et direkte angreb mod den anden partner, som enten kan identificere sig med kritikken eller respondere med defensiv adfærd, stonewalling eller gengældende kritik. Hvis denne dynamik udspiller sig over tid, vurderer vi, at der kan dannes grundlag for manifestation af foragt mod partneren, som ligeledes kan fostre yderligere kritik og stonewalling. Denne dysfunktionelle dynamik kan integreres i forholdet som et vedvarende og selvforstærkende mønster, der i ekstreme tilfælde kan eskalere og øge risikoen for IPV.

Ifølge APA (2018d) er manipulation: “adfærd designet til at udnytte, kontrollere eller på anden måde påvirke andre til egen fordel [egen oversættelse].” Vi vurderer, at manipulation kan vise sig ved, at den IPV-udøvende bruger ord eller handlinger til at kontrollere sin partner ved f.eks. at true med at forlade eller skade dem, hvis de ikke adlyder den IPV-udøvedes ønsker og behov. Vi anser manipulation som et gennemgående

dysfunktionelt adfærdstræk, og dermed også som en underordnet betegnelse for adfærd, der er i overensstemmelse med APAs definition.

Tilknytning i romantiske relationer – et dynamisk perspektiv

Med tilknytningsteorien rettes fokus på hvordan den IPV-udøvende reagerer på relationelle udfordringer i nutiden. Det er muligt, at den IPV-udøvende med en ængstelig-ambivalent tilknytning kan udvise adfærd som overbeskyttelse i form af kontrollerende adfærd, når vedkommende føler sig truet af oplevet afvisning. En IPV-udøvende partner med undgående tilknytningsmønstre kan derimod udvise større tendens til adfærd, som skaber følelsesmæssig afstand, såsom afvisning af nærhed eller være fysisk og emotionel fraværende.

Hazan og Shaver undersøger, som beskrevet i afsnittet om tilknytning, hvordan kvaliteten af den aktuelle relation kan ændre på individets tilknytningsstil fra barndommen. Ved integrering af dette fænomen på emnet IPV, kan vi få øje på en mulighed for ændring af den IPV-udøvenes tilknytningsstil. Det er muligt, at hvis den IPV-udøvende indgår i en relation, hvor deres partner både er stabil og ansvarlig, at dette kan give anledning til, at den IPV-udøvenes tilknytningsmønster ændres og udvikles til en mere tryk karakter.

Denne udvikling af tilknytningsmønstre kan dog ske på godt og ondt; den trygt tilknyttede partner, der er i et romantisk parforhold med en IPV-udøvende person, kan med tiden muligvis også udvikle et mere ambivalent eller undgående tilknytningsmønster. Hvis den trygt tilknyttede partner i stedet bliver mere usikkert tilknyttet, kan det risikere at forstærke den dysfunktionelle dynamik i parforholdet, som kan udtrykkes ved f.eks. afvisning eller overdreven kontrol.

Desperation og kontrol

Vi vurderer, at Hazan og Shavers ængstelig-ambivalente tilknytning, i voldelige relationer, kan vise sig ved gennemgående usikkerhed omkring partnerens følelser, og ved stærke behov for kontrol og bekræftelse. Den ængstelige IPV-udøvende kan f.eks. udvise overbeskyttende eller manipulativ adfærd i et forsøg på at kontrollere og forhindre sin indre frygt for afvisning. Individer med en ængstelig-ambivalent tilknytning kan, på

baggrund af indre frygt for at blive forladt, forsøge at isolere partneren og gøre dem dybt afhængige, så denne frygt afværges. Med tiden er det muligt, at den ængsteligt tilknyttede danner nye frygtfantasier og strammer sit greb om partneren yderligere.

På den anden side kan dynamikken også fortolkes, som at den IPV-udøvende selv føler sig dybt afhængig af sin partner som en kilde til selvværd og tryghed. Når partneren så trækker sig, eller ikke handler i overensstemmelse med den ængstelige partners ønsker, kan dette udløse vrede og desperation, som videre kan udløse IPV; muligvis som et forsøg på at gengælde en oplevet afvisning. Ved integrering af tilknytningsteorien og objektrelationsteorien kan vi antage, at disse frygtfantasier muligvis også kan give anledning til projektion og projektiv identifikation, som endvidere kan give anledning til yderligere vrede og dermed yderligere IPV. Den ængstelige partner kan dermed ende i en dysfunktionel og voldelig cyklus, præget af vrede, afreaktion og kontrol.

På denne baggrund er det også centralt at overveje jalousi som udtryk for førnævnte frygtfantasier, og hvorledes dette kan vise sig i form af overvågning, beskyldninger og mistænksomhed, som kan blive voldeligt. Når den ængstelige partner føler sig truet, f.eks. på baggrund af stilhed, afvisning eller konflikt, tolker vi, at de kan have svært ved at mentalisere og forstå den andens perspektiv, hvilket kan forstærke projektionen og udløse voldelig adfærd, som skader relationen, i stedet for at genvinde emotionel nærhed.

Emotionel kvælning

Hazan og Shavers undgående tilknytning kan i voldelige relationer derimod vise sig ved, at den IPV-udøvende trækker sig tilbage og udviser emotionel kulde, hvilket kan bidrage til udvikling af en cyklus af følelsesmæssig afstand i relationen, som endvidere vedligeholder volden. Disse partnere kan reagere med afvisning, irritation og vrede, som vi vurderer, kan lede til psykisk IPV. Endvidere kan deres lave tolerance for følelsesmæssig afhængighed potentielt gøre dem sky for en partners krav om intimitet og sårbarhed.

I forbindelse med Kernbergs forståelse af aggression, kan intensiteten af aggressiv affekt være et udtryk for partnerens behov for at skabe autonomi, og fjerne kilden til deres ubehag (Kernberg, 1992b, p. 22). Som et forsøg på at genoprette kontrol i relationen, kan

den undgående udvise dominans og magtudøvelse såsom kontrollerende adfærd, trusler eller aggression, hvis de føler sig fanget i relationen. Da undgående tilknyttede personer ofte har et billede af andre som upålidelige eller krævende, kan det muligvis medføre, at de foragter partneren og retfærdiggør voldelig adfærd som en måde at beskytte dem selv på eller udøve grænsesætning.

Intens ambivalens

Jævnfør tilknytningsafsnittet, kan Main og Solomons desorganiserede tilknytning vise sig som kaotiske reaktioner, der kan medføre voldelige episoder og problemer med at regulere følelser i konfliktfyldte situationer. Disse individer oplever ofte både en længsel og frygt for nærhed, og har derfor også en dyb indre ambivalens, som kan give anledning til intrapsyriske og interpersonelle spændinger. Denne konflikt kan i romantiske relationer muligvis vise sig som kaotisk, impulsiv og reaktiv adfærd, hvor IPV opstår som et forsøg på at håndtere de intense følelser og relationelle trusler. Dette taler for en antagelse om, at individet, hvis overvældet, kan reagere med eksplosive udbrud, og emotionel ustabilitet, som kan udvikle sig til IPV. Endvidere rejser dette en fortolkning af IPV som konsekvens af individets fortolkning af intimitet som en trussel. Intime relationer kan genspille individets minder om gamle traumer, og partnerens følelsesmæssige tilnærmelser kan opleves som invaderende eller skræmmende. Som reaktion på disse følelser kan adfærd manifestere sig til voldsom afstandtagen, verbale overgreb eller fysisk IPV, selv hvis den udsatte partner blot opsøger intimitet.

Kernbergs forståelse af affekter og aggression i den aktuelle relation

Med objektrelationsteorien kan der opnås indsigt i, hvordan aggression og destruktive relationelle mønstre udspiller sig i den aktuelle relation. Aggression kan vise sig som afvisning af partnerens følelser og behov, samtidigt med, at den IPV-udøvende udtrykker intense affekter og et behov for kontrol. Den IPV-udøvende kan, på baggrund af sin indre aggression, reagere impulsivt og voldsomt på selv små provokationer, hvilket kan tyde på svigtende affektregulering. På baggrund af Kernbergs forståelse af aggression, kan IPV tolkes som at opstå på baggrund af intense negative affekter, hvor den IPV-udøvende kan

opleve at blive overvældet af vrede og had, som de ikke kan regulere, og derfor handler på. Den IPV-udøvende kan ligeledes føle intense modstridende følelser, der udtrykkes som voldelig adfærd, samtidig med, at de føler sig afhængige af sin partner.

Parforholdets symbiotiske kontrol

Ifølge Kernberg kan had udvikle sig til en søgen efter intens dominans over selvet og andre individer (Kernberg, 1992b, p. 21). Det kan antages, at IPV i nogle tilfælde opstår som en reaktion på oplevelsen af adskillelse i den aktuelle relation. Adskillelsen kan opleves som en trussel mod forestillingen om parrets “fælles hud”, hvilket kan vække angst for tab af en symbiotisk tilstand. Denne trussel kan tænkes at manifestere sig gennem partnerens udtryk for selvstændighed og løsrivelse. IPV kan i den forbindelse fortolkes som et forsøg på at genetablere kontrol og modvirke et oplevet brud med idealet om en symbiotisk og kontinuerlig intimitet.

Selv et begyndelsesvis sundt parforhold kan derfor manifestere had, forfølgelse og konflikt, og IPV kan derfor betragtes som en reaktion på oplevet kontroltab og emotionel afstand.

Forestillingen om en “fælles hud” kan tolkes som en sammensmeltet objektrelation, hvor egne og partnerens grænser flyder sammen. Hvis denne symbiotiske enhed trues af f.eks. emotionel afstand, selvstændighed og adskillelse, kan primitive forsvarsmekanismer aktiveres. Ved aktivering af primitive forsvarsmekanismer såsom splitting, projektiv identifikation og tilegnelse af omnipotent kontrol, kan en partner risikere at skade sin relation i et forsøg på at beskytte forestillingen om en samlet enhed. Aggression og IPV kan derfor opstå som et forsøg på at beskytte den idealiserede enhed mod trusler, der vurderes som årsag til de negative affektilstande. På denne måde bliver IPV ikke blot destruktiv, men instrumentel og genoprettende i individets egen logik, og bør ikke alene anses som affektiv, men også som symbolsk; IPV kan være en måde at genvinde kontrol, symbiose og nærhed, selv gennem tvang og dominans.

Selv parforholdets normer og værdier kan tænkes at blive et element, der vedligeholder IPV. Parrets fælles superego er en betegnelse for dannelsen af et fælles norm- og værdisæt,

som kan understøtte etableringen af gensidig kontrol. Jævnfør objektrelationsteorien er det muligt, at en partner, med et skrøbeligt superego, kan projicere fortrængte aspekter af sig selv over på sin partner, hvilket kan udtrykkes som overdreven kritik rettet mod den udsatte partner. Vi vurderer, at konflikter, herunder aggression og IPV, derfor kan opstå, når der er en uoverensstemmelse mellem de fælles normer og partnerens adfærd.

Hadefulde gentagelser

Jævnfør objektrelationsteorien, kan et indre had mod en partner udtrykkes ved stærke rationaliseringer og indre forvrængninger i egoets og superegoets funktioner. Vi fortolker, at hadet kan udtrykkes i form af fysisk eller psykisk IPV, både som akutte reaktioner og som vedvarende tankemønstre rettet mod partneren. Ifølge Kernberg kan had i alvorlige tilfælde udvikle sig til sadistiske tendenser og ønsker. Det er muligt, at dette på sigt kan lede til konkret adfærd, der har til hensigt at skabe smerte og ydmygelse for partneren, således den IPV-udøvende kan opleve nydelse ved at opfylde et indre ønske om at hævne sig på tidligere krænkende objektrelationer.

Kernberg (1995b) beskriver, at individer i romantiske relationer kan præges af ubevidst aggressivitet, som udtrykkes ved fiksering af roller gentaget fra barndommen (pp. 94-95). Det er dermed muligt at forstå IPV som resultat af gentagelse af tidligere patologiske interaktionsmønstre, dysfunktionelle objektrelationer, og indre ønsker om at reparere eller ødelægge disse.

Den narcissistiske sårbarhed

En anden mulig forklaring kan også findes ved Kernbergs forståelse af narcissistiske konflikter, som kan manifestere sig som førnævnte devaluering og separation. Den IPV-udøvende partner kan have et ubevidst ønske om, at partneren skal fuldende selvet. Dette hænger sammen med antagelsen om, at et par kan udvikle en fælles hud og et fælles superego. I lyset af narcissistiske konflikter kan en narcissistisk sårbar partner begynde at se sin partner som en fantaseret tvilling, hvor denne person presses til at agere som den narcissistisk sårbare partners spejlbillede. Adfærd, der ikke er i overensstemmelse med

partnerens ønsker og selvbillede, kan risikere at forstyrre forholdets balance, og skabe spændinger og aggression.

Kernberg (2004) påstår, at alvorlige humørsvingninger kan opstå, hvis det narcissistiske individ oplever mangel på succes, beundring eller oplever kritik, som konfronterer det grandiose selvbillede (p. 50). Vi vurderer, at disse alvorlige humørsvingninger kan komme til udtryk i aggressive tendenser, og at manglende beundring eller oplevet kritik, kan give individet en følelse af afvisning eller ydmygelse, hvilket anses som en trussel mod deres selvbillede.

Forsvar eller angreb?

IPV kan endvidere tolkes som resultat af, at en partner projicerer følelser af afmagt, vrede eller svaghed over på sin partner, hvilket resulterer i, at den IPV-udøvende opfatter sin partner som den, der udløser deres vrede eller aggression. Endvidere kan projektiv identifikation forklare, hvordan den IPV-ramte partner kan begynde at føle sig ansvarlig for den IPV-udøvedes følelser og handlinger, hvilket kan føre til, at den udsatte ender med at internalisere partnerens aggression eller følelser af skyld. Vi vurderer, at den IPV-udøvende kan opleve sin partner som et symbolsk objekt, der udløser vrede og aggression, hvilket understøtter voldelige udbrud. Gennem projektion kan den IPV-udøvende tillægge sin partner sine egne uacceptable affekter og impulser, hvilket muligvis kan medføre, at den udsatte partner bliver opfattet som en årsag til den IPV-udøvedes udbrud af frustrationer og vrede. Ved projektiv identifikation kan den udsatte partner potentielt også risikere at blive placeret i en rolle som "container" for den IPV-udøvedes indre spændinger og lunefulde temperament. Den udsatte partner kan derfor blive følelsesmæssigt overvældet og føle sig ansvarlig for den IPV-udøvende partners adfærd, og dermed identificere sig med de projicerede egenskaber.

Når raseri aktiveres, kan den IPV-udøvedes primitive forsvarsmekanismer ligeledes aktiveres, heriblandt splitting. Den stærke negative affekt kan splitte gode og onde egenskaber ved objektet og objektrelationen, således at den udsatte partner, og deres relation, opfattes som udelukkende god eller ond. Det er muligt, at den IPV-udøvende i

raseriets affekt kan, som indikeret af objektrelationsteorien, opleve en impuls til at tilintetgøre eller skade partneren i et forsøg på at fjerne det onde objekt og genvinde det gode objekt. Et voldeligt udbrud kan derfor tolkes som en måde, hvorpå den IPV-udøvende forsøger at forsvare og genoprette relationen, da det kan opleves som smertefuldt at rumme ambivalens, hvor partneren både kan gøre skade og udtrykke kærlighed; en ambivalens der også kan udtrykkes ved desorganiseret tilknytning. IPV kan dermed forklares som et udtryk for affektiv ambivalens, hvor partneren ikke kan rumme både kærlighed og vrede på én gang og derfor splitter, så partneren enten idealiseres eller dæmoniseres.

Dark Triad i den aktuelle relation

Med DT kan IPV forstås som udtryk for partnerens dybt integrerede mørke personlighedstræk. Individer, der ligger højt på et narcissistisk spektrum, kan udvise adfærd, der er præget af behov for beundring og kontrol. Dette kan medføre tiltagende manipulativ adfærd og kritik, der kan ramme partnerens selvværd.

Jævnfør afsnittet om DT, kendetegnes personer med machiavellistiske træk ved strategisk manipulation, som kan påvirke selv intime relationer. Vi vurderer, at en IPV-udøvende person, som er særligt mærket af dette mørke træk, kan udvise IPV gennem adfærd, hvor vedkommende udnytter sin partners svagheder for at opnå magt og kontrol.

Vi vurderer endvidere, på baggrund af afsnittet om DT, at særligt individer med høj grad af primær-psykopatiske træk kan udtrykke sig gennem manglende ansvarstagen for egne handlinger, og udvise følelseskulde over for sin partners følelser. Personer med sekundære psykopatiske træk antages dog, jævnfør DT-afsnittet, at udtrykkes ved mere impulsivitet, og voldelig adfærd kan tolkes som reaktion på oplevet afvisning.

Den mørke triades apokalypse

I forbindelse med DT-træk kan Gottmans fire ryttere tolkes som at tjene et mere bevidst og instrumentelt formål. Kritik, foragt, forsvarspositionering og stonewalling kan alle benyttes til at manipulere og indskrænke den udsatte partners væremåde, selvværd og

interpersonelle relationer. I samme forbindelse kan projektiv identifikation formodes at finde sted, hvor individet, med omfattende narcissistiske træk og indre sårbarhed, overfører sine egne uønskede egenskaber over på partneren. Den udsatte partner kan yderligere risikere at identificere sig med disse. Ved at indskrænke partnerens verden og selvværd kan den IPV-udøvende partner opnå mere kontrol og positionere sig som sin partners overherre. Ved at gøre sig til sin partners primære, og måske eneste, kilde til kærlighed og nærhed, kan den narcissistiske partner over tid benytte sin partner som en kilde til at blive "forgudet" og ophøjet, hvilket videre fodrer den narcissistiske partners agenda og selvfølelse. Herved kan der tolkes at opstå, hvad vi vil betegne som, en interpersonel splitting, hvor den udsatte partner kan risikere at blive en container for alle onde og dårlige egenskaber, og den udøvende opfattes som indehaver af alle gode og positive egenskaber.

Mørkets varighed

Jævnfør afsnittet for DT, menes en undgående tilknytning at påvirke udviklingen af DT-træk. Således kan børn med en undgående tilknytning udvikle DT-træk, hvilket i afsnittet om klientens psykologiske udvikling, særligt blev knyttet til machiavellisme grundet dets miljømæssige påvirkning. Men idet Hazan og Shaver tilføjer et dynamisk perspektiv, hvorved individets tilknytningsstil kan ændres ved nye relationelle erfaringer, kan det anses som relevant at diskutere, hvorvidt DT-træk ligeledes kan ændres eller udvikles over tid.

På den ene side kan DT-træk anses som en integreret del af individets adfærd og personlighed og derfor kan være sværere at ændre. DT-træk er mere stabile og manifesterer sig i individets generelle adfærd på tværs af tid og sted, hvorimod tilknytningsadfærden menes at kunne aktiveres og ophøre under forskellige situationer. Således kan DT-træk anses som mere faste og som dybere integreret i individet end tilknytningsstilen, som er mere kontekstafhængig.

På den anden side argumenterer vi i afsnittet om klientens psykologiske udvikling for, at DT-træk kan opfattes som en forlængelse af de adfærdstendenser, der opstår i forbindelse med den respektive tilknytningsstil. DT-træk bør derfor ikke nødvendigvis anses som

dybere integreret end individets tilknytningsstil. Hvis DT antages at være en forlængelse af individets tilknytningsstil, må tilknytningsstilen derfor opstå først og udgøre grundlaget for de adfærdstendenser, individet besidder. Hvis tilknytningsstilen skaber grundlaget for udviklingen af DT-træk, kan DT-træk måske også ændres når tilknytningsstilen gør. Videre refleksioner over DT-trækkenes stabilitet vil ligeledes fremgå i afsnittet om terapeutens interventioner og afsnittet om teoriernes vurdering, hvor empiriske undersøgelser inddrages.

Emotionsskemaer og emotionsregulering hos den IPV-udøvende

Emotionsskemaer kan forklare, hvordan fastlåste følelsesmæssige mønstre udspiller sig i det aktuelle parforhold. Jævnfør afsnittet om EFT, formes disse af biologiske dispositioner, tidligere erfaringer og kulturelle syn på kønsroller. Idet disse skemaer påvirker, hvordan mennesker forstår og reagerer på dets oplevelser og relationer. Hvis en person med dysfunktionelle eller negativt ladede emotionsskemaer, indgår i et parforhold, er det muligt at deres integrerede forståelser af omverden aktiverer indre aggression, som kan risikere at udtrykkes i interpersonel adfærd. Det er muligt, at IPV derfor kan skyldes aggressivt ladede emotionsskemaer, som aktiveres i det aktuelle parforhold.

Emotionsregulering i voldelige relationer kan være præget af dysregulering og en manglende evne til at håndtere følelser som vrede og afvisning på en hensigtsmæssig måde. Ved mangelfuld evne til emotionsregulering kan selv små spændinger og sammenstød risikere at udvikle sig til eksplosiv konfliktoptrapning og håndtering. Sekundære maladaptive emotioner som skuffelse, vrede og frustration, som ikke er blevet adresseret eller bearbejdet, kan dermed eskalere til IPV.

Psykodynamiske mekanismer og vedligeholdelse af aktuel IPV

Vi vurderer at gaslighting sandsynligvis kan bidrage til vedligeholdelsen af aktuel IPV, ved at påvirke den udsatte partner til at tvivle på sin egen virkelighedsopfattelse, og løbende kan det nedbryde partnerens selvværd og identitetsfølelse. Den udsatte partner kan derfor udvikle sig til bevidst at overse eller tolerere uønsket og voldelig adfærd i parforholdet, uden at modsætte sig den udøvende partners adfærd eller bryde parforholdet.

På denne måde kan den udøvende partner få “frit spil” til at agere som sædvanligt, eller med tiden udvide sin kontrollerende, aggressive eller manipulerende adfærd. Det kan dermed blive muligt for den IPV-udøvende at afprøve grænser og udvide sin rolle i parforholdet til fordel for sig selv og sin egen agenda.

Den IPV-udøvende kan ligeledes instrumentelt anvende stonewalling til at skabe dyb usikkerhed og ensomhed i den udsatte partner, gennem manglende deltagelse i problem- og konfliktløsende diskussioner, eller gennem fuldkommen afvisning af kommunikation. Dette kan skabe en stor emotionel afstand mellem parterne, og lede til følelser af håbløshed og frygt.

IPV og mentalisering

IPV kan anses at opstå på baggrund af manglende mentalisering i den aktuelle relation. Den IPV-udøvende kan have svært ved at forstå eller acceptere sin partners perspektiv, hvilket kan øge frustrationen og spændingen og derved forstærke IPV. Vi vurderer endvidere, at affektiv dysregulering kan spille en stor rolle i alvorsgraden og udfaldet af den manglende mentalisering. En affektiv dysregulering kan f.eks. vise sig ved, at den IPV-udøvende reagerer impulsivt på følelsesmæssig frustration og handler ud fra intense negative affekter. Adfærd som vredesudbrud, verbale trusler og fysisk IPV kan derimod også tænkes at være et direkte resultat af svigtende affektregulering. Et individ vil f.eks. kunne forstå baggrunden for sin partners adfærd og tænkning, men stadig opleve intense negative affekter og reagere derpå.

Fra barn til voksen

På baggrund af ovenstående analyse og diskussion vil der nu dannes en samlet og nuanceret forståelse af IPV-dynamikker i det aktuelle parforhold.

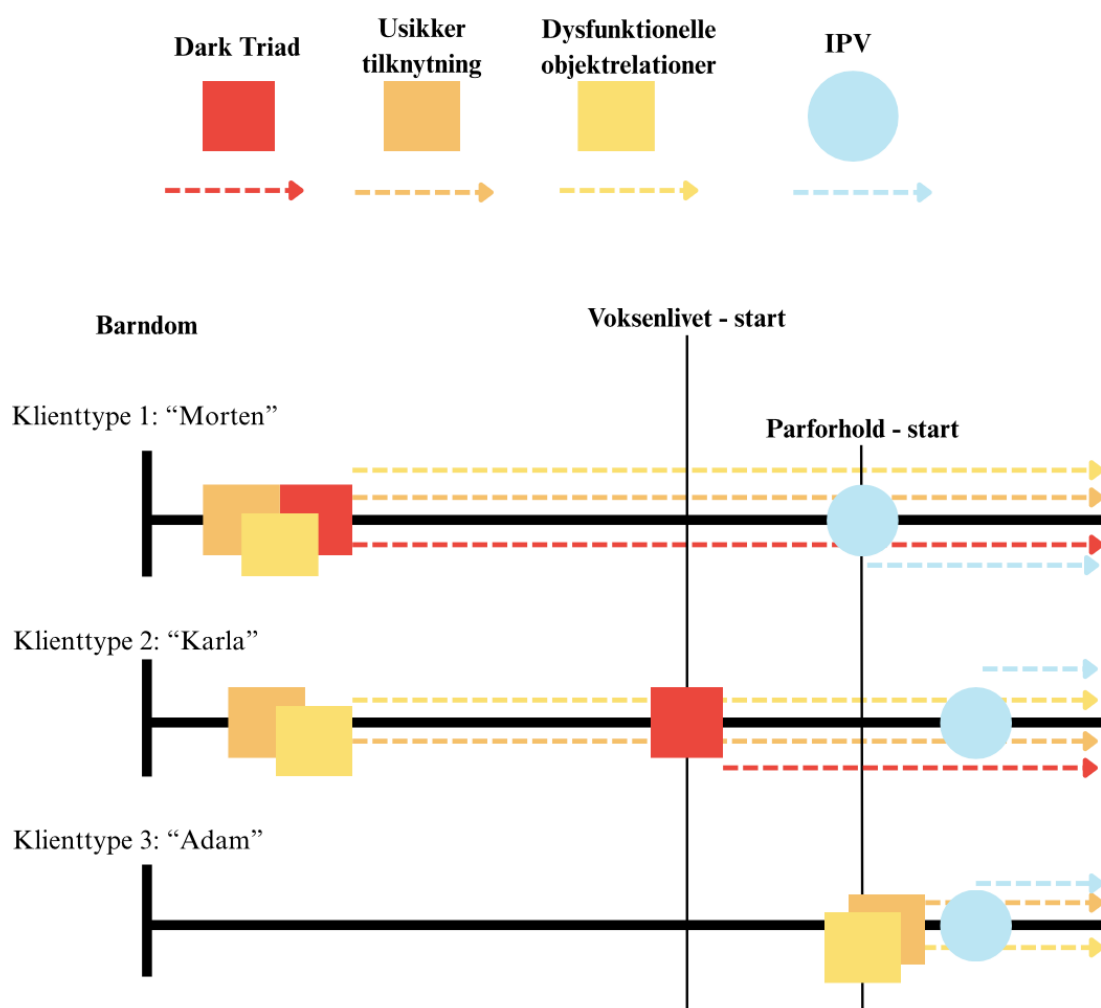
Som belyst i afsnittet om barnets biologi og psykologiske udvikling dannes de første objektrelationer og tilknytningsmønstre i barndommen. Disse kan følge individet gennem livet og udvikle sig yderligere på baggrund af nye relationelle oplevelser og interaktioner med omgivelserne. I tilfælde af, at et barn har udviklet et utrygt tilknytningsmønster, kan

dette videreføres til individets voksne relationer, hvorved det udtrykkes i parforholdets spændinger og konflikter. Selv et individ med et ellers trygt tilknytningsmønster vil kunne udvikle et utrygt tilknytningsmønster på baggrund af hændelser i ungdommens eller voksenlivets romantiske relationer. Det må derfor overvejes, at årsagen til IPV ikke blot kan tilskrives et barndomsudviklet utrygt tilknytningsmønster og dysfunktionelle selv- og objektrepræsentationer. Vi vurderer, at det vil være naivt blot at antage, at barndommen, til trods for dens store betydning, alene kan afgøre, om et individ udøver IPV. Måske nogle individer i stedet har udviklet et trygt tilknytningsmønster, som nedbrydes ved at indgå i dysfunktionelle parforhold eller oplevelse af romantisk afvisning, og derfor udvikler tilknytningsrelateret utryghed.

Denne nyligt udviklede tilknytningsstil og eventuelt integrerede vredladne affekter, kan tænkes at manifestere sig i aktuelle og fremtidige parforhold. Det er også muligt, at individet ligger højt på spektre af DT-træk og derfor er mere tilbøjelig til at indgå i bestemte typer af parforhold eller i højere grad være tilbøjelig til fysisk eller psykisk IPV. Uanset karakteren af individets barndomserfaringer, må årsagen til udøvelse af IPV kunne findes i mangelfuld mentalisering og affektregulering; dog er det måske også retmæssigt at antage, at disse er særligt gældende for impulsiv IPV. Nogle individer med høj grad af DT-træk kan tænkes at have normalfungerende evner til affektregulering, men udøve IPV kalkulerende og gennemgående, for at opnå egne bestræbelser. På baggrund af menneskers forskelligheder er det også muligt at både individer med høj grad af DT-træk og individer med lav grad af DT-træk begge kan udvise mangelfuld eller tilstrækkelig affektreguleringsevne og mentalisering. Hermed kan IPV-adfærd klassificeres som enten *impulsiv og situationsbetinget IPV* eller *instrumentel og systematisk IPV* (Bailey, 2021).

På baggrund af manglende inddragelse af konkrete cases i denne undersøgelse kan vi blot danne hypoteser om generelle forklaringsmuligheder, og bidrage med eksempler til illustrering af disse hypoteser. Til trods for dette anser vi alligevel denne analytiske tilgang for effektiv i dannelsen af fortolkninger og overordnede forklaringsmuligheder, da denne ikke knytter sig til ét konkret tilfælde, men generer hypoteser om en bred vifte af mulige situationer.

Fra barndom til IPV: En model over tre klienttyper

Figur 2. Denne figur illustrerer tre fiktive klientprofiler, og hvordan hhv. usikre tilknytningsstile, dysfunktionelle objektrelationer og DT-træk kan udvikles og lede til IPV. Det er vigtigt at bemærke, at hver klient er forskellig, og denne figur derfor ikke kan, eller har til hensigt at, illustrere samtlige mulige udfald og livsforløb. Denne figur har blot til formål at visualisere eksempler på klientforløb. De tre fænomener angives med farvede firkanter (rød, orange eller gul), hvor firkanten markerer

fænomenets opståen, og den tilhørende pil angiver forløbets varighed. IPV illustreres som en lyseblå cirkel.

Note. Figuren er udarbejdet af nærværende undersøgelses forfattere.

Vi vil nu kort beskrive, hvordan disse eksempler fra figuren illustrerer argumentationer fra analysen. Morten har muligvis været genetisk disponeret for at udvikle dominerende DT-træk. I barndommen har Morten haft u hensigtsmæssige interpersonelle erfaringer, hvilket har resulteret i forstyrrede objektrelationer samt udvikling af en utryg tilknytningsstil. Morten har således alle tre risikofaktorer, som vi vurderer, kan øge risikoen for at udøve IPV. I sit voksne liv møder han sin partner, og udøver forholdsvis hurtigt IPV.

Karla derimod har ikke udviklet prominente DT-træk i sin barndom, men har udviklet en utryg tilknytning og dysfunktionelle objektrelationer. Som teoretiseret i afsnittet om klientens psykologiske udvikling, kan DT-træk udvikles som forlængelse af en utryg tilknytningsstil. Ud fra dette kan vi tolke, at Karla muligvis har udviklet dominerende DT-træk som resultat af sine tilknytningserfaringer. Karla har således udviklet alle tre risikofaktorer for udvikling af IPV, jævnfør analysen.

Adam har i sin barndom udviklet en tryk tilknytning og har ligeledes udviklet funktionelle objektrelationer. I sit voksenliv møder han dog en partner, som har en utryk tilknytningsstil, og der opstår konflikter mellem dem. Som argumenteret i overensstemmelse med Hazan og Shaver, kan individers tilknytningsstile ændre sig ved nye relationelle erfaringer. På baggrund af sin parforholdsdynamik og de dertilhørende konflikter begynder han at udvikle en utryk tilknytning og internaliserer ligeledes dysfunktionelle selv- og objektrepræsentationer. Som resultat af denne udvikling begynder han at udøve IPV.

IPV – et komplekst samspil af flere faktorer

På baggrund den nu etablerede forståelse af klientens psykologiske udvikling og klientens aktuelle relationsmønstre vurderer vi, at IPV kan forstås som resultatet af et komplekst samspil mellem følgende faktorer:

1. Tidligt udviklede og delvist medfødte personlighedstræk,
2. En utryk tilknytningsstil,
3. Forstyrrede objektrelationer,
4. Forsvarsmekanismer,
5. Mangelfuld emotionsregulering,
6. En svigtende mentaliseringsevne,
7. Negative emotionsskemaer,
8. Sammensmeltede selv- og objektrepræsentationer.

Disse aspekter må forstås i samspil snarere end som enkeltstående årsager, og de danner tilsammen en ramme for analyse af de underliggende dynamikker bag IPV. Vi vurderer endvidere, at IPV-adfærd med fordel kan klassificeres som enten impulsiv og situationsbetinget IPV eller instrumentel og systematisk IPV; med den vigtige tilføjelse, at de to former ikke nødvendigvis er gensidigt udelukkende, men kan forekomme vekslende hos samme individ eller i samme relation.

Veje til Forandring: Terapeutiske Interventioner og Klinisk Praksis

Følgende afsnit har til formål at undersøge, hvordan emotionsfokuseret terapi (EFT) og psykodynamisk terapi kan bidrage til behandling af den IPV-udøvende klient. Fokus vil være på inddragelsen af specifikke interventionsteknikker set i lyset af objektrelationsteorien, tilknytningsteorien og Dark Triad (DT), samt en diskussion over potentialer og begrænsninger ved de terapeutiske tilgange.

Det er centralt at påpege, at IPV-udøvende individer er forskellige og kan have gavn af forskellige interventioner. Følgende bidrager med diverse teknikker og redskaber, der kan anvendes i arbejdet med en IPV-udøvende klient.

Analyse af Interventionsteknikker

Psykodynamisk Terapi – Interventionsteknikker

I psykodynamisk terapi arbejdes der dybdegående med klientens barndom, idet barndommen anses som central i forståelsen af de problematikker, der manifesteres i voksenlivet hos klienten.

Jævnfør teoriafsnittet om psykodynamisk psykoterapi arbejder terapeuten med at afdække klientens ubevidste emotioner. Ifølge Frederickson (2013) kan dette imidlertid fremkalde forsvar hos klienten, idet disse emotioner kan være forbundet med angst, hvilket vil få individet til at undertrykke erkendelsen af dem. I et tilknytningsteoretisk perspektiv foreslår vi, at disse emotioner f.eks. kan stamme fra en undgående klient, som i sin barndom har følt sig uelsket og afvist og oplevet omsorgspersonerne som utilregnelige. I stedet for at indse dette svigt, etablerer de ubevidst et falsk selv, hvor de ønsker at være uafhængige af andre og emotionelt utilgængelige. Det er muligt, at en oplevet trussel mod deres autonomi kan fremprovokere vrede, hvilket kan medføre aggression og IPV.

I terapi kan både terapeut og klient afdække forsvarets funktion og hensigt om at beskytte klienten fra at mærke afvisning og sårbarhed igen. Dette kræver dog, at terapeuten konfronterer forsvaret, og at klienten ønsker at arbejde med det. I tilfælde af en utryg tilknytning har udviklet sig til Dark Triad-træk, kan disse forsvar muligvis være dybt rodfæstet.

Beskyttelse af det skrøbelige ego

Vi antager, at hvis individet f.eks. har narcissistiske træk, vil de ofte have et grandtøst selvbillede, men et svagt ego. Kernberg argumenterer for, at narcissisme opstår, hvis omsorgspersonerne i barndommen har været afvisende, men samtidigt beundrende. I forlængelse af Kernbergs beskrivelse, kan dette tolkes som, at omsorgspersonerne udelukkende har vist beundring, når barnet har præsteret godt og opnået succes. Barnet kan herefter internalisere en forestilling om, at for at opnå nærhed med omsorgspersoner, skal de udvise præstationsevne og positive resultater; dette kan muligvis frembringe et

forsvar, hvor barnet vil internalisere alle de gode selvrepræsentationer, men afvise de negative.

Dette kan risikere at føre til grådighed og en følelse af berettigelse, men med en underliggende frygt for afvisning og kritik. I forlængelse af Kernbergs teori, tolker vi, at det narcissistiske individ kan reagere med vrede, hvis det føler sig afvist eller kritiseret, idet det truer selvbilledet. Vi vurderer ligeledes, at individet kan have svært ved at regulere denne affekt, da den kan føles overvældende, idet den truer deres overordnede forestilling om selvet. Herved kan der opstå aggression, hvor vold anvendes, til at beskytte et skrøbeligt ego.

Jævnfør afsnittet om psykodynamisk psykoterapi, skal affektbearbejdning fokusere på individets ubevidste frygt og vrede, der styres af individets narcissistiske sårbarhed. Vi vurderer i overensstemmelse med objektrelationsteorien, at klienten skal arbejde med at internalisere de splittede selvrepræsentationer, således at de både internaliserer de gode og de onde. Dette vil hjælpe klienten med bedre at tolerere og håndtere afvisning og kritik, uden at det fører til voldelige udbrud. Ligeledes vil terapeuten, i arbejdet med affektbearbejdning, konfrontere den narcissistiske personlighed og idealisering af selvet, idet det kan være opstået som et forsvar, der har til hensigt at beskytte individet mod afvisning og en følelse af utilstrækkelighed. Vi vurderer imidlertid, at denne konfrontation kan risikere at medføre, at det narcissistiske individ vil anse det som et angreb og som en kritik af selvet, hvilket kan medføre modstand i terapien.

Terapeutens konfrontation af klientens forsvar, kan tænkes midlertidigt at forstærke forsvaret. Hvis forsvaret, i form af narcissistiske personlighedstræk, er kilden til vold, står terapeuten over for et etisk dilemma i konfrontationen. Hvis klientens forsvar forstærkes, kan det muligvis betyde, at klienten kan være mere tilbøjelig til aggressive udbrud, hvor IPV kan opstå, efter klienten forlader den terapeutiske session.

Ovenstående eksempel er dog ikke kun relevant i samtalen om den narcissistiske klient, som udøver IPV for at beskytte et skrøbeligt selvbillede. Udøvelsen af IPV kan, i overensstemmelse med afsnittet om EFT, psykodynamisk terapi og Kernbergs objektrelationsteori, anses som en forsvarsmekanisme eller maladaptiv affektregulering,

hvor reaktionen opstår i fraværet af mere hensigtsmæssige metoder til at håndtere f.eks. frygt og sårbarhed.

Når følelser styrer handling: mentale tilstande og reaktiv adfærd

Jævnfør afsnittet om psykodynamisk terapi, kan vold ligeledes anses som en momentan hæmning af mentalisering, hvor selvreguleringsevnen svigter. Arbejdet med mentalisering kan derfor være et effektivt terapeutisk fokuspunkt.

En manglende evne til mentalisering antages at stamme fra en utryg tilknytning, hvilket ligeledes kan føre til voldelige udbrud. En sikker tilknytning kan derimod hæmme aggressive tendenser (Allen, 2010, p. 355). På baggrund af Hazan og Shavers teori udleder vi, at klienten kan ændre sit tilknytningsmønster ved nye relationelle erfaringer, f.eks. gennem terapi.

I arbejdet med mentalisering er relationen mellem terapeut og klient således yderst relevant. Ifølge Allen (2010) og Bowlby (2005b) skal terapeuten indtage en undersøgende indstilling og agere som sikker base for klienten. I forlængelse heraf vurderer vi, at terapeuten dermed kan påtage sig en rolle som symbolsk omsorgsperson, hvor klienten kan finde tryghed til at udforske selvet gennem relationen til terapeuten. Relationen kan på baggrund heraf potentielt fungere som en direkte ressource til forandring, hvor klienten kan udvikle en sikker tilknytning, hvilket kan styrke mentalisering og hæmme aggressionen.

Ifølge Cabaniss et al. (2017) kan relationen til terapeuten ligeledes hjælpe klienten med at styrke sine ego-funktioner, således at klienten kan forbedre evnen til at håndtere indre mentale tilstande og ydre reaktiv adfærd. De mener ligeledes, at klienten, i samtale med terapeuten, kortvarigt kan "låne" ego-funktioner fra terapeuten og med tiden selv internalisere dem og praktisere dem. Ifølge APA (2018e) indebærer ego-funktioner bl.a. individets perception af den eksterne verden, selvbevidsthed, problemløsning, tilpasning, hukommelse, tolerance for ambivalens, og affektregulering. Vi vurderer, på baggrund af denne definition, at individet med en svag ego-funktion, kan mangle en nuancering mellem gode og onde objektrelationer, hvilket hører under Kernbergs definition af

splitting. Terapeuten kan bidrage med en konfrontation af klientens splitting samt en sprogliggørelse af emotionernes kompleksitet. Vi vurderer, at klienten med tiden kan internalisere denne følelsesmæssige ambivalens og opnå en mere nuanceret opfattelse af objekter ved at spejle terapeutens indstilling, problemløsningsevner og forslag for senere at integrere dem.

Når fortiden følger med: tidlige relationer og nuværende samspil

Ifølge Cabaniss et al. (2017) og Bowlby (2005b) er det nødvendigt at møde klienten med accept og skabe åben kommunikation, før klienten kan engagere sig i den terapeutiske proces. Det terapeutiske udbytte og interventionens forbedring er således tæt knyttet til relationen mellem terapeut og klient. Dette understøttes ligeledes af begrebet om den terapeutiske alliance, som henviser til terapeutens etablering af en tryk og ikke-dømmende atmosfære.

Gennem åben kommunikation, antager Bowlby (2005b), at terapeuten kan få indsigt i klientens indre arbejdsmodeller af selvet og andre. Dette vurderer vi vil muliggøre en dybere forståelse af klientens måde at forholde sig til selv og andre på. Bowlby (2005b) antager ligeledes, at denne åbne og trygge kommunikation kan facilitere forandring hos klienten. På baggrund af dette vurderer vi, at klienten kan opbygge en sikker tilknytning til terapeuten, hvilket vil give klienten nye relationelle erfaringer, hvilket yderligere kan ændre klientens indre arbejdsmodeller af sig selv og andre. Det er muligt, at dette endvidere kan give klienten mere hensigtsmæssige strategier til at udtrykke indre behov.

Bowlbys forståelse af, hvordan terapeuten opnår adgang til klientens relationelle mønstre, bygger på en åben kommunikation mellem terapeut og klient; hvilket kan stå i kontrast til Kernbergs forståelse. Jævnfør afsnittet om psykodynamisk terapi, anser Kernberg overføring og modoverføring som en forudsætning for terapeutens indsigt i klientens relationelle erfaringer. Kernbergs forståelse bygger dermed på et mere ubevidst aspekt i relationen, som ligeledes kræver en dybere refleksion fra terapeuten over de dynamikker, der udspilles.

Ifølge psykodynamisk psykoterapi kan klienter opleve samme affekter mod terapeuten, som de oplever i andre relationer; Dette betegnes som overføring. Terapeuten kan gennem overføring observere, hvordan klienten agerer i sine nuværende eller tidligere relationer, og terapeuten kan dermed opnå indsigt i, hvordan dette reaktionsmønster kan knyttes tilbage til barndommen.

Jævnfør analyseafsnittet om klientens psykologiske udvikling, kan usikkert tilknyttede individer udøve enten fysisk eller psykisk vold, som en maladaptiv bevidst eller ubevidst strategi til at opnå nærhed eller afstand til omsorgspersoner. Vi vurderer, at denne strategi, som blev formet af barndommens tilknytningserfaringer, kan følge individet ind i voksenlivet og udvikles til IPV. Ligeledes kan terapeutens komplementære modoverføring, ifølge Racker (1957), give indsigt i, hvilke emotioner klientens partner oplever i relationen. Vi vurderer, i overensstemmelse med Kernberg, at terapeuten kan opnå indsigt i klientens tilknytningsmønstre gennem arbejdet med overføring og modoverføring. Denne indsigt kan blandt andet opstå ved undersøgelse af klientens projektioner og terapeutens emotionelle reaktioner, herunder i forbindelse med projektiv identifikation.

Som beskrevet ovenfor kan klienter med narcissistisk sårbarhed udøve IPV, når de føler sig afvist eller kritiseret. Vi vurderer, at der i terapien bør samarbejdes om behandlingen af klientens splittede selvrepræsentationer. Ifølge Kernberg (2004; 2015) kan klienten projicere uønskede og negative sider af selvet over i terapeuten. For den narcissistiske klient, kan disse uønskede sider af selvet indebære følelser af underlegenhed og inkompetence, som klienten vil projicere over på terapeuten.

Kernberg (2015) beskriver ligeledes, at den narcissistiske klient vil devaluere terapeuten (p. 627). Vi antager, at der opstår en ubalance i magtdynamikken, hvis terapeuten ikke stiller sig kritisk til det pres, som han eller hun tillægges for at agere i overensstemmelse med projektionerne. Hvis terapeuten derimod bliver opmærksom på det pres, som den narcissistiske klient tillægger, kan det muligvis hjælpe terapeuten med at forstå klientens intrapsyriske funktioner og forsvar. Dette kan ligeledes afsløre klientens tidlige barndomserfaringer, som har skabt dette forsvar.

Vi argumenterer tilsvarende for, at en klient, der i barndommen har haft en afvisende omsorgsperson, kan projicere forventninger om afvisning over på terapeuten. Som modoverføring kan terapeuten identificere sig med dette og føle et pres til at agere afvisende over for klienten. Hvis terapeuten ikke er opmærksom, kan der opstå et brud i den terapeutiske alliance, da terapeuten mister en imødekommende og åben indstilling. Hvis terapeuten derimod er opmærksom på projektionen, vurderer vi, at terapeuten først bør validere klienten og derefter konfrontere overføringen.

Vi vurderer, at validering med fordel bør anvendes som den første intervention, da klienten ellers kan risikere at opfatte konfrontationen som en afvisning, hvilket vil bekræfte klientens forventning om afvisning i nære relationer. Terapeuten kan ligeledes skabe en fortolkning mellem fortidens relationsmønstre, som afspejles i nutiden. Vi betragter derfor overføring og modoverføring som vigtige terapeutiske redskaber til at opnå indsigt i klientens relationelle mønstre. I overensstemmelse med psykodynamisk psykoterapi, vurderer vi ligeledes, at dette forudsætter dyb refleksion og analyse fra terapeuten og en stabil terapeutisk alliance. Vi teoretiserer således, at terapeutens arbejde med klientens overføring og deres egen modoverføring ydermere kan styrke klientens mentaliseringsevne og ego-funktioner, idet klienten kan opnå indsigt i sin egen og andres rolle i udøvelsen af IPV.

Forståelsen af IPV i en psykodynamisk ramme

Som beskrevet i introduktionen til dette afsnit er IPV-udøvende klienter forskellige og det er derfor essentielt at vurdere effekten af diverse interventionsmetoder for den enkelte klient. Der kan dog med fordel klarlægges en overordnet beskrivelse af, hvordan IPV kan udvikles fra en utryk tilknytning og forstyrrede objektrelationer, samt hvordan psykodynamisk terapi kan benyttes til at skabe forandring og frigørelse. Denne kobling er forsøgt i det nedenstående.

Sammenfattende kan det, på baggrund af vores analyse og inddragelse af udvalgte teorier, antages, at en utryk tilknytning og forstyrrede objektrelationer kan føre til IPV. Dette kan

ske, når mere hensigtsmæssige metoder til at håndtere sårbarhed og frygt for afvisning ikke er udviklet.

En utryg tilknytning kan således resultere i udviklingen af uhensigtsmæssige adfærdsmønstre og maladaptive strategier, såsom en manglende evne til at mentalisere og en ringe udvikling af ego-funktioner. I psykodynamisk psykoterapi arbejdes der med mentaliseringsevnen og ego-funktionerne. Disse kan særligt udvikles gennem relationen til terapeuten, hvor terapeuten kan varetage en rolle som symbolsk omsorgsperson.

Terapien kan potentielt fremme forandring ved dybdegående udforskning af, hvilke relationsmønstre klienten indgår i. Bowlby og Kernberg anskuer dette forskelligt. Bowlby påstår, at forandring kan opnås gennem åben kommunikation, hvor Kernberg derimod hævder, at det kræver dybere arbejde med underbevidstheden, idet disse relationsmønstre ubevidst genspilles i terapien. I terapien får klienten således indblik i den måde, hvorpå de indgår i relationer, og hvorledes dette dysfunktionelle mønster er opstået. Vi vurderer, at indsigt i klientens relationelle mønstre kan hjælpe klienten med at opnå indsigt i deres ubevidste emotioner og endvidere kan indlede dannelsen af nye relationelle erfaringer.

Relationen mellem klient og terapeut bliver dermed et trygt rum for klienten. Dette kan udvikles til en ny relationel erfaring for klienten, hvor klienten føler sig mødt med empati og anerkendelse i modsætning til afvisning, som de muligvis tidligere har erfaret. Vi vurderer, i overensstemmelse med Hazan og Shaver, at nye relationelle erfaringer kan ændre individets utrygge tilknytning til en tryk tilknytningsstil. Vi antager, at dette endvidere kan reducere forsvaret og understøtte udviklingen af mentaliseringsevnen og ego-funktionerne, hvorved der udvikles hensigtsmæssige metoder til at håndtere sårbarhed og afvisning.

DT indgår ikke i ovenstående, idet dette muligvis kan komplicere den terapeutiske proces, hvilket vil blive diskuteret senere i afsnittet.

Yakeley (2018) vurderer, at psykodynamisk terapi kan være gavnligt i mødet med voldelige klienter. Hun beskriver, at baggrunden for individets voldsudøvelse antages at være funderet i traumatiske barndomserfaringer med omsorgssvigt, afvisning og misbrug. Den tidlige relation mellem mor og barn, hvor moren enten har negligeret eller overvældet

barnet, forhindrer barnet i at udvikle en uafhængig identitet. Aggressionen antages ligeledes at opstå som et ønske om at skabe enten afstand eller tæthed med moderen (pp. 85-86). Voldelige individer vurderes at mangle robuste indre mentale strukturer, som er nødvendige for at håndtere angst og konfliktskabende emotioner. Terapien har dermed til hensigt at støtte udviklingen af klientens psykiske funktion, således at der kan udvikles tolerance og en refleksion over tankeindhold og følelser før impuls og handling (Yakeley, 2018, pp. 88-90).

Emotionsfokuseret Terapi og interventionsteknikker

I det følgende analyseres og diskuteres anvendelsen af Greenbergs EFT i forbindelse med IPV-udøvende klienter. Hvor det foregående afsnit omhandlede psykodynamisk terapi med et fokus på mulige terapeutiske implikationer med konkrete terapeutiske redskaber, anlægges her en overordnet og eksplorativ vinkling. Nedenstående vil derfor undersøge, hvordan fokus på emotioner kan fremme forandring hos IPV-udøvende klienter generelt.

Emotionsbearbejdning: Bevidsthed, regulering og transformation

I EFT med IPV-udøvende klienter kan EFT's store fokus på emotionsbearbejdning være fordelagtig, da disse klienter netop kan opleve nedsat evne til emotionsregulering og emotionsfokuseret mentalisering.

I et samarbejde mellem klient og terapeut arbejdes der mod at øge klientens bevidsthed om egne emotioner, så klienten opnår indsigt i forbindelsen mellem emotioner og kropslige tilstande (Greenberg, 2011, p. 70). Klienten kan gennem EFT trænes i at mærke på sine emotioner, og i at lytte til den information, de giver om klientens behov og oplevelse af omgivelserne. Klienten inviteres til at kigge ind i sig selv, til at reflektere over tidligere hændelser, og til at acceptere indre og dybt sårbare dele af sig selv.

Ved at opnå større selvindsigt og emotionel bevidsthed antager vi, at den IPV-udøvende klient kan begynde at forstå centrale årsager til, hvorfor de udøver IPV. Vi antager endvidere, at disse klienter vil blive mere bevidste om, hvilke behov de har, og som de måske ikke oplever bliver imødekommet i deres aktuelle parforhold. På denne måde lærer

klienten mere om egne behov, hvordan de kommunikerer dem, og hvordan de fremadrettet kan undgå at agere på samme måde som tidligere (Greenberg, 2011, pp. 74-75). Ved at udtrykke følelser i det terapeutiske rum kan den IPV-udøvende klient trænes i at overkomme egen undgående tilgang til smertefulde primære følelser.

Ifølge Greenberg (2011) har mennesket tendens til at undgå at opleve og udtrykke smertefulde emotioner. Det er derfor essentielt, at klienten motiveres til at overkomme denne undgående tilgang til smertefulde oplevelser (p. 74).

På baggrund af kendetegnene ved DT-træk, antager vi, at motivationen til at ændre sig kan være en af de største barrierer for terapeutisk forandring hos klienter med prominente DT-træk. Disse klienter mangler ofte empati og har tendens til at være betydeligt manipulerende og egennyttige. Det er derfor muligt, at disse klienter kan foregive motivation til at forandre sig, og i virkeligheden blot indgår i terapien med et kalkuleret formål om egen gevinst (Brenner, 2022). Dette kan f.eks. vise sig som et ønske om at beholde sin partner eller som led i et rehabiliterende tilbud. På baggrund af dette, vurderer vi, at terapeuten ikke kan garantere, at klienten i virkeligheden villigt og ærligt indgår i en terapeutisk alliance, og har i sinde at tolerere opfattet kritik og sårbarhed. I forbindelse med DT-trækkens manipulative tendenser, vurderer vi en øget risiko for, at de vil forsøge at skjule deres egen sårbarhed eller karakteren af deres IPV med formål om at forvrænge terapeutens syn på dem. Det er også muligt, at manglende motivation i virkeligheden kan skyldes klientens modstand mod at ændre et overlegent narrativ, for i stedet at integrere nye og mindre gode elementer ved sig selv. Integrationen af nye og uønskede elementer kan netop risikere at true deres eksisterende selv-repræsentationer og tilhørende objektrelationer, hvilket kan frembringe angst.

Vi vurderer, at der i behandlingen af en IPV-udøvende klient bør inkorporeres træning i emotionsregulering, således at der indgår teknikker, der forbedrer klientens evne til at regulere sine følelser, så klienten kan håndtere fremtidige konflikter uden at udøve IPV.

Ofte vil sekundære emotioner, som håbløshed eller angst for at føle ængstelighed, og primære maladaptive emotioner, som skam, panik og angst for basal utryghed, være fokus for nedreguleringen (Greenberg, 2011, pp. 76-77). Jævnfør afsnittet om EFT skal

terapeuten, i arbejdet med regulering af klientens emotioner, begyndelsesvis skabe et trygt og empatisk rum, der kan gribe og berolige klienten, i tilfælde af automatisk dysregulerede følelser. Disse automatiske dysregulerede følelser kan f.eks. observeres hos klienter, der normalt reagerer med vrede i stedet for tristhed, og derfor responderer med dette uden dybere refleksion.

Vi vurderer, at terapeuten i behandlingen af en IPV-udøvende klient dernæst bør lære klienten metoder til at regulere og udholde emotionel arousal samt lære klienten at identificere udløsende elementer og at navngive de emotioner der udløses. Dette er i overensstemmelse med Greenbergs (2011) egne behandlingsforslag til klienter i EFT-behandling. Han påstår, at klienten med tiden vil lære at skabe en adaptiv og produktiv distance til sine negative emotioner, ved at distrahere sig selv og udøve beroligende teknikker. Klienten inviteres endvidere til at udvikle bedre kontakt til positive emotioner samt at udøve meditative og selv-accepterede metoder til emotionsregulering (pp. 76-77). På denne måde hjælpes den IPV-udøvende klient til at forebygge fremtidig IPV.

Jævnfør afsnittet om DT finder vi, at klienter med DT-træk kan have svært ved at regulere deres følelser, hvis de føler sig truet eller afvist. Vi vurderer, på baggrund af dette, at de vil have særlig gavn af træning i emotionsregulering, således at de ikke forfalder til hævngherrig, aggressiv og impulsiv adfærd. Vi argumenterer dog også for, at det er nødvendigt at arbejde intensivt med både emotionsbevidsthed og konkret adfærdstræning, hvilket kan være vanskeligt for personer med dybtliggende forsvarsmekanismer.

Emotionstransformation er et centralt element i EFT, hvor terapeuten hjælper sin klient med at identificere og udtrykke primære emotioner som f.eks. frygt, der kan være skjult bag sekundære emotioner som f.eks. vrede og frustration. Vi finder dette særligt relevant for IPV-udøvende klienter, som kan have tendens til at undertrykke en sårbarhed, der kan ligge bag deres aggression. Ifølge vores tilknytningsteoretiske analyse kan disse klienter have en usikker tilknytning, og kan derfor have svært ved at udtrykke sårbarhed, hvilket kan føre til en misforståelse af egne behov og kan medføre vrede i stedet for konstruktive emotionelle udtryk. Emotionstransformation kræver endvidere, at klienten er villig til at arbejde med emotioner, der kan have været undertrykt i mange år. Vi antager, at det ligeledes kan være en udfordring for individer med prominente DT-træk at tilgå sårbare

emotioner. Hvis klienten ikke er villig eller parat til at arbejde med sine emotioner, kan det risikere at begrænse behandlingens effektivitet, og IPV kan risikere at fortsætte på baggrund af klientens følelsesmæssige dysregulering.

Vi argumenterer for vigtigheden i at terapeutens fokus ikke udelukkende bliver på at ændre klientens emotioner, men også på at invitere klienten til at mærke smertefulde emotioner og udvikle en accept af dem. Ifølge EFT kan klientens emotioner ikke transformeres, før der er opnået selvindsigt og accept. Dette står i modsætning til terapiformer som *kognitiv adfærdsterapi*, der udelukkende arbejder med aktuelle tankemønstre (Rosenberg et al., 2012, pp. 32-35). Det er vigtigt, i det terapeutiske rum, at aktivere klientens maladaptive emotioner for at arbejde med transformeringen af dem. Ved at co-aktivere maladaptive og adaptive emotioner opnås adgang til på sigt at gennemgå transformation og dermed emotionel forandring (Greenberg, 2011, pp. 74-81).

Hvis en IPV-udøvende klient f.eks. oplever aktivering af intens vrede mod sin partner, kan terapeuten anvende redskaber til at hjælpe klienten med at tilgå nye, mindre dominerende emotioner, som klienten også oplever, f.eks. tristhed. Terapeuten kan hjælpe klienten med at skifte opmærksomhed til emotioner som aktuelt, men endnu ikke bevidst, udtrykkes, og hjælpe klienten med at formulere, hvilke behov disse intense følelser kommunikerer.

Endvidere kan terapeuten fremme oplevelsen af nye emotioner ved:

- 1) At opfordre klienten til at huske tilbage på et minde, hvor han eller hun mærkede en bestemt følelse,
- 2) hjælpe klienten med at ændre på sin forståelse af situationen,
- 3) selv udtrykke en passende emotion, såsom tristhed i stedet for vrede, overfor klienten (Greenberg, 2011, pp. 74-81).

Ifølge Greenberg (2011) vil varig emotionel forandring ske gennem generering af nye emotionelle responser til tidligere oplevelser og over tid inkorporere disse i hukommelsen. Ved at aktivere minder om tidligere oplevelser i nuet og kombinere dem med nye forståelser og emotionelle responser, vil disse minder omstruktureres, og dermed transformeres. Disse nye relationelle og emotionelle oplevelser kan, i kombination med

en oplevelse af empati og tryghed i samvær med terapeuten, dermed skabe korrigerende emotionelle erfaringer, og endvidere ændre på klientens eget narrativ og interaktion med omverden (pp. 74-81). Vi vurderer derfor, at IPV-udøvende klienters vredladne og aggressive emotioner kan transformeres ved aktivering af minder om tidligere oplevelser efterfulgt af integrering af nye forståelser og emotioner. Den IPV-udøvende klient kan i samværet med terapeuten, og ved tilstedeværelse af en tryk alliance, omstrukturere sit narrativ om sig selv og sin omverden.

Som tidligere nævnt understøtter EFT tryk og åben kommunikation, hvor klienten kan udtrykke deres behov og sårbarheder. Der skabes hermed en mulighed for, at klienten kan begynde at se sin aggression som et resultat af ubevidste eller uopfyldte emotionelle behov, som kan have rødder i tidlige tilknytningserfaringer. Vi ser dog en udfordring i EFT, idet klienter, der er vant til at udøve vold for at håndtere indre ubehag, kan have svært ved at tillade sig selv at være åbne og sårbare. Dette kan muligvis skabe modstand mod den terapeutiske behandling, særligt hvis klienten har en tendens til at se relationelle problemer som en kamp om magt og kontrol. Der kan også være risiko for, at klienten blot lærer at maskere sine aggressive impulser i terapirummet i stedet for at bearbejde de underliggende følelser, som driver volden. Dette antager vi særligt kan finde sted hos klienter med dominerende DT-træk, som tidligere i afsnittet blev beskrevet som i stand til at foregive motivation for behandling.

Videregående refleksioner over terapiens forløb

Nedenstående vil vi, på baggrund af vores egen vurdering, diskutere, hvorvidt terapeuten kan afdække skjulte magtdynamikker i arbejdet med den IPV-udøvende klient. Ligeledes vil vi diskutere, hvorvidt terapeutiske interventioner kan ændre tilknytningsmønsteret hos disse klienter, og hvilke udfordringer der kan være i arbejdet med klienter med dominerende DT-træk. Afslutningsvist vil vi vurdere interventionsformernes potentiale og deres begrænsninger.

Hvordan kan terapeuten afdække skjulte magtdynamikker i arbejdet med den IPV-udøvende klient?

Vi argumenterer for, at det som terapeut er vigtigt at være opmærksom på risikoen for blinde vinkler, herunder komplementær og konkordant modoverføring. Under disse overføringsmekanismer kan terapeuten risikere at blive følelsesmæssigt involveret og kan derfor have svært ved at opdage skjulte fænomener i terapien eller i klienten selv. I terapien er der allerede en skæv magtfordeling, hvor terapeuten er den behandlende og analyserende part. Vi vurderer det derfor som essentielt, at terapeuten formår at forholde sig professionelt og tolkende, samtidigt med at være bevidst om klientens overføring, og hvad dette kan påvirke i terapeuten selv. På den anden side skal terapeuten ydermere være bevidst om klientens eventuelt manglende motivation og selvindsigt. Vi vurderer derfor, at terapeuten bør være påpasselig med eksplicit anvendelse af sin magtposition, da dette kan risikere at provokere en klient, som selv har for vane at påtage sig magtpositioner. Terapeutiske interventioner kan derfor indebære en risiko for at skade den terapeutiske alliance og erhvervelse af klientens tillid, og endvidere gøre det terapeutiske rum til en tovtrækning eller krigszone.

For at afdække skjulte magtdynamikker i arbejdet med den IPV-udøvende klient, vil vi fremlægge en påstand om, at det først og fremmest kræver en viden om karakteren af klientens IPV-udøvelse. Ligeledes kræver det en særlig bevågenhed for, hvorledes klienten fremlægger denne viden og egne perspektiver, og hvordan dette subtilt kan gentages eller kommunikeres i terapirummet. Helt konkret bør terapeuten lægge mærke til, om klienten udviser manipulative, lunefulde eller følelseskolde træk, og hvorvidt terapeuten selv begynder at positionere sig anderledes i forhold til netop denne klients ageren.

Kan terapeutisk intervention ændre den IPV-udøvendes aktuelle tilknytningsmønster?

Gennemgående i denne undersøgelses analyse og diskussion, har vi fremhævet den terapeutiske alliances betydning, og hvorvidt terapeuten kan agere som symbolsk omsorgsperson, og derigennem ændre IPV-udøvende klienters tilknytningsmønstre. I EFT og psykodynamisk psykoterapi indgår klient og terapeut i en helt særlig relation; den terapeutiske alliance. Vi vurderer, at hvis klienten er motiveret til at indgå i denne relation, arbejde med sig selv og åbne op for sine dybt følsomme erindringer og emotioner, er det muligt, at selve alliancen kan fungere som et helende værktøj. Ifølge Hazan og Shaver kan voksne individers tilknytningsmønstre ændre sig gennem nye relationer. Dette finder vi, på baggrund af vores analyse, også kan gøre sig gældende for IPV-udøvende klienter. Vi foreslår endvidere, at dette må være gældende ved succesfuld etablering af en tryk terapeutisk alliance, da klienten over tid kan få nye interpersonelle erfaringer i et samarbejde med terapeuten.

Udfordringer i arbejdet med klienter med dominerende DT-træk

I forbindelse med det forrige afsnit, anser vi det som et centralt spørgsmål, hvorvidt DT-træk kan ændres, og hvorvidt det er muligt at adressere terapeutisk.

Jævnfør afsnittet om klientens psykologiske udvikling, kan disse træk anses som opstået i forlængelse af en utryk tilknytning. Det er dog uklart, om DT-træk korrelerer med utrygge tilknytningsstile, således at ændringer i tilknytningsstile også medfører ændringer i DT-træk. Det har ikke været muligt at finde evidens på området, og vi vurderer derfor dette som en ny og testbar hypotese, som fortsat er underbelyst. Hvis de hænger sammen, kan en tilknytningsfokuseret tilgang muligvis være tilstrækkelig til at reducere DT-træk. I tilfælde af, at DT-træk ikke ændres, i forlængelse af tilknytningsstilen, kan dette komplicere terapien. Individer med DT-træk kan have en dybere modstand mod terapien og arbejdet med smertefulde emotioner. Denne modstand kan muligvis manifestere sig som vrede mod terapeuten, og fortolkningerne der udledes.

Det narcissistiske individ, med et skrøbeligt selv billede, kan særligt udtrykke modstand mod forbedring, idet det kan være for smertefuldt at internalisere splittede selvrepræsentationer. Alle uønskede dele af selvet, som devaluerer egoet, kan afvises og projekteres, således at individet ikke behøver at tage stilling til det, men fortsat kan leve i en utopisk illusion om et fejlfrit selv, skabt af det skrøbelige ego.

Ligeledes kan det hænde, at individet med dominerende machiavellistiske træk ikke ønsker personlig forandring. Jævnfør afsnittet om DT og klientens psykologiske udvikling, kan disse individer udnytte andre til egen fordel for at opnå fremdrift, uden at mærke moralske konflikter. Hvis de skal arbejde med denne udnyttelse af andre, kan dette blokere deres strategiske og manipulative vej til fremdrift, hvilket kan være uønsket for dette ambitiøse individ. Et nyere studie af Furtado et al. (2024) finder at kvinder med dominerende DT-træk kan være mere tilbøjelige til at udøve IPV på baggrund af deres destruktive konfliktstrategier. De foreslår i den forbindelse, og i betragtning af tidligere forskning, at interventioner rettet mod både mænd og kvinder med dominerende DT-træk, bør fokusere på at etablere sunde evner til konfliktløsning. Dette kan potentielt bidrage til at forebygge og reducere IPV (pp. 9-10).

Terapeuten kan således besidde de nødvendige terapeutiske redskaber samt lysten til at skabe en terapeutisk alliance, men hvis klienten ikke har motivation for forandring, kan det stoppe terapiens fremdrift. Som tidligere beskrevet, hænger udbyttet af terapien sammen med den terapeutiske alliance. Kernberg og Bowlby lægger begge særligt vægt på terapeutens evne til at opbygge denne alliance (Bowlby, 2005b, Yeomans et al., 2014). Andre teoretikere lægger tilmed ansvaret på klientens evne til at engagere sig i den terapeutiske proces og involvere sig emotionelt (Hougaard, 2019 pp. 314-318). I forlængelse heraf anser vi det som essentielt, at begge parter er motiverede i terapien, da den terapeutiske intervention ellers kan risikere ikke at skabe den ønskede forandring.

Interventionernes Potentiale og Begrænsninger

Begge interventionsformer tilbyder terapeutiske redskaber til at bearbejde dybtliggende emotionelle og traumatiske erfaringer, der kan ligge til grund for IPV. I overensstemmelse med objektrelationsteorien kan IPV tolkes som et udtryk for ubevidste eller splittede affekter og objektrelationer. I denne sammenhæng kan arbejdet med affektregulering og

forsvarsmekanismer hjælpe klienten med at integrere disse affekter og dermed reducere IPV. I overensstemmelse med tilknytningsteorien, vurderer vi, at IPV kan opstå som et udtryk for en utryg tilknytning og et behov for enten overdreven emotionel nærhed, afstand eller intens ambivalens. I forlængelse heraf kan relationen mellem terapeut og klient potentielt hjælpe klienten med at opnå nye relationelle erfaringer og dermed ændre den utrygge tilknytningsstil til en mere tryk tilknytning.

Ved dybdegående arbejde, med emotionelle traumer og forsvar, kan IPV-udøvende klienter over tid forbedre sin selvindsigt og opmærksomhed på indre processer og egen adfærd. Begge tilgange tilbyder interventioner, der potentielt kan hjælpe IPV-udøvende klienter med at styrke deres evner til mentalisering og affektregulering. Ved at udvikle disse evner, vil de endvidere opnå mere hensigtsmæssige strategier til konfliktløsning.

Ved integrering af både selvindsigt, affektregulering og nye interpersonelle erfaringer, støttes klienten i at bryde sine dysfunktionelle intrapsykiske og interpersonelle mønstre. Ved ligeledes at etablere en tryk terapeutisk alliance kan nye relationelle mønstre udvikles, som kan reducere eller stoppe IPV.

På trods af dette, mangler der forskning i, hvilken effekt individuel psykodynamisk- og EFT-behandling har på IPV-udøvende klienters adfærd og parforhold. Dette uddybes i afsnittet om forskningsmæssige og kliniske implikationer.

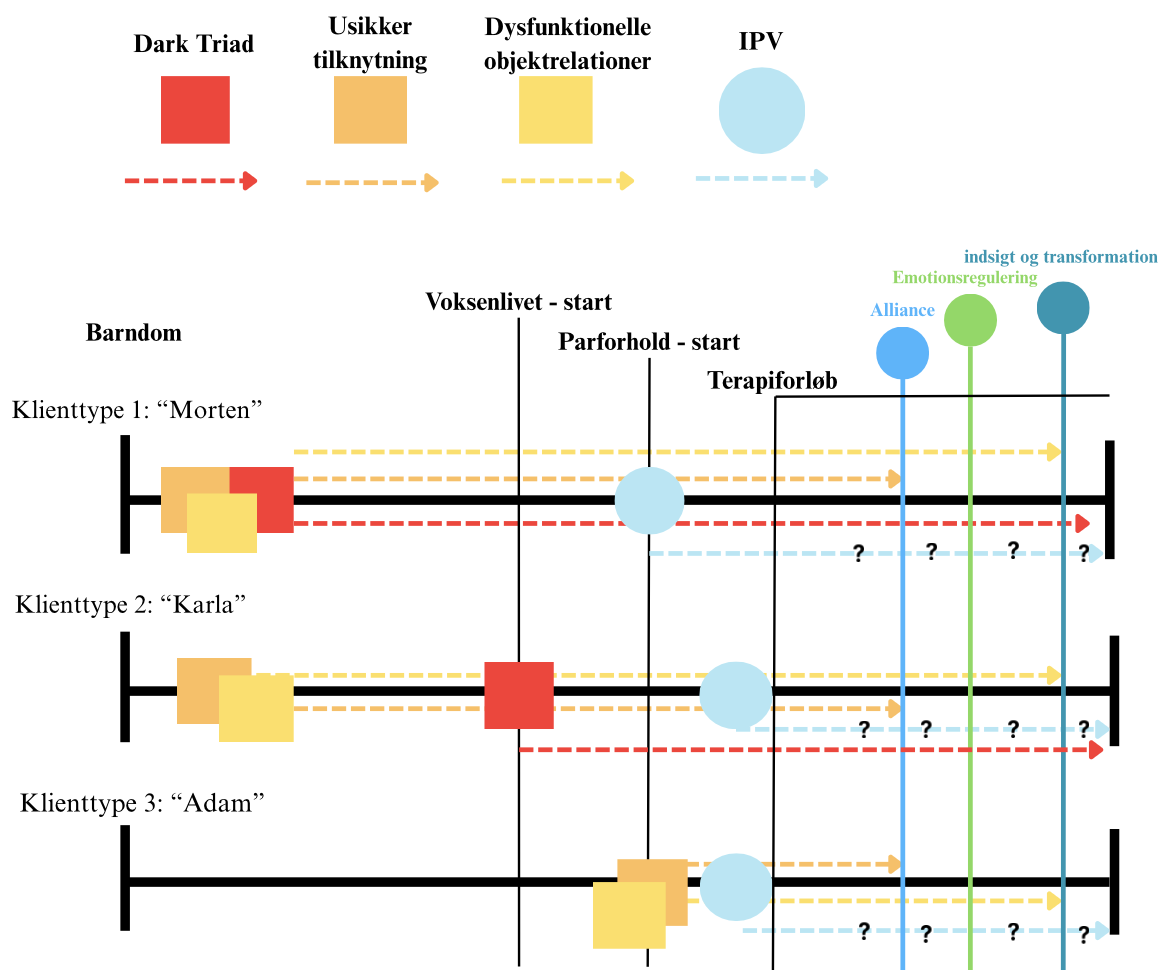
EFT og psykodynamisk terapi har begge udfordringer og begrænsninger, som kan opstå i det terapeutiske arbejde. En central udfordring ved begge interventionsformer er den langsomme og smertefulde proces, der finder sted, før forandring opstår. Begge terapiformer arbejder med dybdegående og komplekse emotionelle erfaringer, som kan stamme fra klientens barndom. Klientens voldelige tendenser kan således have fungeret som en strategisk forsvarsmekanisme, der har været anvendt siden de tidlige leveår.

Denne maladaptive strategi kan dermed være dybt integreret i klienten, og arbejdet med frigørelsen fra disse handlingsstrategier vil sandsynligvis kræve omfattende analyse og bearbejdning. Vi vurderer, at dette ligeledes vil kræve en stabil terapeutisk alliance, hvilket

kan tage tid at opbygge, særligt hvis klienten har tidligere negative tilknytningserfaringer med omsorgspersoner.

Andre terapiformer vil formentligt ikke betragte denne dybdegående og dermed langsommelige proces som nødvendig. Kognitiv adfærdsterapi (KAT) er en korttidsterapi, som har fokus på klientens nuværende tankemønstre, adfærd, krop og følelser (Rosenberg et al., 2012, pp. 32-35). KAT beskæftiger sig således ikke med klientens barndomserfaringer, men med hvordan nuværende mønstre påvirker klienten. Dette står i kontrast til psykodynamisk terapi, hvor det er indsigten og relationen til terapeuten, der vurderes at mediere forandringen hos klienten.

Psykodynamisk terapi og EFT har således begge fokus på barndomserfaringer og de emotionelle sår og maladaptive respons, de sætter i klienten. En central adskillelse mellem de to terapiformer er dog, at EFT har fokus på narrativer og ubevidste emotioner. Hvorimod psykodynamisk terapi tilføjer et mere dybdegående fokus på abstrakte strukturer og indre ubevidste aspekter, som f.eks. de relationelle mønstre, der genspilles i terapien. EFT kritiserer psykodynamisk terapi for at tillægge det kognitive for meget fokus. De vurderer i den forbindelse, at psykodynamisk terapi bør inddrage et skærpet fokus på emotioner samt accept og transformation af disse, for at inddrage fordelene ved EFT. Selvom EFT anerkender og integrerer andre aspekter såsom biologiske, kognitive og kulturelle faktorer som forandringsskabende, betragter de emotioner som den primære vej til forandring (Greenberg, 2011, pp. 4-7).

Figur 3. Denne figur bygger videre på figur 2 og illustrerer, hvordan DT-træk, usikker tilknytning, dysfunktionelle objektrelationer og IPV kan udvikle sig ifølge vores analyse. Et terapeutisk forløb er tilføjet og fremhæver tre centrale fokusområder: terapeutisk alliance (blå), emotionsregulering (grøn) samt indsigt og emotionstransformation (turkis). Pilenes længde illustrerer eksempler på fænomenernes varighed og ophør. Spørgsmålstegn angiver usikkerhed om, hvornår IPV ophører.

Note. Figuren er udarbejdet af nærværende undersøgelses forfattere.

Ud fra ovenstående analyse, vurderer vi, at den usikre tilknytning kan ophøre i forbindelse med udviklingen af en terapeutisk alliance, idet en ny relationel erfaring, jævnfør Hazan

og Shaver, kan ændre individets tilknytningsmønster. Jævnfør objektrelationsteorien er forstyrrede objektrelationer dog mere abstrakte og ubevidste, og vi vurderer på baggrund heraf, at det kræver dybdegående arbejde med indsigt og transformation, før klientens forstyrrede objektrelationer antages at ophøre. I forbindelse hermed, beskrev vi også i ovenstående, hvordan Bowlby påstod, at terapeuten kan få indsigt i klientens relationelle mønstre gennem åben kommunikation. Kernberg påstår derimod, at det kræver dybdegående arbejde med overføring og modoverføring, før terapeuten opnår denne indsigt; hvilket understøtter, hvorfor figuren illustrerer, at usikker tilknytning ophører før forstyrrede objektrelationer.

Refleksioner over egen analyse

Vi vurderer, at det er relevant at reflektere over styrker og begrænsninger ved vores egen analyse og tilgang til undersøgelsen af emnet. Vores analyse trækker på en eklektisk anvendelse af anerkendte teorier som Kernbergs objektrelationsteori, tilknytningsteorien og DT. Dette anser vi som en styrke, da disse bidrager med en nuanceret forståelse af psykologiske og sociale mekanismer, der kan lede til udøvelsen af IPV. Vi anser koblingen mellem teoretiske og konkrete interventionsteknikker for at være et overbevisende element i analysen, da det understøtter klinisk anvendelse. Både tilknytningsteorien og objektrelationsteorien betoner individets tidlige relationelle erfaringer, som mediator for individets nuværende adfærdstendenser og psykiske liv. Ved kombinationen af disse teorier belyses individets indre liv og ydre adfærd, hvilket skaber en stærk og velunderbygget forståelse af individet. Vores analyse understreger kompleksiteten ved fænomenet IPV, og at vejen til frigørelse og forandring fra dette ligeledes kan findes i terapeutens eklektiske og skræddersyede arbejde med den enkelte klient.

Vi vurderer, at en væsentlig begrænsning ved analysen består i fraværet af både egen empirisk data og illustrative cases. Vi vurderer endvidere, at dette kan begrænse undersøgelsens overbevisningsevne, da dette kunne have bidraget til en mere konkret og overbevisende fremstilling af undersøgelsesdesignet. Undersøgelsens teoretiske format har været et bevidst valg, som er forsøgt konkretiseret ved inddragelse af eksisterende litteratur på området, til trods for at dette har været begrænset. Vores analyse er primært teoretisk og derfor baseret på et tankeeksperiment, hvilket begrænser evidensstyrken for

nærværende analytiske vurderinger. Denne undersøgelses analyse er rettet mod overordnede fænomener og udarbejdede eksempler, og undersøgelsesdesignet kan derfor virke for bredspektret til at fange individuelle forskelle i IPV-udøvende klienter. Til trods for denne undersøgelses brede analyse, kan vi ikke foretage vurderinger på baggrund af kulturelle, socioøkonomiske eller kønsmæssige strukturer som ligeledes kan være vigtige årsager og vedligeholdende faktorer for IPV-udøvelse.

Afslutningsvis bør det fremhæves, at idet undersøgelsen er baseret på tankeeksperimenter, kan analysen være påvirket af vores egne fortolkninger uden eksterne aktører til at kontrollere for bias eller fremstille modargumenter til vores tolkninger og vurderinger.

Etiske og praksisrelaterede overvejelser

I dette afsnit analyseres og diskuteres etiske og praksisrelaterede overvejelser, herunder synet på den IPV-udøvende klient. Formålet med disse reflekterende elementer er at udvide forståelsen af IPV-udøvende klienter og behandlingen af dem til at rumme og forholde sig til etiske overvejelser, som er særligt relevante for klinisk praksis.

Hvordan forstår vi den IPV-udøvende klient?

I undersøgelsens forrige afsnit har vi forsøgt at danne en teoretisk forståelse af individer, der udøver IPV; men hvordan kan vi som samfund og som faggruppe forstå disse klienter? Er klienten “ond”, “syg” eller et offer for traumer? Er det en stabil kategori eller er det en midlertidig rolle, som kan ændre sig? Er det noget, der kommer indefra, eller er det et produkt af relationelle og sociale faktorer?

Vi vurderer, at disse klienter ofte befinder sig i et spændingsfelt mellem personligt ansvar og dybtliggende psykologiske faktorer, som kan stamme fra tilknytningserfaringer, dysfunktionelle objektrelationer samt biologiske og socialt udviklede personlighedstræk. I forhold til Kernbergs objektrelationsteori kan IPV tolkes som et udtryk for dysfunktionel håndtering af indre emotioner og behov. Klientens forståelse af sig selv og andre kan være præget af forvrængede opfattelser og et fjendtligt eller angstpræget verdensbillede. Aggressivt- eller angst-funderede objektrelationer kan muligvis resultere i IPV som

reaktion på en oplevelse af kontroltab, frygt eller mindreværdsfølelse. Med disse klienter, argumenterer vi for, at det er terapeutens opgave at stille sig nysgerrig på klientens indre verden, og undersøge de psykiske mekanismer, som driver den voldelige adfærdstendens. Med objektrelationsteoriens bidrag kan IPV forstås som et resultat af manglende integration og tolerance af ambivalente emotioner og objektrelationer. IPV kan dermed opfattes som et udtryk for en svag ego-identitet, hvilket påvirker individets psykiske stabilitet og dets udvikling af superego-funktioner.

Vi understreger, at terapeutens syn på denne klientgruppe er centralt, da det kan have stor indvirkning på evnen til at etablere en terapeutisk alliance, hvor terapeuten ikke lader stigmatisering eller personlige holdninger stå i vejen for det fordømningsfrie, fortolkende og empatiske møde.

Hvis terapeuten opfatter IPV som et udtryk for traumer og tidlige tilknytningserfaringer, vil behandlingen potentielt rette sig mod at fremme indsigt og bearbejde emotioner, der udspringer heraf. Hvis terapeuten derimod ser IPV som udtryk for ondskab eller psykisk sygdom, kan terapien i stedet rette sig mod et fokus på ansvarlighed og adfærdsændring; dette kan dog også have store konsekvenser for samarbejdet mellem klient og terapeut. Klienten kan opleve at blive uretfærdigt bedømt og som eneste indehaver af skylden for den dysfunktionelle parforholdsdynamik. Klienten kan derfor modsætte sig terapien og blive usamarbejdsvillig, da klienten ikke mærker tryghed og tillid til terapeuten. Terapeuten skal derfor være særligt opmærksom på sine blinde pletter og på sin positionering overfor klienten. Vi vurderer, at det kan have alvorlige konsekvenser, hvis det terapeutiske rum forvandles til en frontlinje præget af konflikt og aggression. En klient, der måske i forvejen har begrænsede evner til affekt- og emotionsregulering samt mentalisering, kan i sådanne tilfælde risikere affektiv eskalering og i værste fald afbrydelse af det terapeutiske forløb. Vi ser en risiko for, at dette ikke blot svækker effekten af det aktuelle behandlingsforløb, men også kan få negative konsekvenser for klientens fremtidige relationer og muligheder for at indgå i nye terapeutiske alliancer.

Vi vurderer, at IPV ikke blot kan reduceres til alene at skyldes en psykisk lidelse, personlighedstræk, interpersonelle erfaringer eller tilknytningsmønstre; svaret må findes i dens kompleksitet og dynamiske karakter. På baggrund af vores analysearbejde er der

dannet en nuanceret forståelse af fænomenet og dets mange forklaringsmuligheder. Analysen aktualiserer den klassiske arv-versus-miljø-problematik: I hvilken grad er klienten et autonomt individ, der ikke blot er determineret af personlighedsstrukturer, men også rummer mulighed for udvikling og forandring? Vi argumenterer for, at terapeutens menneskesyn, og synet på denne klientgruppe, vil få konsekvenser for behandlingen og mødet med klienterne. I denne undersøgelse lægges primært vægt på det intrapsyriske og interpersonelle perspektiv, men vi vurderer også, at IPV bør forstås ud fra en holistisk inddragelse af forskning og teori fra forskellige biologiske, psykologiske og sociale perspektiver; med dette fundament muliggøres en forståelse af IPV, der integrerer både medfødte dispositioner og miljømæssige påvirkninger.

Etiske dilemmaer i det terapeutiske rum

Terapeuten kan i arbejdet med en IPV-udøvende klient blive udsat for diverse dilemmaer, som de skal tage stilling til. Jævnfør afsnittet om veje til forandring tillægger både psykodynamisk terapi og EFT den terapeutiske alliance stor værdi. Terapeuten skal agere støttende og skabe en tryk atmosfære, hvorved klienten og terapeuten sammen kan udforske klientens intrapsyriske verden. Etiske dilemmaer kan dog opstå i forbindelse hermed.

Vi vurderer, at terapeuten bør forsøge at opretholde en balance mellem at være nysgerrig og accepterende, men samtidigt få klienten til at erkende og anerkende sit ansvar for IPV-udøvelsen. Terapeuten skal dermed opretholde den terapeutiske alliance samtidigt med, at de har til opgave at konfrontere klientens maladaptive adfærdsstrategi i form af IPV. Hvis terapeuten tillægger et overdrevent fokus på klientens fortid og indre verden, kan det terapeutiske fokus på IPV, og klientens ansvar i forbindelse hermed, blive overset. Vi teoretiserer, at en sådan forglemmelse af klientens ansvar særligt kan finde sted i arbejdet med klienter med prominente DT-træk. Disse klienter kan være særligt tilbøjelige til at forsøge at manipulere terapeuten for at undgå at tage ansvar for egne handlinger. Omvendt kan et for excessivt fokus på klientens ansvar for IPV-udøvelsen skabe modstand eller forsvar hos klienten. Klienten kan føle sig angrebet og misforstået, hvilket kan bryde den terapeutiske alliance.

Et andet etisk dilemma kan opstå, hvis klienten føler sig angrebet og dermed responderer med forsvar. Jævnfør analyseafsnittet om interventioner, kan IPV anses som resultat af forsvarsmekanismer, hvor hensigtsmæssige måder at håndtere emotionel dysregulering svigter. Hvis klientens forsvar forstærkes, kan det få alvorlige konsekvenser for den IPV-udsatte partner. Ved intensivering af maladaptive forsvar er det muligt, at klienten lettere kan opleve intense affekttilstande og deraf udøve IPV efter særligt konfronterende terapisesioner. Vi vurderer, at terapeuten dermed også har et ansvar for at tage den IPV-udsattes sikkerhed i betragtning. Dette kan indebære, at terapeuten og klienten kommunikerer om en samarbejdskontrakt i terapiens rammer, hvorved klienten skal forpligte sig til ikke at udøve IPV under terapiforløbets varighed. Herved kan den IPV-udsatte partner yderligere skærmes for IPV-relaterede konsekvenser ved eventuelle vredesudbrud, mens klienten modtager terapi. Vi vil dog ligeledes fremhæve, at klienten er et autonomt individ, og at terapeuten derfor ikke kan, eller bør, stå til ansvar for klientens adfærd uden for det terapeutiske rum, til trods for udarbejdelsen af en samarbejdskontrakt. Vi antager, at særligt klienter med stærke DT-træk risikerer at modsætte sig denne samarbejdskontrakt, hvis de ikke selv har et ønske om forandring. Hermed kan terapeuten kun forsøge at beskytte offeret under terapiens rammer, men er ikke medskyldig eller ansvarlig, hvis IPV forstærkes eller fortsætter under det terapeutiske forløb.

Behandlingens grænser i forhold til voldens kompleksitet

Terapeutisk behandling af IPV-udøvende klienter kan være en kompleks og langsommelig proces. Vi vurderer, at terapeuten bør være bevidst om eventuelle begrænsninger for, hvad de sammen kan opnå i terapien, og hvad der er realistisk at forvente inden for en begrænset tidsramme. Terapiens effektivitet beror delvist på terapeutens analytiske og empatiske møde med klienten, men også betydeligt på klientens egen motivation for at arbejde med sig selv og for samarbejdet med terapeuten. Hvis klienten projicerer ansvaret over på terapeuten eller afviser terapeutens interventioner og forsøg på at danne en terapeutisk alliance, kan behandlingen risikere at ophøre uden at have nævneværdige og virkningsfulde effekter på klienten.

I henhold til de etiske retningslinjer for nordiske psykologer skal terapeuter overholde etiske retningslinjer i forbindelse med respekt, kompetence, ansvar og professionel integritet (Dansk Psykolog Forening, 2021, pp. 27-32; Dansk Psykolog Forening, n.d.).

Vi vurderer, at terapeuten, i forbindelse med denne klientgruppe, bør være særligt opmærksom på overholdelse og nødsaget brud på sin tavshedspligt, herunder om klientens udtalelser eller adfærd giver terapeuten anledning til akut bekymring for klientens eller pårørendes sikkerhed. Vi vurderer, at terapeuten står over for en udfordring, når klientens adfærd giver anledning til bekymring for egen eller andres sikkerhed. Terapien kan blive en balancegang, hvor terapeuten på den ene side skal tydeliggøre, at tavshedspligten kan tilsidesættes ved konkret fare, og på den anden side samtidigt bør forsøge at skabe et trygt terapeutisk rum; et rum, hvor klienten har mulighed for at arbejde med sine følelser, impulser og aggressioner uden frygt for afstraffelse.

Vi mistænker, at det derfor kan blive svært at vinde klientens tillid, da de netop gøres opmærksom på, at deres aggressive impulser ikke er garanteret fortrolighed. Dette kan muligvis være en barriere i behandlingen af disse klienter, som kan vanskeliggøre dannelsen af et virkelighedsnært indtryk af klientens intrapsyriske og interpersonelle liv og adfærdsmønstre. Terapeuten kan desuden udvikle et komplekst forhold til disse klienter, hvor terapeuten kan blive nødsaget til at "forråde" sin klient og deres etablerede relation, hvis klienten udtrykker, at de har i sinde at handle på sin partner-rettede aggression. Dette kan vise sig dybt skadeligt for det terapeutiske samarbejde og for et eventuelt senere terapiforløb.

På den anden side har dette etiske princip, og ansvaret der følger med den terapeutiske rolle, også et klart og ubestridt formål. Pligten til i alvorlige tilfælde at bryde tavshedspligten beskytter både klienten, klientens pårørende og terapeuten selv. Hvis ikke dette etiske princip var gældende, ville terapeuter risikere at fastklemmes i yderligere komplicerede dilemmaer i praksis. Terapeuten ville i sådanne tilfælde være bevidst om muligt ventende fare, men uden at kunne agere på disse omstændigheder, ud over samtale med klienten. Med dette etiske princip tillades og forpligtes terapeuten til at agere på en velbegrundet bekymring, og dermed øge chancen for at forhindre personskaade. Dette princip videregives verbalt til klienten, således at de begyndelsesvis er bevidste om

psykologens forpligtelser. Der er således betydelige styrker og svagheder ved dette etiske princip, og det må siges, at spille en essentiel rolle i arbejdet med IPV-udøvende klienter.

Det skal endvidere understreges, at selv om terapeuten har ansvar for kvaliteten af den terapeutiske proces og for de etiske konsekvenser af sit arbejde, er det ikke terapeutens opgave at kontrollere klientens handlinger uden for terapien eller sikre, at klienten internaliserer de terapeutiske indsigter. Vi påstår, at terapeutens virke kun rækker så langt som klienten er motiveret og villig til at engagere sig i den terapeutiske proces. Endvidere bør klientens autonomi respekteres, hvilket indebærer, at klienten har ret til selv at træffe beslutninger og tage ansvar for sine handlinger, også når disse valg ikke er i overensstemmelse med de terapeutiske mål.

Diskussion og vurdering af teorier

Hvordan teorierne supplerer hinanden

Både Kernberg og Bowlby finder inspiration i Freud. De adskiller sig dog fra Freuds deterministiske forståelse af individet og tilføjer et mere dynamisk perspektiv, hvorved individet kan udvikle sig gennem nye erfaringer. Kernberg og Bowlby har forskellige interesseområder og perspektiver, hvilket begrundes inddragelsen af begge teorier for at danne en forståelse af årsagen til, at nogle individer udøver intim partnervold (IPV).

Kernberg har fokus på individets objektrelationer, ego-strukturer og dannelsen af primitive forsvarsmekanismer. Hans teori inddrager individets indlejring af aggression og libido, og han vurderer, at disse to aspekter skaber et dynamisk balancepunkt i kærlighedsrelationer. Kernbergs teori kan derfor anses som meget abstrakt, med et fokus på det intrapsykiske aspekt af individet.

Bowlby har derimod fokus på individets observerbare adfærdsreaktioner i relationer gennem tilknytningsadfærd og udforskningsadfærd. Bowlby inddrager ligeledes et intrapsykisk aspekt med sit begreb, arbejdsmodeller. Sammenhængen mellem tilknytningsadfærd og udforskningsadfærd blev senere understøttet af Ainsworths fremmedsituationstest, hvilket også førte til begrebsliggørelse af de tre tilknytningsstile.

Hazan og Shaver undersøgte, hvordan de tre tilknytningsstile påvirker individer i deres voksne kærlighedsrelationer. Deres undersøgelse var således med til at vise, at de adfærdsreaktioner og strategier, som formes i barndommen, ikke begrænses hertil. Hazan og Shaver argumenterer for, at individets tilknytningsstil kan ændres, gennem nye relationelle oplevelser, og de ønsker således at tage afstand fra Freuds deterministiske syn på individet. Denne forståelse er i overensstemmelse med Bowlby og Kernberg, der ligeledes betoner individets mulighed for udvikling gennem nye relationelle erfaringer.

Foruden objektrelationsteorien og tilknytningsteorien har vi også inddraget Dark Triad (DT). Dette perspektiv supplerer med et indblik i, hvorledes de tre mørke personlighedstræk manifesterer sig i individet. DT tilføjer et mere integrativt perspektiv til undersøgelsen, idet individets genetiske komponenter og barndomserfaringer knyttes til konkrete mørke adfærdstendenser hos individet. DT supplerer ligeledes med en sammenkobling af individets psyke og adfærd ved at inddrage trækkenes kognitive og emotionelle aspekter sammen med ydre adfærdstendenser. Vi vurderer derfor, at de tre inkluderede tilgange samlet bidrager til dannelsen af en nuanceret og dybdegående indsigt i nogle af de mest centrale aspekter, der kan føre til udøvelsen af IPV. Denne sammenhæng mellem tilknytningsteorien, objektrelationsteorien og DT's påvirkning på udøvelsen af fysisk IPV er ligeledes fundet af Bougar et al. (2023).

Teoriernes svagheder

Objektrelationsteorien og tilknytningsteoriens indbyrdes komplementaritet i form af et ydre og et indre perspektiv kan dog også anses som en svaghed, hvis teorierne anvendes isoleret. Kernbergs teori belyser individets indre verden og er som ovenstående beskrevet abstrakt og kan derfor være vanskelig at anvende i en konkret kontekst. Samtidigt kan den også anses som mindre observerbar på baggrund af sit intrapsyriske fundament. Kernbergs teori kan dermed kritiseres for at negligere observerbar adfærd. Ligeledes bygger Kernbergs teori primært på egen klinisk erfaring, hvilket kan begrænse teoriens generaliserbarhed. Eftersom teorien er så abstrakt og ukonkret, er den ligeledes svær at undersøge og anvende i empiriske undersøgelser. Dette observerede vi selv i forsøget på

at finde relevante empiriske studier, der anvender denne teori. Dette kan pege på et større behov for empirisk at teste objektrelationsteorien og dens anvendelighed.

Bowlbys teori er derimod fokuseret på observerbar adfærd. Samtidigt kan Bowlbys teori kritiseres for at undervurdere det intrapsyiske aspekt. Teorien berører overfladisk et indre aspekt ved at inddrage individets indre arbejdsmodeller, men undersøger ikke dybdegående komplekse intrapsyiske processer, som Kernberg belyser. Bowlbys teori kan endvidere kritiseres for primært at bygge på inspiration fra biologisk forskning. Hans teori var begyndelsesvis spekulativ, og blev først empirisk understøttet og valideret, da Ainsworth udviklede fremmedsituationstesten. Dette studie er blevet repliceret over 285 gange, og gennemgående kan det observeres, at de gentagne replikationer og konsistente resultater af studiet, understøtter dets validitet og reliabilitet. Den fremstår således som en veldokumenteret metode til at måle børns relationelle mønstre. Der er dog opstået en debat om studiets kulturelle generaliserbarhed, idet studiet primært er udført i Nordamerika og Europa. Eventuelle kulturelle forskelle i Asien, Afrika og Sydamerika forbliver dermed underbelyst, idet disse kulturer kan have afvigende opvækstbetingelser og omsorgspraksis (Madigan et al., 2023, p. 112).

En anden kritik, der kan rettes mod begge teorier, er dog deres vægtning af relationelle erfaringer. Når Kernberg påstår, at individets temperament er en medfødt faktor, men som reguleres under samspil med objekter, ekspliciteres det ikke, graden af det biologiske og relationelle aspekts påvirkning på temperamentsudviklingen. Vi antager, at det skal anses som et dynamisk samspil mellem begge faktorer, der kan få et individ til at udvikle en maladaptiv adfærdsstrategi, som videre kan føre til voldelige tendenser. Deres individuelle påvirkning tydeliggøres dog ikke, hvilket kan vanskeliggøre en entydig forklaring på, hvordan og hvorfor voldelig adfærd udvikles.

På den anden side kan det udledes, at Bowlby tillægger tidlige relationelle erfaringer stor værdi for individets psykiske udvikling. Bowlby (1988) sammenligner forældreskab med et 24-timers job, hvor opgivelsen af egne interesser og aktiviteter er forventeligt (pp. 9-10). Denne høje standard for forældreskab står i kontrast til Winnicotts (1960) begreb, *good enough care*, hvor moderen skal varetage barnets fysiske og psykologiske behov tilstrækkeligt (p. 591). Winnicott (1960) beskriver, at en sund og selvstændig udvikling

forudsætter både gode og dårlige aspekter i miljøet (p. 586). Således mener Winnicott, at både tilfredsstillelse og frustration er nødvendigt for en sund udvikling. Ved at anerkende fejl som en nødvendig del af barnets udvikling, kan noget af omsorgspersonernes byrde lettes. Bowlby kan i den forbindelse kritiseres for at tillægge omsorgspersoner en for stor byrde i beskrivelsen af forudsætninger for en sund udvikling, hvor der tilnærmelsesvist forventes ufejlbarlighed.

Det er ligeledes relevant at undersøge svaghederne for DT. Eftersom DT ikke er en teori, men derimod et empirisk-baseret perspektiv, er det relevant at undersøge dens test-retest-stabilitet, med et særligt henblik på stabiliteten af de målte træk.

Studiet af Jonason og Webster (2010) undersøgte test-retest-reliabilitet af måleinstrumentet *The Dirty Dozen* (DD) over tre uger (p. 426). Resultaterne viste en høj reliabilitet over de tre uger, hvilket indikerer, at måleinstrumentet pålideligt måler DT-træk, hvilket ligeledes kan indikere en vis korttidsstabilitet i disse træk (Jonason & Webster, 2010, pp. 426-427). Dette indikerer at måleinstrumentet er pålideligt og anvendeligt til måling af DT-træk.

Dette studie er dog kortvarigt og kan derfor ikke belyse, hvorvidt DD-instrumentet måler stabilt over tid. Maneiro et al. (2019) undersøgte test-retest-reliabiliteten for DD målt over seks måneder. Test-retest-reliabiliteten viste her en moderat korrelation (Maneiro et al., 2019, p. 38). De henviser til det oprindelige studie af Jonason og Webster (2010) og nævner, at de ligeledes fandt gode og acceptable værdier (Maneiro et al., 2019, p 41).

Det kan udledes, at korrelationen for test-retest-reliabiliteten aftager over tid, men at dette kan anses som acceptable værdier grundet studiets varighed. Dette kan rejse spørgsmål om, hvorvidt det er måleinstrumentets stabilitet eller personlighedstrækkenes stabilitet. Vi finder en mangel på studier, der undersøger DD over et længere interval. *Short Dark Triad* (SD3) er ligeledes en velanvendt skala til måling af DT-træk (Jones & Paulhus, 2014). Et studie af Maples et al. (2014) finder, at SD3 har større validitet end DD. Studier, der måler SD3's test-retest reliabilitet over længere tid, er dog også begrænset, hvilket ydermere begrænser vores evne til at udtale os om måleinstrumenternes reliabilitet og trækkenes stabilitet over tid.

Forskningsmæssige og kliniske implikationer

I dette afsnit reflekteres over nærværende undersøgelses implikationer for fremtidig forskning og klinisk praksis.

Implikationer for fremtidig forskning

Statistik over IPV-udøvere

På baggrund af undersøgelsens forarbejde finder vi et stort behov for flere og mere nuancerede statistiske undersøgelser og opgørelser af personer, der udøver partnervold (IPV). Vi finder, at majoriteten af undersøgelserne primært dækker over individer, som er blevet udsat for IPV. Der mangler statistisk indsigt i årsagerne til IPV. Der er ligeledes begrænset systematisk viden om IPV-udøveres demografiske og psykologiske karakteristika samt køn, alder, socioøkonomisk status, tilknytningsstil og sammenfald med personlighedsforstyrrelser. Vores gennemgang peger på et behov for dybere udforskning af denne klientgruppe, og hvorledes de responderer på forskellige behandlingsformer og interventioner. Manglen på data vanskeliggør udviklingen af målrettede interventioner og begrænser muligheden for at forstå og skelne mellem eventuelle undergrupper af IPV-udøvere.

Differentieret forskning i IPV-udøveres psykologi

Formålet med denne undersøgelse har været at afdække mulige årsagsforklaringer, og hvorledes terapeuter kan intervenere på denne klientgruppe. Undersøgelsen har hidtil dannet et overordnet billede af målgruppen, som dækker over et bredt spektrum af personligheder, tilknytningsstile og livserfaringer. Vores undersøgelse peger derfor også på, at ikke alle IPV-udøvere drives af de samme bagvedliggende faktorer; nogle vil f.eks. være mere præget af DT-træk, hvorimod andre kan have mere eller mindre utrygge tilknytningsmønstre, og objektrelationer. Dette kalder derfor på videre forskning, der mere dybdegående, kortlægger de forskellige profiler af IPV-udøvere.

Inklusion af subjektive perspektiver og langsigtet opfølgning

Fremtidig forskning kan med fordel anvende denne undersøgelse til teoretisk forarbejde for empiriske undersøgelser. Kvalitativ forskning, der undersøger IPV-udøveres egne oplevelser, forklaringer og rationalisering, kan bidrage med en mere nuanceret forståelse af det enkelte individ end udelukkende at undersøge objektive IPV-mønstre.

Fremtidig forskning bør endvidere undersøge, hvordan forskellige terapeutiske tilgange påvirker forskellige typer af IPV-udøvere, og hvilken effekt det har over tid; dette kræver dog en indsigt i, hvad “forskellige typer af IPV-udøvere” indebærer. For at opnå denne indsigt bør forskning forsøge at danne mere specifikke profiler på disse individer. Endvidere bør fremtidig forskning nærmere undersøge om der er særlige sammenhænge mellem bestemte bio-psyko-sociale faktorer, som gør et individ mere tilbøjelig til at udøve IPV. For at opnå indsigt i både subjektive perspektiver og statistiske mål for kortsigtet effekt og langtidseffekt vil mixed methods designs være særligt fordelagtige.

Denne undersøgelse danner grundlag for en ny hypotese som bør undersøges i effektforskning: *Reduces Dark Triad-træk og intim partnervold af individuel psykologisk behandling?* Studier har undersøgt parterapeutisk, gruppeterapeutisk, psykoedukativ samt kognitiv og adfærdsorienteret behandling af IPV (Rouleau, 2019; Schneider & Brimhall, 2014; Simpson et al., 2008; Stith et al., 2002; Antunes-Alves & De Stefano, 2014; Babcock et al. 2004; Saunders, 1996; Slootmaeckers & Migerode, 2020; Pascual-Leone et al., 2011; Nash et al., 2023).

Vi foreslår dog en alternativ model med individuel behandling af IPV-udøvere i form af psykodynamisk psykoterapi og den individuelle EFT, da vi ser et teoribaseret potentiale, men også mangel på empiriske undersøgelser og effektforskning af dette. Vi ser endvidere et behov for yderligere forskning i, hvorledes DT-træk kan ændres gennem psykodynamisk psykoterapi og Greenbergs EFT. Vi foreslår derudover, at fremtidig forskning bør undersøge, hvorvidt der er korrelation mellem lindring af IPV og reduktion af DT-træk, samt hvorvidt ændringer i tilknytningsstile medfører ændringer i DT-træk.

Implikationer for klinisk praksis

Forståelse frem for stigmatisering

Denne undersøgelse åbner op for et perspektiv på terapeutens rolle i forhold til denne klientgruppe, og hvorledes der kan opstå komplikationer i interventionsprocessen. Terapeuter bør møde IPV-udøvere med nysgerrighed og forståelse frem for stigmatisering og dæmonisering. Det er vigtigt, at terapeuter forsøger at opretholde en professionel og kompetent rolle, men det er særligt vigtigt at rette fokus mod de etiske principper, når terapeuter skal behandle klienter, der skaber modoverføring i terapeuten. Terapeuten opfordres med denne undersøgelse ikke til at danne et ensidigt billede af klienten som et passivt offer for egne omstændigheder, men snarere til at møde klienten som et helt menneske, der både indeholder ansvar og sårbarhed. Terapeuten bør endvidere møde klienten med en nysgerrighed for, hvordan vedkommende er blevet formet af sine relationer, erfaringer og beslutninger. Ved at undgå moralsk fordømmelse, og ved at se "det hele menneske" i klienten, øges chancen for at skabe en stærk terapeutisk alliance og for varig forandring.

Terapeutisk differentiering og skræddersyet terapi

Denne undersøgelse indikerer et behov for, at terapeuter bør tilpasse deres interventioner til klientens motivation, herunder de bagvedliggende årsager til deres IPV-udøvelse. Nogle klienter kan udøve IPV impulsivt som en måde at regulere indre ubehag, hvorimod andre kan anvende volden strategisk. Vi anbefaler, at terapeuter, i behandling af disse klienter, bør have skærpet opmærksomhed på klientens evne til emotionsregulering og mentalisering. Endvidere bør terapeuten være opmærksom på, hvorledes en klients DT-træk er af ekstrem karakter, og giver anledning til senere udredning. Terapeuten skal ydermere have øje for klientens tilknytningsstil og klientens forsvarsmekanismer.

Undersøgelsen peger på, at behandling bør støtte klienter i at tage ansvar for deres omstændigheder og adfærd, men uden at pålægge klienten overdreven skam. Ved excessiv skam kan klienten risikere at udvise øget modstand og forsvar. Behandling bør dog ikke kun fokusere på selve voldshandlingen. Terapien bør skræddersyes til klienten med et

dybdegående fokus på klientens relationelle dynamikker, og hvorledes de responderer på deres interne og eksterne verden.

På baggrund af nærværende undersøgelses identificerede psykologiske mønstre, foreslår vi, at tidlig intervention med fokus på disse faktorer kan være med til at forebygge eskalering af fremtidig IPV, og behandle nuværende IPV-dynamikker. Vi foreslår, at ved at tilbyde individuel terapi til både den IPV-udsatte og den IPV-udøvende, bliver det muligt at behandle parrets dysfunktionelle relations- og interaktionsmønstre, således forholdet heles eller fremtidige IPV-prægede forhold forebygges.

Konkluderende bemærkninger og besvarelse af problemformuleringen

Denne undersøgelse har haft til hensigt at undersøge, hvorfor individer udøver intim partnervold (IPV), og hvordan terapeuter kan intervenere i arbejdet med disse klienter, således at disse dysfunktionelle relationsmønstre ophører. Undersøgelsen har taget form som et tankeeksperiment, hvor ideer og vurderinger udarbejdes på baggrund af inddraget teori og udvalgte terapiformer. I dette afsnit afrundes undersøgelsen og vi besvarer problemformuleringen: *Hvordan kan psykologer forstå og intervenere i arbejdet med klienter, der udøver partnervold, for at fremme forandring og frigørelse fra disse dysfunktionelle relationsmønstre?*

Hvordan kan psykologer forstå klienter der udøver partnervold?

Problemformuleringen tager form som et todelt interesseområde, hvor det første element har til hensigt at udvide terapeuters forståelse af IPV-udøvende klienter; dette vil nu afrundes. Med dette formål har vi inddraget tre forskellige perspektiver med tilsvarende forskellige ontologiske og epistemologiske standpunkter; hhv. Kernbergs objektrelationsteori, tilknytningsteorien og Dark Triad (DT). På baggrund af vores analyse af klientgruppens problematikker, og i overensstemmelse med de inddragede teorier, ser vi flere måder at forstå fænomenet IPV. IPV kan forstås som resultat af et komplekst samspil mellem dysfunktionelle objektrelationer, usikre tilknytningsstile og DT-træk.

Vores hensigt har været bredspektret at undersøge årsagerne til IPV, og vi argumenterer derfor, at psykologer bedst kan vurdere, hvordan enkelte forløb bør forstås og skræddersys på baggrund af den enkelte klients problematikker. Vi tilbyder en teoretisk linse til at forstå omfattende og vigtige områder for udforskning af årsagerne til den enkelte klients IPV-udøvelse.

Vi foreslår dermed, at terapeuter bør undersøge IPV-udøvende klients barndoms-tilknytning til tidlige omsorgspersoner, samt deres objektrelationer, og hvordan dette udspiller sig i klientens fortællinger, interpersonelle relationer og adfærd. Endvidere foreslår vi, at nogle individer, der udøver IPV, kan ligge særligt højt på subkliniske DT-træk.

Hvis klienten ligger højt på DT-træk, indebærer det, at klienten også har større tilbøjelighed til manipulativ, egennyttig og aggressiv adfærd. Disse personlighedstræk, finder vi, kan have en biologisk og evolutionær komponent, men også kan forklares på baggrund af individets livserfaringer, tilknytningsstil og dertil udviklede objektrelationer. Vi finder på baggrund af vores analyse, at disse klients adfærd kan tjene adskillige formål som har til hensigt at regulere indre og ydre omstændigheder. Disse individer kan anvende IPV f.eks. til at kontrollere sin partner eller for at regulere sine egne emotioner, og opretholde et bestemt selvbillede.

Vi finder, at IPV kan opdeles i to særskilte kategorier hhv. *impulsiv og situationsbetinget IPV* eller *instrumentel og systematisk IPV*. Disse kategorier dækker over forskellige årsager og motivationer for udøvelsen af IPV. Vi vurderer ligeledes, at fysisk og psykisk IPV kan opstå som resultat af individets forsvarsmekanismer. Disse komplekse forsvar kan vise sig som bl.a. indre splittelse af synet på partneren, projektion af egne følelser og impulser, og projektiv identifikation, hvor partneren presses til at identificere sig med, og agere i overensstemmelse med, det projicerede.

På denne måde kan klienten opleve gentagelser af tidligere smertefulde erfaringer og bekræftelse af sine dysfunktionelle objektrelationer. Dette kan øge indre emotionel smerte og resultere i aggressiv adfærd for at regulere indre ubehag og skabe overensstemmelse mellem indre og ydre perceptioner af verden og interpersonelle relationer. Ydre omstændigheder tolkes således i lyset af klientens indre verden.

Hvordan kan psykologer intervenere i arbejdet med klienter, der udøver partnervold?

På baggrund af vores analyse vurderer vi, at terapeuter, i arbejdet med IPV-udøvende klienter, bør arbejde med indsigt i både klientens tidligere og nutidige relationsmønstre og emotioner. Ligesom vi anvender en eklektisk tilgang i denne undersøgelse, anbefaler vi også, at terapeuten arbejder ud fra både den psykodynamiske og den emotionsfokuserede traditions bidrag. Dette indebærer en psykodynamisk tilgang til indsigtsskabelse men med et udvidet fokus på klientens emotioner, narrativ og adfærd.

Terapeuten bør indledningsvis forsøge at danne en stabil terapeutisk alliance for at fremme klientens motivation til at udvise sårbarhed og tage ansvar for egen adfærd. Trygge terapeutiske rammer kan danne grundlag for emotionelt korrigerende erfaringer hos klienten, hvor klienten endvidere kan spejle terapeutens ego-funktioner. Vi vurderer, at træning af emotionsregulering kan være en effektiv måde at afbryde voldens cyklus, men at det også er vigtigt at arbejde intensivt med både emotionsbevidsthed og konkret adfærdstræning. Terapeuten bør ligeledes vurdere klientens evne til mentalisering og emotionsregulering, og tage højde for dette under terapiens forløb.

Terapeuten bør, ifølge psykodynamisk terapi, danne en forståelse af klientens tilknytningsmønstre og objektrelationer. På baggrund af denne indsigt bør terapeuten skræddersy forløbet til den pågældende klient, således at klienten opnår indsigt i sine dysfunktionelle relationelle mønstre og strategier til at ændre dem.

Vi vurderer, at terapeuten bør bruge sin forståelse af klientens erfaringer, narrativ og verdenssyn til at identificere karakteren af dysfunktionelle forsvarsmekanismer. I arbejdet med klientens forsvarsmekanismer og emotioner, kan klienten udvikle en øget opmærksomhed på egne behov og årsager til indre ubehag eller impulser. Vi finder det relevant, at klienten hjælpes med at identificere og udtrykke sine primære emotioner, som kan være skjult bag sekundære emotioner. Når klienten har udviklet en kognitiv indsigt i egen indre verden, udvikling og adfærd, bør klienten trænes til at integrere denne forståelse på et emotionelt plan samtidigt med at lære teknikker til akut regulering. Ved

terapeutisk integrering af selvindsigt, affektregulering og emotionelt korrigerende erfaringer, støttes klienten i at bryde dysfunktionelle intrapsyriske og interpersonelle mønstre. Disse elementer, i samvær med en tryk terapeutisk alliance, kan udvikle nye emotionelle og relationelle mønstre, som har potentiale til at reducere eller stoppe udførsel af IPV.

Denne undersøgelse har tydeliggjort, at arbejdet med klienter, der udøver IPV, forudsætter både dyb indsigt i komplekse psykologiske mekanismer og en nuanceret tilgang til relation og intervention. IPV bør aldrig reduceres til én enkelt faktor; det er snarere et samspil mellem tidlige relationelle erfaringer, personlighedstræk og aktuelle emotionelle udfordringer. For psykologer betyder det, at arbejdet skal tage udgangspunkt i en helhedsforståelse, hvor både fortidens smerte, nutidens mønstre og fremtidens muligheder anerkendes.

Kombinationen af psykodynamisk indsigt og emotionsfokuseret arbejde kan støtte klienten i at bryde voldens cyklus, styrke emotionel regulering og udvikle nye, bæredygtige relationsmønstre. Det kræver motivation, tålmodighed og en stærk terapeutisk alliance; ikke desto mindre eksisterer et væsentligt potentiale for varig forandring og frigørelse fra destruktive mønstre, både for klienten og for relationen, der en dag kan blive præget af tillid og tryghed frem for aggression

Pensumliste

- Ainsworth, M. D. S., & Bell, S. M. (1970). Attachment, exploration, and separation: Illustrated by the behavior of one-year-olds in a strange situation. *Child Development*, 41(1), 49–67. <https://doi.org/10.2307/1127388>
- Ainsworth, M. D. S., Blehar, M. C., Waters, E., & Wall, S. N. (2015). *An Interpretation of Individual Differences*. In *Patterns of Attachment* (1st ed., pp. 303–315). Psychology Press. <https://doi.org/10.4324/9780203758045-19>
- Allen, J. G., Fonagy, P., & Bateman, A. W. (2010). *Mentalisering i klinisk praksis* (1. udg.). Hans Reitzels Forlag.
- Allison, C. J., Bartholomew, K., Mayseless, O., & Dutton, D. G. (2008). Love as a battlefield: Attachment and relationship dynamics in couples identified for male partner violence. *Journal of Family Issues*, 29(1), 125–150. <https://doi.org/10.1177/0192513X07306980>
- Andersen, H., & Koch, L. (2015). Hermeneutik og fænomenologi. I M. Hviid Jacobsen, K. Lippert-Rasmussen & P. Nedergaard (Red.), *Videnskabsteori i statskundskab, sociologi og forvaltning* (3. udg., s. 205–250). Hans Reitzels Forlag.
- Andersen, L. B., & Boolsen, M. W. (2015). Hypotesetest. I M. Hviid Jacobsen, K. Lippert-Rasmussen & P. Nedergaard (Red.), *Videnskabsteori i statskundskab, sociologi og forvaltning* (3. udg., s. 37–68). Hans Reitzels Forlag.
- Antunes-Alves, S., & De Stefano, J. (2014). Intimate partner violence: Making the case for joint couple treatment. *The Family Journal*, 22(1), 62–68. <https://doi.org/10.1177/1066480713505056>
- Babcock, J., Jacobson, N., Gottman, J., & Yerington, T. (2000). Attachment, emotional regulation, and the function of marital violence: Differences between secure, preoccupied, and dismissing violent and nonviolent husbands. *Journal of Family Violence*, 15(4), 391–409. <https://doi.org/10.1023/A:1007558330501>
- Babcock, J. C., Green, C. E., & Robie, C. (2004). Does batterers' treatment work? A meta-analytic review of domestic violence treatment. *Clinical Psychology Review*, 23(8), 1023–1053. <https://doi.org/10.1016/j.cpr.2002.07.001>
- Bailey, B. (2021). Women's Psychological Aggression Toward an Intimate Male Partner: Between

- the Impulsive and the Instrumental. *Journal of Interpersonal Violence*, 36(11–12), NP6526–NP6546. <https://doi.org/10.1177/0886260518815138>
- Book, A., Visser, B. A., & Volk, A. A. (2015). Unpacking “evil”: Claiming the core of the Dark Triad. *Personality and Individual Differences*, 73, 29–38. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2014.09.016>
- Boolsen, M. W., & Hviid Jacobsen, M. (2015). Positivisme. I M. Hviid Jacobsen, K. Lippert-Rasmussen, & P. Nedergaard (Red.), *Videnskabsteori i statskundskab, sociologi og forvaltning* (3. udg., 101–132). Hans Reitzels Forlag.
- Bougar, M. R., Nourimoghadam, S., Soroushvala, A., Khodarahimi, S., Abdi, M., Sadeghi, M., & Mazraeh, N. (2023). The effects of attachment style and object relations on aggression in individuals with spousal violence: The mediating role of Dark Tetrad personality traits. *Current Psychology (New Brunswick, N.J.)*, 43(8), 6977–6985. <https://doi.org/10.1007/s12144-023-04912-7>
- Bowlby, J. (1971). *Attachment and loss: Vol. 1. Attachment*. Penguin Books.
- Bowlby, J. (1984). Violence in the family as a disorder of the attachment and caregiving systems. *The American Journal of Psychoanalysis*, 44(1), 9–27. <https://doi.org/10.1007/BF01255416>
- Bowlby, J. (1988). Omsorg for børn. I J. Bowlby, *En sikker base: Tilknytningsteoriens kliniske anvendelser*, (9–28). Det Lille Forlag.
- Bowlby, J. (2005a). *The making and breaking of affectional bonds* (New ed.). Routledge. <https://doi.org/10.4324/9780203441008>
- Bowlby, J. (2005b). *A secure base: Clinical applications of attachment theory* (New ed.). Routledge. <https://doi.org/10.4324/9780203440841>
- Braig, A., Gonzalez Avilés, T., & Neyer, F. J. (2025). Codevelopment of the Dark Triad and depressiveness from emerging adulthood to midlife. *European Journal of Personality*, 39(2), 195–210. <https://doi.org/10.1177/08902070241283061>
- Brenner, G. H. (2022). A surprising way to reduce Dark Triad traits. *Psychology Today*. <https://www.psychologytoday.com/us/blog/experimentations/202203/a-surprising-way-to-reduce-dark-triad-traits>
- Brownridge, D., & Halli, S. (2002). [Understanding](#) male partner violence against cohabiting and

- married women: An empirical investigation with a synthesized model. *Journal of Family Violence*, 17(4), 341–361. <https://doi.org/10.1023/A:1020370516420>
- Cabaniss, D. L., Cherry, S., Douglas, C. J., & Schwartz, A. R. (2017). *Psychodynamic psychotherapy: A clinical manual* (2nd ed.). Wiley.
- Caccia, O. (1984). Container and contained: Analysis of two ten-year-old boys. *Journal of Child Psychotherapy*, 10(1), 57–69.
- Carton, H., & Egan, V. (2017). The Dark Triad and intimate partner violence. *Personality and Individual Differences*, 105, 84–88. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2016.09.040>
- Collins, N. L., & Read, S. J. (1990). Adult attachment, working models, and relationship quality in dating couples. *Journal of Personality and Social Psychology*, 58(4), 644–663.
- Dansk Psykolog Forening. (n.d.). *Etik i psykologifaget*.
<https://www.dp.dk/fag-og-politik/fag/etik-i-psykologifaget/>
- Dansk Psykolog Forening. (2021). *Etiske principper for nordiske psykologer* (pp. 27–32). I *Dansk Psykologforenings regelsæt 2021–2024*. <https://www.dp.dk/wp-content/uploads/2022/11/EtiskePrincipper.s.27-32fraDPRegelsaet-2021-24.pdf>
- Doumas, D. M., Pearson, C. L., Elgin, J. E., & McKinley, L. L. (2008). Adult attachment as a risk factor for intimate partner violence: The “mispairing” of partners’ attachment styles. *Journal of Interpersonal Violence*, 23(5), 616–634. <https://doi.org/10.1177/0886260507313526>
- Dumont, F. (2010). From illness to wellness models of human nature. In *A history of personality psychology: Theory, science, and research from Hellenism to the twenty-first century* (pp. 35–74). Cambridge University Press.
- Eddy, J. M., Schumer, J., Shortt, J. W., Capaldi, D. M., Tiberio, S. S., & Low, S. (2018). A lifecourse model for the development of intimate partner violence. In *The Cambridge handbook of violent behavior and aggression* (pp. 52–64). Cambridge University Press.
<https://doi.org/10.1017/9781316847992.004>
- Ewen, R. B. (2014). *An introduction to theories of personality* (7th ed.). Psychology Press.
- Fonagy, P. (1991). Thinking about thinking: Some clinical and theoretical considerations in the treatment of a borderline patient. *International Journal of Psychoanalysis*, 72(4), 639–656.
- Fraley, R. C., Waller, N. G., & Brennan, K. A. (2000). An item response theory analysis of self-

- report measures of adult attachment. *Journal of Personality and Social Psychology*, 78(2), 350–365. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.78.2.350>
- Frederickson, J. (2013). *Co-creating change: Effective dynamic therapy techniques*. Seven Leaves Press.
- Freud, S. (1926). *The ego and the id*. Leonard and Virginia Woolf at The Hogarth Press.
<http://www.new.dli.ernet.in/handle/2015/218607>
- Furnham, A., Richards, S. C., & Paulhus, D. L. (2013). The Dark Triad of personality: A 10-year review. *Social and Personality Psychology Compass*, 7(3), 199–216.
<https://doi.org/10.1111/spc3.12018>
- Furtado, B. F., Anacleto, G. M. C., Bonfá-Araujo, B., Schermer, J. A., & Jonason, P. K. (2024). Conflict in love: An examination of the role of Dark Triad traits in romantic relationships among women. *Social Sciences (Basel)*, 13(9), 474. <https://doi.org/10.3390/socsci13090474>
- Gammelgaard, J. (2020). Psykoanalysens empiri. I S. Brinkmann, L. Tanggaard & S. Brinkmann (Red.), *Kvalitative metoder: En grundbog* (3. udg., pp. 491–514). Hans Reitzels Forlag.
- Goldman, R. N., & Greenberg, L. S. (2015). *Case formulation in emotion-focused therapy: Co-creating clinical maps for change*. American Psychological Association.
- Gottman, J. M., & Silver, N. (1999). *The seven principles for making marriage work*. Crown Publishers.
- Greenberg, L. S. (2004). Emotion-focused therapy. *Clinical Psychology and Psychotherapy*, 11(1), 3–16. <https://doi.org/10.1002/cpp.388>
- Greenberg, L.S. (2006). Emotion in psychotherapy: A practice-friendly research review. *Journal of Clinical Psychology*, 62(5), 611–630. <https://doi.org/10.1002/jclp.20256>
- Greenberg, L.S (2008). Emotion and cognition in psychotherapy: The transforming power of affect. *Canadian Psychology / Psychologie canadienne*, 49(1), 49–59. <https://doi.org/10.1037/0708-5591.49.1.49>
- Greenberg, L. S. (2011). *Emotion-focused therapy* (1st ed.). American Psychological Association.
- Harris, P. (2008). A behavioral genetic investigation of the Dark Triad and the Big 5. *Personality and Individual Differences*, 44(2), 445–452. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2007.09.007>
- Haugaard Jacobsen, C., & Mortensen, K. V. (2013). *Psykoteraapeutisk praksis på psykodynamisk grundlag* (1. udg.). Hans Reitzel.

- Hazan, C., & Shaver, P. (1987). Romantic love conceptualized as an attachment process. *Journal of Personality and Social Psychology*, 52(3), 511–524. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.52.3.511>
- Heede, T. (2010). *Klinisk børnepsykologi – Praksis i et socialt og relationelt perspektiv* (pp. 19–38). Akademisk Forlag.
- Hougaard, E. (2019). *Psykoterapi: Teori og forskning* (3. rev. udg., kap. 10, pp. 307–356). Dansk Psykologisk Forlag.
- Hudson, N. W. (2022). Lighten the darkness: Personality interventions targeting agreeableness also reduce participants’ levels of the dark triad. *Journal of Personality*, 91(4), 901–916. <https://doi.org/10.1111/jopy.12714>
- Johnson, S. M. (2004). *The practice of emotionally focused couple therapy: Creating connection* (2nd ed.). Routledge. <https://doi.org/10.4324/9780203843871>
- Jonason, P. K., Li, N. P., & Buss, D. M. (2010). The costs and benefits of the Dark Triad: Implications for mate poaching and mate retention tactics. *Personality and Individual Differences*, 48(4), 373–378. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2009.11.003>
- Jonason, P. K., & Webster, G. D. (2010). The Dirty Dozen: A concise measure of the Dark Triad. *Psychological Assessment*, 22(2), 420–432. <https://doi.org/10.1037/a0019265>
- Jones, D. N., & Paulhus, D. L. (2014). Introducing the Short Dark Triad (SD3): A brief measure of dark personality traits. *Assessment*, 21(1), 28–41. <https://doi.org/10.1177/1073191113514105>
- Kanemasa, Y., Miyagawa, Y., & Arai, T. (2022). Do the Dark Triad and psychological intimate partner violence mutually reinforce each other? An examination from a four-wave longitudinal study. *Personality and Individual Differences*, 196, 111714. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2022.111714>
- Kernberg, O. F. (1986). *Severe personality disorders: Psychotherapeutic strategies*. Yale University Press.
- Kernberg, O. F. (1987). *Internal world and external reality: Object relations theory applied* (New printing). Jason Aronson.
- Kernberg, O. F. (1992a). New perspectives on drive theory. In *Aggression in personality disorders and perversions* (pp. 3–20). Yale University Press. <http://www.jstor.org/stable/j.ctt1dszvm8.4>
- Kernberg, O. F. (1992b). The psychopathology of hatred. In *Aggression in personality disorders and perversions* (pp. 21–32). Yale University Press. <http://www.jstor.org/stable/j.ctt1dszvm8.5>
- Kernberg, O. F. (1995a). *Object relations theory and clinical psychoanalysis*. Jason Aronson. (Original

work published 1976)

- Kernberg, O. F. (1995b). *Love relations: Normality and pathology*. Yale University Press.
- Kernberg, O. F. (2004). *Aggressivity, narcissism, and self-destructiveness in the psychotherapeutic relationship: New developments in the psychopathology and psychotherapy of severe personality disorders* (1st ed.). Yale University Press. <https://doi.org/10.12987/9780300128383>
- Kernberg, O. F., & Caligor, E. (2005). A psychoanalytic theory of personality disorders. I M. Lezenweger & J. F. Clarkin (Eds.), *Major theories of personality disorder* (2nd ed., pp. 114–156). Guilford Press.
- Kernberg, O. F. (2015). Narcissistic defenses in the distortion of free association and their underlying anxieties. *The Psychoanalytic Quarterly*, 84(3), 625–642. <https://doi.org/10.1002/psaq.12022>
- Kernberg, O. F. (2018). *Treatment of severe personality disorders: Resolution of aggression and recovery of eroticism*. American Psychiatric Association Publishing.
- Kiire, S. (2017). Psychopathy rather than Machiavellianism or narcissism facilitates intimate partner violence via fast life strategy. *Personality and Individual Differences*, 104, 401–406. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2016.08.043>
- Kiire, S. (2019). A “fast” life history strategy affects intimate partner violence through the Dark Triad and mate retention behavior. *Personality and Individual Differences*, 140, 46–51. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2018.07.016>
- Kyranides, M. N., & Neofytou, L. (2021). Primary and secondary psychopathic traits: The role of attachment and cognitive emotion regulation strategies. *Personality and Individual Differences*, 182, 111106. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2021.111106>
- Køppe, S. (2008). En moderat eklektisme. *Psyke & Logos*, 29(1), 21. <https://doi.org/10.7146/pl.v29i1.8426>
- Lafontaine, M., & Lussier, Y. (2005). Does anger towards the partner mediate and moderate the link between romantic attachment and intimate violence? *Journal of Family Violence*, 20(6), 349–361. <https://doi.org/10.1007/s10896-005-7797-5>
- Lisitsa, E. (2024, October 15). The Four Horsemen: Recognizing criticism, contempt, defensiveness, and stonewalling. *The Gottman Institute*. <https://www.gottman.com/blog/the-four-horsemen-recognizing-criticism-contempt-defensiveness-and-stonewalling/>
- Lyons, M. (n.d.). *Minna Lyons*. Liverpool John Moores University.

<https://www.ljmu.ac.uk/about-us/staff-profiles/faculty-of-health/school-of-psychology/minna-lyons>

Lyons, M. (2015, November 20). Late nights and mental health. *Academic Minute*.

<https://academicminute.org/minna-lyons-university-of-liverpool-late-nights-mental-health/>

Lyons, M. (2019). *The dark triad of personality: Narcissism, Machiavellianism, and psychopathy in everyday life*. Elsevier.

Madigan, S., Fearon, R. M. P., van IJzendoorn, M. H., Duschinsky, R., Schuengel, C., Bakermans-Kranenburg, M. J., Ly, A., Cooke, J. E., Deneault, A.-A., Oosterman, M., & Verhage, M. L. (2023). The first 20,000 Strange Situation procedures: A meta-analytic review. *Psychological Bulletin*, 149(1–2), 99–132. <https://doi.org/10.1037/bul0000388>

Mack, T. D., Hackney, A. A., & Pyle, M. (2011). The relationship between psychopathic traits and attachment behavior in a non-clinical population. *Personality and Individual Differences*, 51(5), 584–588. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2011.05.019>

Maisuria, A., & Banfield, G. (Eds.). (2022). *Working with critical realism: Stories of methodological encounters* (1st ed.). Routledge. <https://doi.org/10.4324/9781003193784>

Maneiro, L., López-Romero, L., Gómez-Fraguela, J. A., Cutrín, O., & Romero, E. (2019). Pursuing the Dark Triad: Psychometric properties of the Spanish version of the Dirty Dozen. *Journal of Individual Differences*, 40(1), 36–44. <https://doi.org/10.1027/1614-0001/a000274>

Maples, J. L., Lamkin, J., & Miller, J. D. (2014). A test of two brief measures of the Dark Triad: The Dirty Dozen and Short Dark Triad. *Psychological Assessment*, 26(1), 326–331. <https://doi.org/10.1037/a0035084>

Massar, K., Winters, C. L., Lenz, S., & Jonason, P. K. (2017). Green-eyed snakes: The associations between psychopathy, jealousy, and jealousy induction. *Personality and Individual Differences*, 115, 164–168. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2016.01.055>

Mateza, L. (2022). *An exploration of the intrapsychic experiences of male IPV perpetrators through object relations theory* [ProQuest Dissertations & Theses]. <https://doi.org/10.25403/UPresearchdata.20372145>

Meyer, K. (2025). *Antisocial (Leadership) Behavior: A brief analysis from the perspective of the Dark Triad* (1st ed.). Springer Berlin / Heidelberg.

Millon, T., & Nolen-Hoeksema, S. (2012). On the history and future study of personality and its

- disorders. *Annual Review of Clinical Psychology*, 8(1), 1–19. <https://doi.org/10.1146/annurev-clinpsy-032511-143113>
- Nash, S. T., Shannon, L. M., Himes, M., & Geurin, L. (2023). *Breaking apart intimate partner violence and abuse* (1st ed.). Routledge. <https://doi-org.zorac.aub.aau.dk/10.4324/9781003176961>
- Naud, C., Lussier, Y., Sabourin, S., Normandin, L., Clarkin, J. F., & Kernberg, O. F. (2013). How attachment and excessive self-sacrificing depressive dynamics are related to couple relationship satisfaction over time. *Couple and Family Psychology*, 2(1), 14–33. <https://doi.org/10.1037/a0031705>
- Nicolò, A. M. (2014). Couples and the perverse link. I P. Benghozi, D. Lucarelli, & A. M. Nicolò (Eds.), *Families in transformation: A psychoanalytic approach* (pp. 157–170). Taylor & Francis Group.
- Nicolò, A. M., & Lucarelli, D. (2014). Introduction. I P. Benghozi, D. Lucarelli, & A. M. Nicolò (Eds.), *Families in transformation: A psychoanalytic approach* (pp. xxv–xlvii). Taylor & Francis Group.
- Ottosen, M. H., & Østergaard, S. V. (2018). *Psykisk partnervold: En kvantitativ kortlægning*. VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd. <https://www.vive.dk/media/pure/7024/1864918>
- Ottosen, M., & Østergaard, S. (2022). *Partnervold i Danmark 2020*. VIVE. <https://www.vive.dk/media/pure/mxbjpnzb/6665864>
- Paulhus, D. L. (2014). Toward a taxonomy of dark personalities. *Current Directions in Psychological Science: A Journal of the American Psychological Society*, 23(6), 421–426. <https://doi.org/10.1177/0963721414547737>
- Paulhus, D. L., & Williams, K. M. (2002). The Dark Triad of personality: Narcissism, Machiavellianism, and psychopathy. *Journal of Research in Personality*, 36(6), 556–563. [https://doi.org/10.1016/S0092-6566\(02\)00505-6](https://doi.org/10.1016/S0092-6566(02)00505-6)
- Pascual-Leone, A., Bierman, R., Arnold, R., & Stasiak, E. (2011). Emotion-focused therapy for incarcerated offenders of intimate partner violence: A 3-year outcome using a new whole-sample matching method. *Psychotherapy Research*, 21(3), 331–347. <https://doi.org/10.1080/10503307.2011.572092>
- Pfeiffer, S. M., & Wong, P. T. P. (1989). Multidimensional jealousy. *Journal of Social and Personal Relationships*, 6(2), 181–196. <https://doi.org/10.1177/026540758900600203>

- Rosenberg, N. K., Mørch, M. M., & Arendt, I. (i Arendt, M. & Rosenberg, N. K., red.). (2012). *Kognitiv terapi – Nyeste udvikling*. I *Kognitiv adfærdsterapi – teori og metoder* (kapitel 1). Hans Reitzels Forlag.
- Roberts, B. W., Walton, K. E., & Bogg, T. (2005). Conscientiousness and health across the life course: Positive psychology. *Review of General Psychology*, 9(2), 156–168.
- Robledo, J. P., Cross, I., Boada-Bayona, L., & Demogeot, N. (2022). Back to basics: A re-evaluation of the relevance of imprinting in the genesis of Bowlby's attachment theory. *Frontiers in Psychology*, 13, Article 1033746. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2022.1033746>
- Rouleau, E. (2019). Creating structure in a time of intense stress: Treating intimate partner violence. *Journal of Couple & Relationship Therapy*, 18(2), 148–169. <https://doi.org/10.1080/15332691.2018.1505573>
- Racker, H. (1957). The meanings and uses of countertransference. *The Psychoanalytic Quarterly*, 26(3), 303–357. <https://doi.org/10.1080/21674086.1957.11926061>
- Saunders, D. G. (1996). Feminist-cognitive-behavioral and process-psychodynamic treatments for men who batter: Interaction of abuser traits and treatment models. *Violence and Victims*, 11(4), 393–414. <https://doi.org/10.1891/0886-6708.11.4.393>
- Schneider, C., & Brimhall, A. S. (2014). From scared to repaired: Using an attachment-based perspective to understand situational couple violence. *Journal of Marital and Family Therapy*, 40(3), 367–379. <https://doi.org/10.1111/jmft.12023>
- Sexton, J., Hilton, M., Benson, S., & Rosen, A. (2019). Exploring Kernberg's model of personality functioning as a moderator of traits: Focus on DSM-5's Section III alternative model of personality disorder. *Journal of the American Psychoanalytic Association*, 67(6), 1047–1055. <https://doi.org/10.1177/0003065119898772>
- Simpson, L. E., Atkins, D. C., Gattis, K. S., & Christensen, A. (2008). Low-level relationship aggression and couple therapy outcomes. *Journal of Family Psychology*, 22(1), 102–111. <https://doi.org/10.1037/0893-3200.22.1.102>
- Social- og Boligstyrelsen. (2023). Undersøgelse om vold i nære relationer 2023. [https://www.sbst.dk/Media/638388397634561023/Social-%20og%20Boligstyrelsen%20\(2023\)%20Undersøgelse%20om%20vold%20i%20nære%20relationer%202023.pdf](https://www.sbst.dk/Media/638388397634561023/Social-%20og%20Boligstyrelsen%20(2023)%20Undersøgelse%20om%20vold%20i%20nære%20relationer%202023.pdf)

- Slootmaeckers, J., & Migerode, L. (2020). EFT and intimate partner violence: A roadmap to de-escalating violent patterns. *Family Process*, 59(2), 328–345. <https://doi-org.zorac.aub.aau.dk/10.1111/famp.12468>
- Smith, M. J. (2024). *Understanding and dealing with controlling, intimidating and manipulative personalities* (1st ed. 2024). Springer Nature Switzerland. <https://doi.org/10.1007/978-3-031-63306-5>
- Stith, S. M., Rosen, K. H., & McCollum, E. E. (2002). Developing a manualized couples treatment for domestic violence: Overcoming challenges. *Journal of Marital and Family Therapy*, 28(1), 21–25. <https://doi.org/10.1111/j.1752-0606.2002.tb01168.x>
- Trombetta, T., Taccini, F., Mannarini, S., & Rollè, L. (2025). The impact of intimate partner violence on negative affect: The mediating role of adult attachment. *Journal of Aggression, Maltreatment & Trauma*, 1–16. <https://doi.org/10.1080/10926771.2025.2468237>
- Timulak, L., & Keogh, D. (2020). Emotion-focused therapy: A transdiagnostic formulation. *Journal of Contemporary Psychotherapy*, 50(1), 1–13. <https://doi.org/10.1007/s10879-019-09426-7>
- Vernon, P. A., Villani, V. C., Vickers, L. C., & Harris, J. A. (2008). A behavioral genetic investigation of the Dark Triad and the Big 5. *Personality and Individual Differences*, 44(2), 445–452. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2007.09.007>
- Workman, L., & Reader, W. (2021). *Evolutionary psychology: An introduction* (4th ed.). Cambridge University Press.
- Winnicott, D. (1960). The theory of the parent-infant relationship. *International Journal of Psychoanalysis*, 41, 585–595.
- World Health Organization. (2012). *Understanding and addressing violence against women: Intimate partner violence* (WHO/RHR/12.36). Retrieved March 26, 2025, from https://iris.who.int/bitstream/handle/10665/77432/WHO_RHR_12.36_eng.pdf
- Westhead, J., & Egan, V. (2015). Untangling the concurrent influences of the Dark Triad, personality and mating effort on violence. *Personality and Individual Differences*, 86, 222–226. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2015.05.031>
- White, L. K., Valos, N., de la Piedad Garcia, X., & Willis, M. L. (2024). Machiavellianism and intimate partner violence perpetration: A systematic review and meta-analysis. *Trauma, Violence & Abuse*, 25(5), 4159–4172. <https://doi.org/10.1177/15248380241270027>

- Yakeley, J. (2018). Psychodynamic approaches to violence. *BJPsych Advances*, 24(2), 83–92.
<https://doi.org/10.1192/bja.2017.23>
- Yendell, A., Clemens, V., Schuler, J., & Decker, O. (2022). What makes a violent mind? The interplay of parental rearing, dark triad personality traits and propensity for violence in a sample of German adolescents. *PLOS ONE*, 17(6), e0268992. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0268992>
- Yeomans, F. E., Clarkin, J. F., & Kernberg, O. F. (2014). *Transference-focused psychotherapy for borderline personality disorder: A clinical guide* (1st ed.). American Psychiatric Publishing.

Referenceliste

- Ainsworth, M. D. S., & Bell, S. M. (1970). Attachment, exploration, and separation: Illustrated by the behavior of one-year-olds in a strange situation. *Child Development*, 41(1), 49–67.
<https://doi.org/10.2307/1127388>
- Ainsworth, M. D. S., Blehar, M. C., Waters, E., & Wall, S. N. (2015). *An Interpretation of Individual Differences*. In *Patterns of Attachment* (1st ed., pp. 303–315). Psychology Press.
<https://doi.org/10.4324/9780203758045-19>
- Allen, J. G., Fonagy, P., & Bateman, A. W. (2010). *Mentalisering i klinisk praksis* (1. udg.). Hans Reitzels Forlag.
- Allison, C. J., Bartholomew, K., Mayseless, O., & Dutton, D. G. (2008). Love as a battlefield: Attachment and relationship dynamics in couples identified for male partner violence. *Journal of Family Issues*, 29(1), 125–150. <https://doi.org/10.1177/0192513X07306980>
- Andersen, H., & Koch, L. (2015). Hermeneutik og fænomenologi. I M. Hviid Jacobsen, K. Lippert-Rasmussen & P. Nedergaard (Red.), *Videnskabsteori i statskundskab, sociologi og forvaltning* (3. udg., s. 205–250). Hans Reitzels Forlag.
- Andersen, L. B., & Boolsen, M. W. (2015). Hypotesetest. I M. Hviid Jacobsen, K. Lippert-Rasmussen & P. Nedergaard (Red.), *Videnskabsteori i statskundskab, sociologi og forvaltning* (3. udg., s. 37–68). Hans Reitzels Forlag.
- Antunes-Alves, S., & De Stefano, J. (2014). Intimate partner violence: Making the case for joint couple treatment. *The Family Journal*, 22(1), 62–68. <https://doi.org/10.1177/1066480713505056>
- APA. (2023, November 15). *Gaslight*. APA Dictionary of Psychology.

<https://dictionary.apa.org/gaslight>

APA. (2018a, April 19). Physical abuse. *APA Dictionary of Psychology*. Retrieved March 26, 2025, from <https://dictionary.apa.org/physical-abuse>

APA. (2018b, April 19). Emotional abuse. *APA Dictionary of Psychology*. Retrieved March 26, 2025, from <https://dictionary.apa.org/emotional-abuse>

APA. (2018c, April 19). Emotion. *APA Dictionary of Psychology*.
<https://dictionary.apa.org/emotion>

APA. (2018d, April 19). *Manipulation*. APA Dictionary of Psychology.
<https://dictionary.apa.org/manipulation>

American Psychological Association. (2018e, April 19). *Ego functions*. APA Dictionary of Psychology. <https://dictionary.apa.org/ego-functions>

American Psychological Association. (n.d.). *APA PsycInfo: The premier abstracting and indexing database*. Retrieved March 26, 2025, from <https://www.apa.org/pubs/databases/psycinfo>

Babcock, J., Jacobson, N., Gottman, J., & Yerington, T. (2000). Attachment, emotional regulation, and the function of marital violence: Differences between secure, preoccupied, and dismissing violent and nonviolent husbands. *Journal of Family Violence*, 15(4), 391–409.
<https://doi.org/10.1023/A:1007558330501>

Babcock, J. C., Green, C. E., & Robie, C. (2004). Does batterers' treatment work? A meta-analytic review of domestic violence treatment. *Clinical Psychology Review*, 23(8), 1023–1053.
<https://doi.org/10.1016/j.cpr.2002.07.001>

Bailey, B. (2021). Women's Psychological Aggression Toward an Intimate Male Partner: Between the Impulsive and the Instrumental. *Journal of Interpersonal Violence*, 36(11–12), NP6526–NP6546. <https://doi.org/10.1177/0886260518815138>

Book, A., Visser, B. A., & Volk, A. A. (2015). Unpacking “evil”: Claiming the core of the Dark Triad. *Personality and Individual Differences*, 73, 29–38.
<https://doi.org/10.1016/j.paid.2014.09.016>

Boolsen, M. W., & Hviid Jacobsen, M. (2015). Positivisme. I M. Hviid Jacobsen, K. Lippert-Rasmussen, & P. Nedergaard (Red.), *Videnskabsteori i statskundskab, sociologi og forvaltning* (3. udg., 101–132). Hans Reitzels Forlag.

Bougar, M. R., Nourimoghadam, S., Soroushvala, A., Khodarahimi, S., Abdi, M., Sadeghi, M., &

- Mazraeh, N. (2023). The effects of attachment style and object relations on aggression in individuals with spousal violence: The mediating role of Dark Tetrad personality traits. *Current Psychology (New Brunswick, N.J.)*, 43(8), 6977–6985. <https://doi.org/10.1007/s12144-023-04912-7>
- Bowlby, J. (1971). *Attachment and loss: Vol. I. Attachment*. Penguin Books.
- Bowlby, J. (1984). Violence in the family as a disorder of the attachment and caregiving systems. *The American Journal of Psychoanalysis*, 44(1), 9–27. <https://doi.org/10.1007/BF01255416>
- Bowlby, J. (1988). Omsorg for børn. I J. Bowlby, *En sikker base: Tilknytningsteoriens kliniske anvendelser*, (9–28). Det Lille Forlag.
- Bowlby, J. (2005a). *The making and breaking of affectional bonds* (New ed.). Routledge. <https://doi.org/10.4324/9780203441008>
- Bowlby, J. (2005b). *A secure base: Clinical applications of attachment theory* (New ed.). Routledge. <https://doi.org/10.4324/9780203440841>
- Braig, A., Gonzalez Avilés, T., & Neyer, F. J. (2025). Codevelopment of the Dark Triad and depressiveness from emerging adulthood to midlife. *European Journal of Personality*, 39(2), 195–210. <https://doi.org/10.1177/08902070241283061>
- Brenner, G. H. (2022). A surprising way to reduce Dark Triad traits. *Psychology Today*. <https://www.psychologytoday.com/us/blog/experimentations/202203/a-surprising-way-to-reduce-dark-triad-traits>
- Brownridge, D., & Halli, S. (2002). Understanding male partner violence against cohabiting and married women: An empirical investigation with a synthesized model. *Journal of Family Violence*, 17(4), 341–361. <https://doi.org/10.1023/A:1020370516420>
- Cabaniss, D. L., Cherry, S., Douglas, C. J., & Schwartz, A. R. (2017). *Psychodynamic psychotherapy: A clinical manual* (2nd ed.). Wiley.
- Caccia, O. (1984). Container and contained: Analysis of two ten-year-old boys. *Journal of Child Psychotherapy*, 10(1), 57–69.
- Carton, H., & Egan, V. (2017). The Dark Triad and intimate partner violence. *Personality and Individual Differences*, 105, 84–88. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2016.09.040>
- Collins, N. L., & Read, S. J. (1990). Adult attachment, working models, and relationship quality in dating couples. *Journal of Personality and Social Psychology*, 58(4), 644–663.

- Dansk Psykolog Forening. (n.d.). *Etik i psykologifaget*.
<https://www.dp.dk/fag-og-politik/fag/etik-i-psykologifaget/>
- Dansk Psykolog Forening. (2021). *Etiske principper for nordiske psykologer* (pp. 27–32). I *Dansk Psykologforenings regelsæt 2021–2024*. <https://www.dp.dk/wp-content/uploads/2022/11/EtiskePrincipper.s.27-32fraDPRegelsaet-2021-24.pdf>
- Doumas, D. M., Pearson, C. L., Elgin, J. E., & McKinley, L. L. (2008). Adult attachment as a risk factor for intimate partner violence: The “mispairing” of partners’ attachment styles. *Journal of Interpersonal Violence*, 23(5), 616–634. <https://doi.org/10.1177/0886260507313526>
- Dumont, F. (2010). From illness to wellness models of human nature. In *A history of personality psychology: Theory, science, and research from Hellenism to the twenty-first century* (pp. 35–74). Cambridge University Press.
- Eddy, J. M., Schumer, J., Shortt, J. W., Capaldi, D. M., Tiberio, S. S., & Low, S. (2018). A lifecourse model for the development of intimate partner violence. In *The Cambridge handbook of violent behavior and aggression* (pp. 52–64). Cambridge University Press.
<https://doi.org/10.1017/9781316847992.004>
- Ewen, R. B. (2014). *An introduction to theories of personality* (7th ed.). Psychology Press.
- Fonagy, P. (1991). Thinking about thinking: Some clinical and theoretical considerations in the treatment of a borderline patient. *International Journal of Psychoanalysis*, 72(4), 639–656.
- Fraley, R. C., Waller, N. G., & Brennan, K. A. (2000). An item response theory analysis of self-report measures of adult attachment. *Journal of Personality and Social Psychology*, 78(2), 350–365. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.78.2.350>
- Frederickson, J. (2013). *Co-creating change: Effective dynamic therapy techniques*. Seven Leaves Press.
- Freud, S. (1926). *The ego and the id*. Leonard and Virginia Woolf at The Hogarth Press.
<http://www.new.dli.ernet.in/handle/2015/218607>
- Furnham, A., Richards, S. C., & Paulhus, D. L. (2013). The Dark Triad of personality: A 10-year review. *Social and Personality Psychology Compass*, 7(3), 199–216.
<https://doi.org/10.1111/spc3.12018>
- Furtado, B. F., Anacleto, G. M. C., Bonfá-Araujo, B., Schermer, J. A., & Jonason, P. K. (2024). Conflict

- in love: An examination of the role of Dark Triad traits in romantic relationships among women. *Social Sciences (Basel)*, 13(9), 474. <https://doi.org/10.3390/socsci13090474>
- Gammelgaard, J. (2020). Psykoanalysens empiri. I S. Brinkmann, L. Tanggaard & S. Brinkmann (Red.), *Kvalitative metoder: En grundbog* (3. udg., pp. 491–514). Hans Reitzels Forlag.
- Goldman, R. N., & Greenberg, L. S. (2015). *Case formulation in emotion-focused therapy: Co-creating clinical maps for change*. American Psychological Association.
- Gottman, J. M., & Silver, N. (1999). *The seven principles for making marriage work*. Crown Publishers.
- Greenberg, L. S. (2004). Emotion-focused therapy. *Clinical Psychology and Psychotherapy*, 11(1), 3–16. <https://doi.org/10.1002/cpp.388>
- Greenberg, L.S. (2006). Emotion in psychotherapy: A practice-friendly research review. *Journal of Clinical Psychology*, 62(5), 611–630. <https://doi.org/10.1002/jclp.20256>
- Greenberg, L.S (2008). Emotion and cognition in psychotherapy: The transforming power of affect. *Canadian Psychology / Psychologie canadienne*, 49(1), 49–59. <https://doi.org/10.1037/0708-5591.49.1.49>
- Greenberg, L. S. (2011). *Emotion-focused therapy* (1st ed.). American Psychological Association.
- Harris, P. (2008). A behavioral genetic investigation of the Dark Triad and the Big 5. *Personality and Individual Differences*, 44(2), 445–452. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2007.09.007>
- Haugaard Jacobsen, C., & Mortensen, K. V. (2013). *Psykoterapeutisk praksis på psykodynamisk grundlag* (1. udg.). Hans Reitzel.
- Hazan, C., & Shaver, P. (1987). Romantic love conceptualized as an attachment process. *Journal of Personality and Social Psychology*, 52(3), 511–524. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.52.3.511>
- Heede, T. (2010). *Klinisk børnepsykologi – Praksis i et socialt og relationelt perspektiv* (pp. 19–38). Akademisk Forlag.
- Hougaard, E. (2019). *Psykoterapi: Teori og forskning* (3. rev. udg., kap. 10, pp. 307–356). Dansk Psykologisk Forlag.
- Hudson, N. W. (2022). Lighten the darkness: Personality interventions targeting agreeableness also reduce participants' levels of the dark triad. *Journal of Personality*, 91(4), 901–916. <https://doi.org/10.1111/jopy.12714>
- Johnson, S. M. (2004). *The practice of emotionally focused couple therapy: Creating connection* (2nd

- ed.). Routledge. <https://doi.org/10.4324/9780203843871>
- Jonason, P. K., Li, N. P., & Buss, D. M. (2010). The costs and benefits of the Dark Triad: Implications for mate poaching and mate retention tactics. *Personality and Individual Differences*, 48(4), 373–378. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2009.11.003>
- Jonason, P. K., & Webster, G. D. (2010). The Dirty Dozen: A concise measure of the Dark Triad. *Psychological Assessment*, 22(2), 420–432. <https://doi.org/10.1037/a0019265>
- Jones, D. N., & Paulhus, D. L. (2014). Introducing the Short Dark Triad (SD3): A brief measure of dark personality traits. *Assessment*, 21(1), 28–41. <https://doi.org/10.1177/1073191113514105>
- Kanemasa, Y., Miyagawa, Y., & Arai, T. (2022). Do the Dark Triad and psychological intimate partner violence mutually reinforce each other? An examination from a four-wave longitudinal study. *Personality and Individual Differences*, 196, 111714. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2022.111714>
- Kernberg, O. F. (1986). *Severe personality disorders: Psychotherapeutic strategies*. Yale University Press.
- Kernberg, O. F. (1987). *Internal world and external reality: Object relations theory applied* (New printing). Jason Aronson.
- Kernberg, O. F. (1992a). New perspectives on drive theory. In *Aggression in personality disorders and perversions* (pp. 3–20). Yale University Press. <http://www.jstor.org/stable/j.ctt1dszvm8.4>
- Kernberg, O. F. (1992b). The psychopathology of hatred. In *Aggression in personality disorders and perversions* (pp. 21–32). Yale University Press. <http://www.jstor.org/stable/j.ctt1dszvm8.5>
- Kernberg, O. F. (1995a). *Object relations theory and clinical psychoanalysis*. Jason Aronson. (Original work published 1976)
- Kernberg, O. F. (1995b). *Love relations: Normality and pathology*. Yale University Press.
- Kernberg, O. F. (2004). *Aggressivity, narcissism, and self-destructiveness in the psychotherapeutic relationship: New developments in the psychopathology and psychotherapy of severe personality disorders* (1st ed.). Yale University Press. <https://doi.org/10.12987/9780300128383>
- Kernberg, O. F., & Caligor, E. (2005). A psychoanalytic theory of personality disorders. I M. Lezenweger & J. F. Clarkin (Eds.), *Major theories of personality disorder* (2nd ed., pp. 114–156). Guilford Press.
- Kernberg, O. F. (2015). Narcissistic defenses in the distortion of free association and their underlying anxieties. *The Psychoanalytic Quarterly*, 84(3), 625–642. <https://doi.org/10.1002/psaq.12022>

- Kernberg, O. F. (2018). *Treatment of severe personality disorders: Resolution of aggression and recovery of eroticism*. American Psychiatric Association Publishing.
- Kiire, S. (2017). Psychopathy rather than Machiavellianism or narcissism facilitates intimate partner violence via fast life strategy. *Personality and Individual Differences*, 104, 401–406.
<https://doi.org/10.1016/j.paid.2016.08.043>
- Kiire, S. (2019). A “fast” life history strategy affects intimate partner violence through the Dark Triad and mate retention behavior. *Personality and Individual Differences*, 140, 46–51.
<https://doi.org/10.1016/j.paid.2018.07.016>
- Kyranides, M. N., & Neofytou, L. (2021). Primary and secondary psychopathic traits: The role of attachment and cognitive emotion regulation strategies. *Personality and Individual Differences*, 182, 111106. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2021.111106>
- Køppe, S. (2008). En moderat eklekticisme. *Psyke & Logos*, 29(1), 21.
<https://doi.org/10.7146/pl.v29i1.8426>
- Lafontaine, M., & Lussier, Y. (2005). Does anger towards the partner mediate and moderate the link between romantic attachment and intimate violence? *Journal of Family Violence*, 20(6), 349–361.
<https://doi.org/10.1007/s10896-005-7797-5>
- Lev Uden Vold. (n.d.a). *Kvindekrisecentre*.
<https://levudenvold.dk/for-fagfolk/krisecentre-og-andre-radgivningstilbud/kvindekrisecentre/>
- Lev Uden Vold. (n.d.b). *Mandekrisecentre*.
<https://levudenvold.dk/for-fagfolk/krisecentre-og-andre-radgivningstilbud/mandekrisecentre/>
- Lev Uden Vold. (n.d.c). *Rådgivnings- og behandlingstilbud til voldsudøvere*.
<https://levudenvold.dk/for-fagfolk/radgivnings-og-behandlingstilbud-til-voldsudovere/>
- Lisitsa, E. (2024, October 15). The Four Horsemen: Recognizing criticism, contempt, defensiveness, and stonewalling. *The Gottman Institute*. <https://www.gottman.com/blog/the-four-horsemen-recognizing-criticism-contempt-defensiveness-and-stonewalling/>
- Lyons, M. (n.d.). *Minna Lyons*. Liverpool John Moores University.
<https://www.ljmu.ac.uk/about-us/staff-profiles/faculty-of-health/school-of-psychology/minna-lyons>
- Lyons, M. (2015, November 20). Late nights and mental health. *Academic Minute*.
<https://academicminute.org/minna-lyons-university-of-liverpool-late-nights-mental-health/>

- Lyons, M. (2019). *The dark triad of personality: Narcissism, Machiavellianism, and psychopathy in everyday life*. Elsevier.
- Madigan, S., Fearon, R. M. P., van IJzendoorn, M. H., Duschinsky, R., Schuengel, C., Bakermans-Kranenburg, M. J., Ly, A., Cooke, J. E., Deneault, A.-A., Oosterman, M., & Verhage, M. L. (2023). The first 20,000 Strange Situation procedures: A meta-analytic review. *Psychological Bulletin*, 149(1–2), 99–132. <https://doi.org/10.1037/bul0000388>
- Mack, T. D., Hackney, A. A., & Pyle, M. (2011). The relationship between psychopathic traits and attachment behavior in a non-clinical population. *Personality and Individual Differences*, 51(5), 584–588. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2011.05.019>
- Maisuria, A., & Banfield, G. (Eds.). (2022). *Working with critical realism: Stories of methodological encounters* (1st ed.). Routledge. <https://doi.org/10.4324/9781003193784>
- Maneiro, L., López-Romero, L., Gómez-Fraguela, J. A., Cutrín, O., & Romero, E. (2019). Pursuing the Dark Triad: Psychometric properties of the Spanish version of the Dirty Dozen. *Journal of Individual Differences*, 40(1), 36–44. <https://doi.org/10.1027/1614-0001/a000274>
- Maples, J. L., Lamkin, J., & Miller, J. D. (2014). A test of two brief measures of the Dark Triad: The Dirty Dozen and Short Dark Triad. *Psychological Assessment*, 26(1), 326–331. <https://doi.org/10.1037/a0035084>
- Massar, K., Winters, C. L., Lenz, S., & Jonason, P. K. (2017). Green-eyed snakes: The associations between psychopathy, jealousy, and jealousy induction. *Personality and Individual Differences*, 115, 164–168. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2016.01.055>
- Mateza, L. (2022). *An exploration of the intrapsychic experiences of male IPV perpetrators through object relations theory* [ProQuest Dissertations & Theses]. <https://doi.org/10.25403/UPresearchdata.20372145>
- Meyer, K. (2025). *Antisocial (Leadership) Behavior: A brief analysis from the perspective of the Dark Triad* (1st ed.). Springer Berlin / Heidelberg.
- Millon, T., & Nolen-Hoeksema, S. (2012). On the history and future study of personality and its disorders. *Annual Review of Clinical Psychology*, 8(1), 1–19. <https://doi.org/10.1146/annurev-clinpsy-032511-143113>
- Nash, S. T., Shannon, L. M., Himes, M., & Geurin, L. (2023). *Breaking apart intimate partner violence and abuse* (1st ed.). Routledge. <https://doi-org.zorac.aub.aau.dk/10.4324/9781003176961>

- Naud, C., Lussier, Y., Sabourin, S., Normandin, L., Clarkin, J. F., & Kernberg, O. F. (2013). How attachment and excessive self-sacrificing depressive dynamics are related to couple relationship satisfaction over time. *Couple and Family Psychology*, 2(1), 14–33.
<https://doi.org/10.1037/a0031705>
- Nicolò, A. M. (2014). Couples and the perverse link. I P. Benghozi, D. Lucarelli, & A. M. Nicolò (Eds.), *Families in transformation: A psychoanalytic approach* (pp. 157–170). Taylor & Francis Group.
- Nicolò, A. M., & Lucarelli, D. (2014). Introduction. I P. Benghozi, D. Lucarelli, & A. M. Nicolò (Eds.), *Families in transformation: A psychoanalytic approach* (pp. xxv–xlvii). Taylor & Francis Group.
- Ottosen, M. H., & Østergaard, S. V. (2018). *Psykisk partnervold: En kvantitativ kortlægning*. VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd.
<https://www.vive.dk/media/pure/7024/1864918>
- Ottosen, M., & Østergaard, S. (2022). *Partnervold i Danmark 2020*. VIVE.
<https://www.vive.dk/media/pure/mxbjpnzb/6665864>
- Paulhus, D. L. (2014). Toward a taxonomy of dark personalities. *Current Directions in Psychological Science: A Journal of the American Psychological Society*, 23(6), 421–426.
<https://doi.org/10.1177/0963721414547737>
- Paulhus, D. L., & Williams, K. M. (2002). The Dark Triad of personality: Narcissism, Machiavellianism, and psychopathy. *Journal of Research in Personality*, 36(6), 556–563.
[https://doi.org/10.1016/S0092-6566\(02\)00505-6](https://doi.org/10.1016/S0092-6566(02)00505-6)
- Pascual-Leone, A., Bierman, R., Arnold, R., & Stasiak, E. (2011). Emotion-focused therapy for incarcerated offenders of intimate partner violence: A 3-year outcome using a new whole-sample matching method. *Psychotherapy Research*, 21(3), 331–347.
<https://doi.org/10.1080/10503307.2011.572092>
- Pfeiffer, S. M., & Wong, P. T. P. (1989). Multidimensional jealousy. *Journal of Social and Personal Relationships*, 6(2), 181–196. <https://doi.org/10.1177/026540758900600203>
- Rosenberg, N. K., Mørch, M. M., & Arendt, I. (i Arendt, M. & Rosenberg, N. K., red.). (2012). *Kognitiv terapi – Nyeste udvikling*. I *Kognitiv adfærdsterapi – teori og metoder* (kapitel 1). Hans Reitzels Forlag.
- Roberts, B. W., Walton, K. E., & Bogg, T. (2005). Conscientiousness and health across the life course:

- Positive psychology. *Review of General Psychology*, 9(2), 156–168.
- Robledo, J. P., Cross, I., Boada-Bayona, L., & Demogeot, N. (2022). Back to basics: A re-evaluation of the relevance of imprinting in the genesis of Bowlby's attachment theory. *Frontiers in Psychology*, 13, Article 1033746. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2022.1033746>
- Rouleau, E. (2019). Creating structure in a time of intense stress: Treating intimate partner violence. *Journal of Couple & Relationship Therapy*, 18(2), 148–169. <https://doi.org/10.1080/15332691.2018.1505573>
- Racker, H. (1957). The meanings and uses of countertransference. *The Psychoanalytic Quarterly*, 26(3), 303–357. <https://doi.org/10.1080/21674086.1957.11926061>
- Saunders, D. G. (1996). Feminist-cognitive-behavioral and process-psychodynamic treatments for men who batter: Interaction of abuser traits and treatment models. *Violence and Victims*, 11(4), 393–414. <https://doi.org/10.1891/0886-6708.11.4.393>
- Schneider, C., & Brimhall, A. S. (2014). From scared to repaired: Using an attachment-based perspective to understand situational couple violence. *Journal of Marital and Family Therapy*, 40(3), 367–379. <https://doi.org/10.1111/jmft.12023>
- Sexton, J., Hilton, M., Benson, S., & Rosen, A. (2019). Exploring Kernberg's model of personality functioning as a moderator of traits: Focus on DSM-5's Section III alternative model of personality disorder. *Journal of the American Psychoanalytic Association*, 67(6), 1047–1055. <https://doi.org/10.1177/0003065119898772>
- Simpson, L. E., Atkins, D. C., Gattis, K. S., & Christensen, A. (2008). Low-level relationship aggression and couple therapy outcomes. *Journal of Family Psychology*, 22(1), 102–111. <https://doi.org/10.1037/0893-3200.22.1.102>
- Social- og Boligstyrelsen. (2023). Undersøgelse om vold i nære relationer 2023. [https://www.sbst.dk/Media/638388397634561023/Social-%20og%20Boligstyrelsen%20\(2023\)%20Undersøgelse%20om%20vold%20i%20nære%20relationer%202023.pdf](https://www.sbst.dk/Media/638388397634561023/Social-%20og%20Boligstyrelsen%20(2023)%20Undersøgelse%20om%20vold%20i%20nære%20relationer%202023.pdf)
- Slootmaeckers, J., & Migerode, L. (2020). EFT and intimate partner violence: A roadmap to de-escalating violent patterns. *Family Process*, 59(2), 328–345. <https://doi.org.zorac.aub.aau.dk/10.1111/famp.12468>
- Smith, M. J. (2024). *Understanding and dealing with controlling, intimidating and manipulative*

- personalities* (1st ed. 2024). Springer Nature Switzerland. <https://doi.org/10.1007/978-3-031-63306-5>
- Stith, S. M., Rosen, K. H., & McCollum, E. E. (2002). Developing a manualized couples treatment for domestic violence: Overcoming challenges. *Journal of Marital and Family Therapy*, 28(1), 21–25. <https://doi.org/10.1111/j.1752-0606.2002.tb01168.x>
- Trombetta, T., Taccini, F., Mannarini, S., & Rollè, L. (2025). The impact of intimate partner violence on negative affect: The mediating role of adult attachment. *Journal of Aggression, Maltreatment & Trauma*, 1–16. <https://doi.org/10.1080/10926771.2025.2468237>
- Timulak, L., & Keogh, D. (2020). Emotion-focused therapy: A transdiagnostic formulation. *Journal of Contemporary Psychotherapy*, 50(1), 1–13. <https://doi.org/10.1007/s10879-019-09426-7>
- Vernon, P. A., Villani, V. C., Vickers, L. C., & Harris, J. A. (2008). A behavioral genetic investigation of the Dark Triad and the Big 5. *Personality and Individual Differences*, 44(2), 445–452. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2007.09.007>
- Workman, L., & Reader, W. (2021). *Evolutionary psychology: An introduction* (4th ed.). Cambridge University Press.
- Winnicott, D. (1960). The theory of the parent-infant relationship. *International Journal of Psychoanalysis*, 41, 585–595.
- World Health Organization. (2012). *Understanding and addressing violence against women: Intimate partner violence* (WHO/RHR/12.36). Retrieved March 26, 2025, from https://iris.who.int/bitstream/handle/10665/77432/WHO_RHR_12.36_eng.pdf
- Westhead, J., & Egan, V. (2015). Untangling the concurrent influences of the Dark Triad, personality and mating effort on violence. *Personality and Individual Differences*, 86, 222–226. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2015.05.031>
- White, L. K., Valos, N., de la Piedad Garcia, X., & Willis, M. L. (2024). Machiavellianism and intimate partner violence perpetration: A systematic review and meta-analysis. *Trauma, Violence & Abuse*, 25(5), 4159–4172. <https://doi.org/10.1177/15248380241270027>
- Yakeley, J. (2018). Psychodynamic approaches to violence. *BJPsych Advances*, 24(2), 83–92. <https://doi.org/10.1192/bja.2017.23>
- Yendell, A., Clemens, V., Schuler, J., & Decker, O. (2022). What makes a violent mind? The interplay

of parental rearing, dark triad personality traits and propensity for violence in a sample of German adolescents. *PLOS ONE*, 17(6), e0268992. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0268992>

Yeomans, F. E., Clarkin, J. F., & Kernberg, O. F. (2014). *Transference-focused psychotherapy for borderline personality disorder: A clinical guide* (1st ed.). American Psychiatric Publishing.